

Slovenija

Cerkno iz zraka. V sredini slike nova šola, spomenik NOB. Foto: Janez Selak

Naročnina: letno za posamezne države: Anglija 1,25 Lstg, Avstrija 80,00 Sch, Belgija 150,00 Bfr, Danska 21,00 Dkr, Finska 10 Fm, Francija 15,00 FF, Grčija 90,00 Dr, Holandija 11,00 Hfl, Italija 1.900,00 Lit, Nemčija 12,00 DM, Norveška 22,00 Nkr, Švedska 15,00 Skr, Švica 13,00 Sfr; prekmorske države — ZDA, Kanada, Avstralija, Argentina in druge 5,00 US dolarjev ali enakovrednost v drugi valuti oziroma dinarjih

Če varčujete – potem varčujte pri Jugobanki

ZAKAJ?

Zato, ker je JUGOBANKA:

- najstarejša specializirana jugoslovanska banka,
- na prvem mestu po višini skupnih deviznih vlog in banka z največjim poprečjem deviznega in dinarskega varčevanja v Jugoslaviji,
- banka, ki ima 90 poslovnih enot na območju vse Jugoslavije, v vseh republikah in pokrajinah,
- banka, ki poslovno sodeluje s 1.100 bankami v 116 državah,
- znana po dobrem poslovanju in ekspeditivnosti ter vedno izpolnjuje svoje obveznosti.

JUGOBANKA DAJE:

- na vse hranilne vloge najvišje možne obrestne mere.

Poleg tega JUGOBANKA:

- zavaruje varčevalce vezanih vlog pri zavarovalnicah v Jugoslaviji,
- omogoča sodelovanje pri loteriji za varčevalce,
- daje varčevalcem potrošniška posojila in kredite za stanovanjsko in komunalno gradnjo.

Vse nam zaupane bančne posle bomo izvršili z vso pozornostjo!

rodna gruda 9

LETO XIX — SEPTEMBER 1972

REVILJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD

REVUE POUR LES SLOVENES DANS LE MONDE
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

Iz vsebine

Iz vaših pisem	2
Prvi polet prek Atlantika z ljubljansko družbo IAA z DC-8-55	3
Izseljenska srečanja	5
Primož Žagar: Podoba Slovenca iz računskega stroja	8
Škofja Loka 1972	10
Janez Zrnc: Kosilo za kmečke upornike	12
Andrej Triler: Osamljeni pod Ratitovcem	14
Peter Breščak: Z umetnostjo k človeku v stiski	16
Albina Podbevšek: Biser Jadranskega morja	18
Peter Breščak: Naivna umetnost v Trebnjem	27
Dr. Niko Kuret: Kako so svojčas zagovarjali	28
Jože Horvat: Tujci se uče slovenščine	29
Naši po svetu	30
Prvikrat na slovenskih tleh	33
Azra Kristančič: »Plačala sva z garanjem in ljubeznijo«	34
I. S.: Viki Poljšakova	35
Katka Zupančič: Pisma, ki jih ni	35
Ivan Dolenc: Sreča v Portageu	36
Otroci berite	38
Kristina Brenkova: Kdo ima srečno roko?	38
Lojzek iz Stuttgarta nam piše	38
Janez Bitenc: Matjaž piše teti	39
Matej Bor: Palčki — pihalčki	39
Danica Bajc: Žeja	39
Lojze Beltram: Uganka	39
Filatelija: Olimpijski teden in UIC	40
Spominski koledar	40
Vaš kotichek	41
Bogdan Šalej: Lep uspeh Tria Lorenz v Braziliji	41
Pepca Worms, Nemčija: Domača beseda	42

Ob sliki na naslovni strani:

V Cerknem bo 17. septembra velika proslava ob otvoritvi nove šole in 25-letnici priključitve Slovenskega primorja in Istre k matični domovini. Na slavnostnem zborovanju bo približno 20.000 ljudi. Denar za novo šolo, ki je hkrati tudi spomenik narodnoosvobodilnega boja, je v kratkem času zbrala vsa slovenska javnost, največji delež pa je dala Cerkljanska. Cerkno, nekdanja vasica stisnjena med hribe, je danes že popolnoma spremenilo svojo nekdanjo podobo. Zrasle so nove stanovanjske zgradbe in tovarniška poslopja. V kraju je najpomembnejša tovarna ETA.

Revijo »Rodna gruda« izdaja Slovenska izseljenska matica • Uredništvo in uprava: 61001 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, poštni predal 169, Jugoslavija • Telefon uredništva: 23-102, telefon uprave: 21-234

Glavni urednik: Drago Seliger • Odgovorni urednik: Jože Prešeren • Urednica: Ina Slokan — Uredniški odbor: Dragan Flisar, Anton Ingolič, Branka Jurca, Janez Kajzer, Tone Krašovec, Zvone Kržišnik, Stane Lenardič, Ernest Petrin, Boštjan Pirc, Anton Rupnik, Mila Šenk, France Vurnik

Prevajalci: Milena Milojevič (angleščina), Viktor Jesenik (francoščina), Albert Gregorič (španščina) • Revija izhaja mesečno — 7. in 8. številka izideta skupno • Rokopisov uredništvo ne vrača

Plačilo naročnine: za dinarje tekoči račun 501-8-51, devizni račun št. 501-620-7-32002-10-575 pri Ljubljanski banki, po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom v priporočenem pismu • Tisk: Kočevski tisk, Kočevje

Po počitnicah

Jože Prešeren
odgovorni urednik

Z enomesečnim premorom spet prihaja k vam naša revija, ki jo je že marsikdo pogrešal. V poletju izideta že dolga leta 7. in 8. številka skupno, ker računamo na to, da veliko bralcev odhaja na dopuste, nekaj dni pa si jih moramo privoščiti tudi mi. Pogosto pa delo tega ne dovoljuje, zato moramo čakati kar do jeseni. Seveda pa marsikomu niti mesečno izhajanje ni dovolj, radi bi list vsak teden ali vsaj dvakrat na mesec. Zavedamo se tega in pogosto razpravljamo o tem, vendar pa se želje in možnosti — kot ponavadi — le redkokdaj ujemajo. Številni izmed vas ste nas tudi obiskali na našem uredništvu in upravi, nekateri zato, da ste osebno poravnali naročnino, drugi pa ste prišli le na kratek razgovor. Morda se vsem nismo posvetili tako, kakor bi zaslužili, saj smo poleg rednega dela morali odgovarjati na številna vprašanja, obiskovali različne izseljenske prireditve, pomagali urejati kake podrobnosti v zvezi z vašim bivanjem pri nas in podobno. Upamo, da ne bo prevelike zamere.

Mnogi nam pišete, kako vam je žal, ker letos niste mogli priti v Jugoslavijo, ker so vas zadržali opravki ali tudi bolezen. Želimo vam, da bi bilo v prihodnje bolje, da bi se stvari uredile.

V tej naši rubriki objavimo večino pisem, v katerih je omenjeno še kaj razen tega, da pošiljate naročnino. To ste lahko tudi sami opazili. Nekateri pisma že kar opremite tako, da so za objavo in jih verjetno s tem namenom tudi napišete. Prav je tako in veseli smo tega. Včasih se je namreč že zgodilo, da smo objavili kako pismo in tudi podpisali avtorja, potem pa se je pokazalo, da omenjeni tega ni želel. Mi tega seveda ne bi radi, saj nekatera pisma tudi po več mesecev čakajo na objavo. Radi pa bi tudi, kar sem že večkrat omenil, da bi nam v svojih pismih pisali tudi, kako ste sprejeli kak članek. Ali vam je bil pretežak, ali se z njim niste strinjali, kaj vas moti, kaj bi vi še dodali in podobno. Mnogi izmed vas imate tudi sami kake izkušnje v pisanju, zato bi lahko bili naši redni dopisniki in sodelavci. Vaše zgodbe kar dotekajo, lahko pa bi jih bilo še več, saj vidimo, da jih radi prebirate. Kaj bi torej v uredništvu radi? Še več vaših pisem, še več odmevov na naše delo.

Ko se bo po sezoni delo malo uredilo, se bom bolj spravil k pisanju, saj si prav želim osebno odgovoriti na nekatera vaša pisma.

Najstarejša slovenska mati v Vancouvru

Letos sem doživela posebno veselje in počastitev ob materinskem dnevu. Prek Rodne grude bi to rada sporočila tudi drugim in se obenem zahvalila za to lepo počastitev in izkazano ljubezen. Počastili so me kot najstarejšo slovensko mater v Vancouvru. Iskrena hvala gospe Grilovi in gospe Kraševčevi, ki sta me povabili v Poljsko dvorano na lepo koncertno prireditev, ki so jo pripravili svojim materam slovenski otroci. Ko so me povabili na ta koncert, sprva nisem hotela iti. Rekla sem, saj to vendar ni zame. A kar niso popustili in so me vabili ponovno. Oh, kako veselo sem bila presenečena. Naši otroci so nastopili v slovenskih narodnih nošah in tako lepo slovensko zapeli. Peli so kakor slavčki. To je bilo zame nekaj izrednega, saj sem bila prvič po šestdesetih letih življenja v Kanadi na slovenskem koncertu. Potem pa so me nepričakovano poklicali in me povabili, da sem sedla na častno mesto. Dve mladi deklici sta mi poklonili veliko košarico cvetja. Oh, to je bilo zame res veliko presenečenje in čast, ki so jo izkazali meni, 91 let stari ženi. Ta dan mi bo ostal v spominu do smrti. Najlepša zahvala vsem, ki so pri tem sodelovali.

Ančka Žitko
Vancouver, B. Canada

Draga gospa Ančka! Čeprav smo pozni, vam iz vsega srca tudi mi čestitamo k lepi počastitvi najstarejše slovenske matere v Vancouvru! Želimo vam zdravja, da bi še velikokrat praznovali tako lepo slavo. Naše čestitke tudi vsem, ki so organizirali in sodelovali na tem lepem slovenskem praznovanju.

Preselila sem se v Avstralijo

Težko boste verjeli, da sem se preselila v Avstralijo. To je res zelo oddaljena dežela, če jo primerjamo s Švico, kjer sem bila na delu prej. Dolgo sem se pripravljala, razmišljala in že mislila, da ne bo nič. No, pa se mi je želja izpolnila in tudi omožila sem se medtem s fantom, s katerim sva se že dolgo poznala. Daleč sva zdaj, a Rodna gruda me mora obiskovati kakor doslej, ker si zelo želim novic iz Slovenije.

Milka Dovgan
Croydon, N. S. W. Australia

Muzej v Brežicah je vreden ogleda

Prav je, da ste objavili v marčevi Rodni grudi sliko in opis Brežic. Grajski muzej je res zelo zanimiv in vreden ogleda. Meni se zdi to nekaj najlepšega, kar sem doslej videl. Tako tudi spoznaš, kako dobre slikarje smo imeli včasih, morda še dosti boljše kakor zdaj. Posebej so v muzeju zanimive slike o kmečkih uporih,

o Matiju Gubcu in njegovih ter o parti-zanski vojski. Ko sem bil l. 1969 na počitnicah v Čateških toplicah, sem sklenil, da si grem še enkrat ogledat muzej v tem gradu. Menil sem, da si bom vse ogledal v trideset ur, pa so minile kar debele tri ure in še si nisem podrobno ogledal vsega. Vsem, ki kot turisti obiščete ta zanimivi muzej, priporočam, da si ga dobro ogledate. Ne bo vam žal. Priporočam tudi Čateške toplice, posebej še tistim, ki trpe na revmatizmu. Tu je najbolj topla voda v toplicah na Slovenskem. Čateške toplice so zdaj moderno preurejene. Imajo še nove vrelce. Leta 1968 so namerili na tem vrelcu 61 stopinj toplote.

Anton Škruba
Merlebach, Francija

Naročnica od prve številke

Naročnica na vašo revijo sem že od prve številke, ki sem jo prejela v maju 1954. Sporočam spremembo naslova. Zdaj se oglašam iz Chicaga. Po dveh letih in pol odsotnosti sem spet v ZDA. Vse vas iskreno pozdravljam v vašem uradu, da bi še vnaprej tako skupaj delovali za izseljen-ce. Tudi tovarišici Zimi Vrščaj čestitam k njeni 60-letnici. Ona je veliko delala. Spoznala sem jo, ko je prvič prišla v Ameriko. Pa Toneta Seliškarja, Slavka Zoreta in dr. Franjo Bidovčev. Videli smo se skupaj na konferencah, kjer sem jaz zastopala klub št. 1. Letošnjo zimo sem preživela v Slovenskem domu za ostarele v Fontani, od maja pa sem spet v Chicagu, kjer sem živila od l. 1913 in imam v okolici svoje otroke in njihove družine.

Frances T. Vidmar
Chicago, ZDA

Tudi v domovini hočem imeti Rodno grudo

Oglašam se vam iz Nemčije, kamor prejemam Rodno grudo. Konec tega meseca sem vrnem domov za vselej, zato vas prosim, da mi revijo ne pošiljate več na dosedanji naslov. Pošiljajte pa mi jo na moj dom v Sloveniji, kjer jo bom prav tako z zanimanjem prebirala kakor tukaj, saj bom lahko še naprej čustvovala z našimi izseljenci. Sama sem dobro preizkusila, kaj se pravi biti v tujini, daleč od doma in svojcev.

Ljudmila Vuga
Kojsko, Slovenija

Lepo doživetje

Ne da mi miru, moram se vam z nekaj vrsticami zahvaliti za lepo doživetje, ki ste nam ga omogočili, ko ste nam v daljno Avstralijo pripeljali Fante iz Praprotna in znane Slake v veselje slovenskih družin v Brisbane. Besede ne bodo zaje-le niti del veselja in lepih spominov, ki so nam ostala v srcih od tega gostovanja. Zvoki ansambla Slakov bodo ostali vtisnjeni z zlatimi črkami v naših srcih. Saj

Prvi polet prek Atlantika z ljubljansko družbo Inex Adria Aviopromet z DC-8-55

Europa Travel Service iz Clevelanda je v zadnjih dneh junija organizirala s sodelovanjem z ljubljanskim Inex Adria Avioprometom polet iz Clevelanda direktno brez pristanka na ljubljansko letališče Brnik.

Kot potnik, ki sem že 17-krat prepotoval Atlantik z različnimi letalskimi družbami, sem bil prijetno presenečen že ob vstopu v letalo. Da je letalo imelo zamudo, ni krivda Inex Adrie, ker ni bilo pravočasno dostavljeno gorivo. Posebno pozornost so stevardese posvečale bolnikom, otrokom in starejšim osebam. Postrežba je bila prvovrstna.

Mr. A. Brentar, manager Europa Travel Service, je osebno potoval s to grupo. Vodil jo je Eddi Kenik, slovenski pevec, ki je med našimi izseljenci najpopularnejši, in je s svojim orkestrom zabaval potnike med poletom.

Kapetan posadke Silvo Popov se je med poletom osebno zanimal med potniki o počutju in zadovoljstvu s slovensko letalsko družbo Inex Adria Aviopromet. Ob pristanku je posadka vsem potnikom zaželela prijetno bivanje v naši lepi Sloveniji.

Grupa se zahvaljuje posadki za prijetno potovanje:

I. kapetan: POPOV SILVO, kapetan: KISOVEC IVAN, Kopilot: DOMINKO TOMO, Navigator: LEBEN JOŽE, ing.: DELKOV BOGOLJUB, Stevardese: JANCAR-KVAS METKA, BABIĆ CVETKA, ŠČEK MAGDA, BERČIĆ LILJANA, CAF SILVA, ekonom: DUŠAN BARAN.

Upamo, da bo tudi v bodoče imela družba Inex Adria Aviopromet tako organizacijo, kot pri tem potovanju, da bi lahko Europa Travel Service nanjo navezala še tesnejše sodelovanje, kar je tudi želja slovenskih izseljencev.

V imenu Europa Travel Service se zahvaljujem Inex Adria Avioprometu.

Frank Bricelj, Cleveland

je nekaterim težko razumeti, kaj pomeni žejni duši takšno zadoščenje. Večina tukajšnjih Slovencev je tukaj že dvajset let pa tudi več. In po vsem tem dolgem času nekaj takšnega doživeti je res nekaj posebnega. Ko se je dvignil zastor in je zazvenela glasba in so zadonele pesmi, smo se preselili daleč tja med domače griče.

Hvala za vse. Že leta prebiramo Rodno grudo in smo jo vedno znova veseli, a tem ostanemo bliže vas, bliže naše slovenske dežele. Revija nam je kakor prijatelj, ki je prišel od doma, da nam pove domače novice.

Martin Šilec
Raines St. Milton, Avstralija

Že 88 let!

Pošiljam vam naročnino za Rodno grudo. Vašo revijo oba z ženo zelo ceniva. Čeprav imam že osemnosedeset let, še kar dobro vidim. Prosim, pišite kaj o Idriji in objavite kakšno sliko. Od tam sem doma. Lepe pozdrave iz Kalifornije.

John Strenfel
San Pedro, Kalifornija

Ižanka piše

Komaj čakam, da mi prinese poštar Rodno grudo. Vedno ima kaj novega, zanimivega. Zadnjič je bila objavljena slika Cerknice, kjer je bil doma moj pokojni mož in stari oče od pokojnih vnukov, ki sta se ubila v avtomobilski nesreči. Te rane ne bodo nikoli zaceljene. Letos bom že petič obiskala mojo mamo, brate in druge sorodnike na Igu pri Ljubljani, kjer je moj rojstni kraj. Vsem bralcem Rodne grude po svetu želim, da bi jo brali še veliko let, posebej vsi tisti, ki vam v tujini lajša domotožje.

Mary Tursich
New York, ZDA

Srčne pozdrave staršem v Bučkovcih

Izpolnila se mi je srčna želja, da sem po sedemnajstih letih obiskala svojo domovino. Neverjetno veliko se je doma spremenilo v teh letih. Drugim, ki so mi pripovedovali o tem, nisem verjela, zdaj pa sem se prepričala na lastne oči. Imeli smo se prav prijetno na dragih domačih tleh. Tako hitro so minevali dnevi do našega odhoda, da smo bili kar presenečeni. Težko smo se vračali in že takrat sklenili, da ob prvi priložnosti spet pridemo v prelepo našo domovino.

Ob tej priliki srčno pozdravljam svojo mater in očeta Jožefa in Ano Šumen v Bučkovcih pri Ljutomeru. Zelo sem bila srečna, da smo se spet videli. Srčno pozdravljam tudi sestre in njihove družine.

Albina Horvat
Manhattan Beach, Kalifornija

Imenitna slika me je navdušila

Nadvse sem bil navdušen nad imenitno sliko na naslovni strani Rodne grude — sv. Jakob nad Katarino. Vzbudila mi je nepozabne spomine na mojo mladost in mladost mojih prijateljev, ki so junaško umirali za domovino.

Ne skrivaj se v megli, Ljubljana bela, ponosno, junaško mesto ti slovensko, grobovi po bregovih in gozdovih pričajo o junaštvu sinov tvojih.

Šmarna gora nad Ljubljano belo, rad te imam in moj slovenski rod, za tebe kri po žilah mojih se pretaka v lepoti in junaštvu nobena ti dežela ni enaka.

Vinko — Tarzan Šmarnogorski
Stewart, Kanada

Uspela turistična sezona

Po zadnjih podatkih Turistične zveze Jugoslavije je razvidno, da bo letošnje število gostov v Jugoslaviji kljub vsem slabim obetom precej višje kot lani. Zanimivo pa je še bolj, da število turističnih nočitev narašča za 5 do 10 odstotkov, dohodek pa celo za 20 odstotkov.

Tudi slovenski turistični kraji so v glavnem zadovoljni z letošnjo sezono. Vseh 42 kilometrov slovenske obale se je prek poletja spremenilo v eno samo plažo. Ob nedeljah se je na slovenski obali kopalo in sončilo po več kot 35.000 kopalcev.

Poplave v Pomurju

Letošnje pretirano deževje je močno prizadelo severovzhodno Slovenijo. V soboški, lendavski, ljutomerski in radgonski občini je voda poplavlila kakih 40.000 hektarov zemlje in povzročila za 300 milijonov dinarjev škode. Voda je zalila številne vasi, uničila stanovanjska in gospodarska poslopja tako, da so mnogi ostali brez strehe nad glavo. Ob poplavi prizadeti občani so že dobili prvo pomoč, Rdeči križ Slovenije pa je začel z obsežnejšo akcijo zbiranja pomoči.

Na sprejemu za slovenske izseljence v prostorih slovenske skupščine

Slovenci spet na Himalajo

V avgustu je odšla na Himalajo četrta jugoslovanska odprava, ki jo v celoti sestavljajo slovenski alpinisti. Tokrat so si izbrali za svoj cilj enega izmed mogočnih himalajskih vrhov — Makalu, ki je visok 8475 metrov.

Ženske v večini

Ob lanskem popisu prebivalstva v Jugoslaviji se je ponovno pokazalo, da je v naši državi več žensk kot moških. Za

Zračni posnetek Mezgovec pri Ptujju med katastrofalnimi poplavami

Slovenijo še ni točnih podatkov, vendar pa je tudi pri nas prav gotovo več žensk. Poprečno živi v Jugoslaviji 80,2 prebivalca na kvadratni kilometer.

Manjši deficit

V prvih sedmih mesecih je znašala vrednost izvoza iz Jugoslavije 21,630 milijonov dinarjev, v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta se je povečal za 24 odstotkov. Hkrati smo v sedmih mesecih uvozili za 29,215 milijonov dinarjev, to je za 16 odstotkov manj kot lani v istem obdobju. Deficit se je torej precej zmanjšal.

V novembru otvoritev avtoceste

Dela na prvi slovenski avtomobilski cesti od Vrhnike do Postojne kljub slabemu vremenu potekajo po načrtu. Cesta bo dokončana do konca oktobra, svečana otvoritev pa bo ob dnevu republike — 29. novembru. Odsek štiripasovne ceste Vrhnika—Postojna je dolg 32 kilometrov.

Snemanje »Sutjeske«

Po večmesečni prekinitvi so v avgustu nadaljevali s snemanjem filma »Sutjeska«, novega jugoslovanskega zgodovinskega filma. V Jugoslavijo je prispel tudi Richard Burton, ki v filmu igra Josipa Broza Tita.

Jugoslovanka najlepša

Na mednarodnem tekmovanju mladih lepotic v Tokiu je zmagala Jugoslovanka Andjelka Božič in postala »Miss mlade lepote 1972«.

Umrli je Franc Langus

V jeseniški bolnišnici je v starosti 52 let umrl znani slovenski operni pevec Franc Langus, ki je zadnje čase živel na svoji kmetiji v Poljščici pri Bledu. Langus je bil velik ljubitelj konj; ko je preskušal novega konja, je tako nesrečno padel, da je bilo to zanj usodno.

Slovenske šole na Tržaškem

V slovenske šole na Tržaškem se je v letošnjem letu prijavilo 1279 otrok, kar je 42 učencev več kot lani. Številčno najmočnejša slovenska osnovna šola v Italiji je na Občinah pri Trstu.

Narod trgovcev

Generalni direktor združenih slovenskih železarn Gregor Klančnik je pred kratkim v železarni Store dejal, da so nekateri pred leti hoteli, da bi Slovenci postali narod trgovcev in prekupčevalcev, vendar pa so zdaj že spoznali svojo zablodo.

Klančnik je tudi dejal, da ima slovensko železarstvo še lepo prihodnost, mora pa še uresničiti svoj program o popolni preusmeritvi na kvalitetna in žlahtna jekla.

DC-10 **na ogled**

Ameriška družba Douglas je pred kratkim na beograjskem letališču prikazala orjaško letalo DC-10, ki lahko hkrati prepelje 270 do 350 potnikov. Doslej v Jugoslaviji še nobena družba ni naročila takega letala.

Pridelek **pšenice**

Po približnih ocenah znaša letošnji pridelek pšenice v Jugoslaviji okrog 4,970.000 ton, kar je za 11 odstotkov manj kot lani. Vendar pa moramo upoštevati, da je bila lanska letina rekordna. Manj kot lani so letos pridelali pšenice predvsem v največji jugoslovanski žitnici, v Vojvodini.

Teroristi **likvidirani**

Ustaška teroristična skupina, ki je štela 19 članov in je bila v Jugoslavijo poslana z namenom zanetiti »ljudsko vstajo«, je bila v celoti likvidirana. Jedro skupine so bili znani ustaški teroristi in kriminalci, ki so pred leti pobegnili iz države. Kjer koli so se teroristi ustavili, se jim je

ljudstvo odločno uprlo in jim odklanjalo kakršnokoli pomoč. V zvezi z vestmi v tujem tisku, da je v Jugoslaviji še več takih skupin, je zvezni sekretariat za notranje zadeve opozoril, da so vsi taki glasovi brez vsake osnove.

Mariborski **velikan**

Pred kratkim je s tekočega traku v Tovarni avtomobilov Maribor prišel 75.000. avtomobil. Jubilejno vozilo je bil TAM 6500. Po predvidenem načrtu bo TAM čez štiri leta izdelal 13.000 tovornih vozil letno in se s tem uvrstil med največje poslovne tovarne v Evropi.

Izseljenska **srečanja**

V Sloveniji je bilo letos vrsta prireditev, ki so bile posebej namenjene našim izseljencem, vsem rojakom, ki živijo po svetu. Prva in najbolj množična prireditev je bil izseljenski piknik v Škofji Loki, ki se ga je udeležilo kakih 15.000 ljudi, za tem pa so se rojaki zbrali še v Kamniški bistrici, v Moravcih pri Murski Soboti, v Železnih dverih pri Ormožu; belokranjski izseljenci so se letos prvokrat zbrali na »belokranjskem izseljenskem pikniku« v Semiču, primorski rojaki pa so pohiteli v hotel Sabotin v Solkanu.

O nekaterih prireditvah poročamo v tej številki revije, posnetke z drugih pa bomo objavili prihodnjič.

V začetku julija se je z jugoslovansko ladjo vrnila za stalno v domovino znana slovenska publicistka iz New Yorka Ana Krašna Praček. Dolga leta je bila lastnica in urednica slovenskega lista »Glas naroda«, še zdaj pa je redna dopisnica slovenskega dnevnika »Prosveta«.

Ko smo Ano Krašno v koprskem pristanišču sprejeli s šopkom nageljnov, so se ji zaiskrile solze v očeh. Ana Krašna se je naselila v svoji rodni Vipavski dolini, v Ajdovščini.

Najstarejši slovenski pevski zbor v ZDA, »Zarja« iz Clevelanda, Ohio, je ob svojem letošnjem gostovanju prejel najvišje slovensko glasbeno priznanje — Gallusovo plaketo. Na sliki: dirigentki Josephine Turkman izroča plaketo tajnik ZKPO Miha Maté.

V septembru bo odpotoval na večtedensko turnejo po Združenih državah Amerike in Kanadi znani ansambel Henček iz Novega mesta. Dogovorjenih imajo že več koncertov v posameznih slovenskih naselbinah. Vsakomur, ki bo imel priložnost gledati in poslušati te fante, bodo prav gotovo znali pričarati pravo slovensko razpoloženje.

SINGING SOCIETY ZARJA

CLEVELAND, OHIO

SLOVENIJA CONCERT TOUR 1972

AUSPICES

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

TRAVEL ARR: KOLLANDER WORLD TRAVEL

Slovenski pevski zbor »Zarja« iz Clevelanda pod vodstvom Josepha Turkmana je letos drugič gostoval v Sloveniji. Danes je to najstarejši slovenski pevski zbor na ameriških tleh, ki pa je na vsej poti dokazoval, da ne bo še utihnil, da bo še dolgo ohranjal tradicijo slovenske pesmi. Prvi dan svoje pevske turneje se je zbor »Zarja« poklonil spomenu svojega soustanovitelja in dolgoletnega predsednika pokojnega Leonarda Poljšaka, ki mu je v njegovem rojstnem kraju Šmarju nad Ajdovščino odkril spominsko ploščo. Zlate črke, vklesane v marmor, bodo pripovedovale o možu, ki je v Ameriki poleg svojega boja za življenje zaoral tudi široke brazde v njivi slovenske kulture. Slovesnosti ob odkritju te plošče so se razen članov »Zarje« udeležili tudi številni domačini in drugi ameriški rojaki. Med gosti smo med drugimi pozdravili tudi znano slovensko kulturno delavko Ano Krašno, ki se je nekaj dni pred tem za stalno vrnila iz New Yorka v rodno Vipavsko dolino. Kratko slovesnost so začeli domačini, zbrane je med drugim pozdravil tudi podpredsednik Slovenske izseljenske matice Milo Vižintin, v imenu pevskega zbora »Zarja« pa Andy Turkman. Nato so Zarjani zapeli dve Poljšakovi najljubši pesmi — pesem o očetovi hišici in o goricah, ki vinca ne točijo... Nato je zapel še domači pevski zbor iz Brij. Ob zaključku slovesnosti je v imenu Slovenskega okteta k plošči položil venec novinar Bogdan Pogačnik.

Naslednji dan, 25. julija je bil »Zarjin« koncert v Ajdovščini pravo zmagoslavje. Poslušalci jih kar niso pustili z odra, še in še so morali dodajati pesmi ali jih ponavljati. Kot je znano, ima v Ajdovščini zborovsko petje bogato tradicijo, zato lahko sodimo, da Zarjane tam niso sprejeli tako prisrčno samo kot slovenske pevce na tujem, temveč tudi kot **dobre** pevce.

Naslednje dni je Zarjane in spremljevalce pot vodila po lepi Gorenjski in avstrijski Koroški na Štajersko in v Prekmurje. V Moravskih toplicah pri Murski Soboti so nastopili na srečanju pomurskih izseljencev, kjer so jih prav tako toplo in prisrčno pozdravili. Ogledali so si nekatere pomurske znamenitosti, najbolj so bili seveda navdušeni nad zdraviliščem Radenci, nato pa spet odpotovali. Prek Štajerske na Gorenjsko, nato pa na Notranjsko. Tu se je kar velik del skupine počutil kakor doma. Starši številnih pevcev izvirajo iz teh krajev, tu živijo še njihovi ne tako daljni sorodniki. V soboto 29. julija so imeli Zarjani svoj zadnji koncert turneje v Cerknici. Bilo je na prostem, zato jih je lahko poslušala kar prava množica skoraj tri tisoč ljudi. Zarjani so vse osvojili s svojo pesmijo. To je bilo tudi vse, kar so si želeli — priznanje občinstva.

V Cerknici, ob zaključku turneje po Sloveniji, ki jo je organizirala Slovenska izseljenska matica, je Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije podelila pevskega zboru »Zarja« najvišje odlikovanje na glasbenem področju pri nas — Gallusovo plaketo. To priznanje nosi ime po našem največjem skladatelju zborovskih del. To je bilo vsekakor visoko priznanje »Zarji« za njeno dolgoletno kulturno-umetniško delovanje. Posameznim pevcem pa je zveza podelila zlate oziroma bronaste Gallusove značke. Ob podelitvi je tajnik Zveze Miha Matè med drugim poudaril: »Izredna vrednost pevskega zbora »Zarja« je v združevanju umetniških kvalitet z družabnim povezovanjem ljudi, ki jim glasba pomeni most za uresničevanje velikih razlik med civilizirano družbo, v kateri pevci zbora živijo, in med preteklim načinom življenja prednikov — slovenskih rojakov, ki so zaradi različnih vzrokov zapustili slovensko zemljo.« Zarjini pevci so z najlepšimi vtisi odpotovali iz Slovenije. Obljubili so nam, da nam bodo po vrnitvi tudi sami popisali svoje vtise.

Obiskovalci, gostje in domačini, so z zanimanjem sledili spominski slovesnosti v Šmarju (zgoraj).

Spomin z izseljenskega srečanja v Moravcih: mladi par v prekmurski narodni noši, v ozadju pa clevelandski »trio« (spodaj).

Pred odkritjem spominske plošče Leu Poljšaku.
V ozadju vas Šmarje

Nastop Zarje v Moravcih. Pred nastopom jih je v imenu Matice pozdravila Vera Valenci

Udeležence izseljenskega srečanja v Moravcih pozdravlja predsednica Pomurske podružnice izseljenske matice Marija Lebanova

Viki Poljšakova, vdova po pokojnem predsedniku Zarje, se v Šmarju pozdravlja z znanko

»Zarja« z dirigentko Josephine Turkman v Šmarju

Del »Zarjinih« izletnikov pred polnilnico radenske slatine v Boračevi (spodaj)

Podoba Slovenca iz računskega stroja

Opredeliti poprečnega Slovenca je težje kot mehko pristati na Marsu ali na Veneri. Poglejte, po vsemogočni statistiki bi moral imeti poprečen Slovenec, oziroma bi morala imeti poprečna slovenska družina, ker sta za rojstvo namreč zmeraj potrebna dva osebka, 1,5 otroka.

Vendar, ali je že kdo na našem planetu videl poldruega otroka? Ne, ni ga videl. In ob tem moramo sploh poudariti, da se nekateri statistiki nagibajo k oceni, po kateri naj bi poprečna Slovenka rodila 1,6 otroka v življenju! Prosim vas, ena cela šest desetlin otroka v življenju!

S tem, vidite, dokazujemo, kako neotipljiva je pravzaprav statistična poštevanika, in drugič, kako krivična je obenem. Kajti,

statistika družji ekstreme. Nekomu se na primer rodi samo en otrok, nekdo sploh noče imeti otrok, drugi pa »pridela« v veliko veselje sorodnikov in bližnje in daljnje okolice kar pet otrok, recimo. In zdaj pride računski stroj, pogoltne vse te raznolike podatke, jih prežveči, dokler ne pogleda na svetlo tista preklemanska številka, ena cela šest desetlin otroka.

Toliko o tem, da boste mogli malo globlje pogledati izza kosti našega poprečnega Slovenca in da boste ob mnogoštevilnih podatkih vedno obdržali nekaj rezerve, kot se reče.

Prvo, kar je, bomo zavoljo praktične uporabe izboljšali statistično računico ta-

ko, da bomo poprečnemu Slovincu pripisali dva otroka v življenju, kar je pravzaprav zelo realna ocena.

Kaj pa premore ta Slovenec, v dobi visokega evropskega standarda, ki se mu močno približuje tudi Slovenija? S čim se lahko postavi pred sosedi in okolico, kaj se mu »blešči« v domači hiši?

Najprej to: poprečen Slovenec nima svoje hiše, ampak še vedno domuje v občinskem ali po moderno — v družbenem stanovanju. Vendar pa ima domala vsak Slovenec, in imenujemo ga lahko kar za poprečnega, v sebi močan nagon, da bi si sezidal lasten dom, da bi imel svojo hišo. To je odkrila neka sociološka raziskava. Zategadelj rastejo po deželi mnoga zasebna gradbišča.

In ta poprečen član slovenskega naroda ima v občinskem ali, kot smo dejali, v družbenem stanovanju radio. To je prvo, kajti najmanj, kar ima Slovenec je radio ali transistor. Nadalje ima ta Slovenec kolo, s katerim se vozi po opravkih ali na izlete. Kajti, to morate vedeti, poprečen Slovenec ne premore vikenda, njegov redni in stranski zaslužek ni tolikšen, da bi si lahko sezidal počitniško hišico. Samo nekaj manj kot 5.000 je takih srečnejšev v Sloveniji, ki imajo počitniško hišico na morju ali v planinah.

Tudi avtomobil še ni lastnina poprečnega Slovenca, vendar pa je tudi v tem primeru, tako kot prej v stanovanjskem, v njegovi glavi odločna želja, da bi si kupil avtomobil. Za primer: ako postavimo, da je v Sloveniji natanko 515.000 gospodinjstev (ne družin, kajti med gospodinjstva so statistiki všteli tudi samce, ki si gospodinjijo), potem ima po novjših podatkih avto le vsako peto gospodinjstvo.

Lahko pa mirne duše pribijemo, da ima v tem hipu poprečen Slovenec doma televizijo, pralni stroj in hladilnik. Kajti že leta 1968 je imelo vsako drugo slovensko gospodinjstvo televizor, hladilnik in pralni stroj, zdaj pa mora biti to število zanesljivo stoddostno.

Žal pa se moramo ob podatku, pred koliko desetletji so Amerikanci že zasuli svoje domove s sesalci za prah, spomniti, da poprečen Slovenec še nima celega sesalca, ampak, po v uvodu navedeni izkušnji s statistiko, samo nič celih osem desetlin sesalca za prah, ali nekaj podobnega. Drugače povedano, vsako tretje

Mladi tudi pred javnostjo radi pokažejo, kaj so se naučili med šolskim letom. Na sliki: risanje na pločniku

slovensko gospodinjstvo premore sesalec za prah.

Poprečen Slovenec prav tako ne premore svojega telefona, ne gramofona, magnetofona, fotoaparata in tako naprej, vendar pa se, kot smemo reči, močno bliža temu lastništvu.

Bistven za obstoj poprečnega Slovenca in za njegovo imetje pa je kajpak njegov zaslužek. Zopet se opravičujemo, da v to rubriko ne bomo mogli zapisati, koliko zasluži poprečen Slovenec zunaj svojega delovnega časa, torej honorarno, kakor se ti posli pri nas popularno imenujejo. Ti zaslužki pa marsikdaj dosega velike vsote, večje od tistih, ki jih prinese slovenski delovni človek domov z rednim mesečnim zaslužkom. Resnica pa tudi v tem primeru pojasnjuje, da poprečni Slovenec še nima takih bajnih, nerednih delovnih zaslužkov, in da imamo potem takem tudi tu opraviti z elito.

Torej, po zelo svežih podatkih republiškega zavoda za statistiko znaša mesečni zaslužek poprečnega Slovenca, ali uradno, poprečni mesečni dohodek v Sloveniji, 1853 novih dinarjev. Če malo »poseciramo« ta podatek, bomo videli, da največ Slovencev, 42 odstotkov, zasluži na mesec od 1.200 do 1.800 dinarjev.

Seveda nam te nesramežljivo nage številke ne povedo prav ničesar, če jih ne postavimo po robu tistemu, kar Slovincem ponujajo trgovine. Dajmo, vzemimo najprej, kaj si more poprečen Slovenec privoščiti za svoj dnevni dohodek. Iz tega bo seveda razvidna tudi splošna življenjska raven. Naš človek lahko kupi za svoj dnevni dohodek na primer 7,3 metra progaste flanele, ali 3,7 brisače frotirke (spet ta statistična poštevanica, kje pa lahko dobiš sedem desetih brisače, in zato si kar zamislite, da gre tu za štiri frotirke). Nadalje je moč za dnevno plačo poprečnega Slovenca kupiti 117 kilogramov cementa, ali 12 kilogramov žebeljev ali 3,2 zavitka pisalnega papirja. V enem zavitku je 250 pol, torej računajte: $250 \times 3,2$.

Od oblačil si za dnevno plačo ni mogoče kupiti ničesar. Tu je treba računati s poprečnim mesečnim dohodkom Slovenca. Z mesečno plačo si more naš poprečnež kupiti 13 metrov tkanine za moške obleke iz česane preje ali 13 metrov velurja za moške plašče ali 13 parov moških nizkih čevljev ali 14 parov ženskih nizkih čevljev.

Na mesečno kupno moč poprečnega Slovenca pa lahko pogledamo tudi s te strani, da gre lahko Slovenec s svojo mesečno plačo v trgovino in tam kupi en kavč, ali pa 1,5 električnega štedilnika. Gremo naprej: za mesečni dohodek se da pri nas kupiti tudi 12 ton premoga-lignita, ali z njim plačati šivanje približno štirih moških oblek, ali pa podplatenje petdesetih moških čevljev, kar pa še nihče ni nikdar izvedel v mesecu dni, in tega po vsej verjetnosti tudi ne bo poskusil.

Seveda pa ima poprečen Slovenec, »po-

Promet v Sloveniji narašča nezadržno: ozka grla so preozki mostovi in preslabe ceste. Na sliki: Karlovški most v Ljubljani.

čivajoč« na takšni blaginji, kakršno pač ima, tudi svojo tipično moralo, svoje moralne vrednote, v katere veruje. O tem pravijo slovenski sociologi, da je poprečen Slovenec zelo konservativen, zelo zagledan v tradicijo in s tem v zvezi precej religiozen. Obenem pa ima v sebi močna, bi dejali ortodoksna socialistična nagnjenja. Zakaj na slovenskem univerzitetnem sociološkem inštitutu so s temeljito raziskavo odkrili, da bi bilo treba po mnenju poprečnega Slovenca zmanjšati razlike v osebnih dohodkih. Sicer pa je poprečen Slovenec mnenja, da zanimajo večino ljudi zgolj lastne koristi, in je potem mogoče sklepati, da tudi tega poprečneža zanimajo predvsem lastne koristi. To pa pomeni, da je malce egoistično usmerjen, jasno.

V isti sapi pa moramo pri tem poprečnem Slovencu srečati tudi zelo izrazit čut za pravičnost, zakaj prepričan je, da imajo v naši deželi otroci staršev, ki nimajo položaja in denarja, manjše možnosti za napredovanje v družbi kot otroci premožnejšev, in da bi bilo treba take razmere odpraviti.

Naš poprečnež pa je tudi oster privrženec reda, saj brez oklevanja misli, da bi bilo treba sprejemati ostrejšje ukrepe zoper ljudi, ki se neprimerno obnašajo.

Toda v istem dahu, ko sveto zatrjuje, da se dandanes ljudje preveč pehajo za avtomobilom, hišo, vikendom in skratka za standardom, pa to tudi sam počenja.

Na drugi strani pa je poprečen Slovenec zato, da imata mož in žena v hiši enako besedo pri odločanju o porabi denarja in tudi o drugih stvareh, kar pomeni, da je tu evropsko sodoben. Bravo! Poglejte, kako moderen je poprečen Slovenec pri vzgoji otrok. Sodi, naj doraščajoči otroci samostojno odločajo o svoji življenjski poti. Sem je všteta tudi izbira zakonskega tovariša.

Zelo razločno pa je mogoče videti hipokrizijo v morali poprečnega Slovenca, kadar motri na kazniva dejanja oziroma na njihovo naravo. Poprečen Slovenec bo precej za to, da obsodijo storilca kaznivega dejanja roparskega umora na smrt z ustrelitvijo, in da je treba s strogim zaporom kaznovati, denimo, posilstvo, medtem ko, gleda na prostitucijo strpno, neobsojajoče in malone prijazno. Zlora bo uradnega položaja z namenom priskrbeti nekomu stanovanje pa skoraj da ne šteje za kaznivo dejanje. Toda umor iz ljubosumja bi poprečen Slovenec takoj kaznoval z dosmrtno ječo, ali pa celo s smrtjo. Velikanska arhaičnost v morali je to, mar ne?

Ansamblu Romana Possedija iz Chicaga se je na pikniku pridružil tudi Rudi Stanisha iz Clevelanda

Kanado so na škofjeloškem pikniku zastopali bratje Pušiči — »Veseli vandročki« (zgoraj). Številne gledalce pa je najbolj navdušil ansambel Vadnal iz Clevelanda, ki je bil letos že tretjič v Sloveniji in ga slovenska publika najbolj pozna (spodaj).

Drago Seliger, predsednik Slovenske izseljenske matice, pozdravlja udeležence piknika

Škofja Loka 1972

Edward Kenik iz Clevelanda je ob spremljavi ansambla Eddyja Buehnerja zapel nekaj slovenskih narodnih pesmi

»Slovenska izseljenska matica ima veliko razlogov, da vam tudi ob tej priložnosti, v gostoljubni Škofji Loki zaželi vse dobro. Veseli smo, da je naša družina iz leta v leto bolj številčna. Veseli smo, da lahko med nami pozdravimo razen naših starih znancev tudi celo vrsto novih prijateljev iz številnih evropskih držav, Amerike, Kanade, Južne Amerike in daljne Avstralije. Prav tako nas veseli, da naša srečanja tu doma in v vaših novih domovinah postajajo vedno bolj pogosta, nekatera že stalna in ne več golo naključje. Posebej nas veseli, da nas vsako leto obišče vse več kulturnih in kulturno-zabavnih skupin, ki z veliko ljubeznijo gojijo našo lepo besedo in pesem na vseh kontinentih,« tako je tisoče udeležencev tradicionalnega izseljenskega piknika v Škofji Loki 4. julija pozdravil predsednik Slovenske izseljenske matice Drago Seliger. Želje po dobrem počutju je izrazil škofjeloški župan Tone Polajnar, zbrane rojake pa so v imenu posameznih skupin pozdravili še: Fred Mavko, tajnik Slovenskega kluba »Triglav« v Sydneyu, Tony Petkovšek in John Pestotnik, predsednik in podpredsednik Združenega slovenskega društva Cleveland in Ivan Filipič, častni predsednik Združenja Jugoslovanov v Severni Franciji. Domačini in gostje so posebej prisrčno pozdravili nastope ansamblov iz ZDA in Kanade, ki so letos nastopali kar štirje. Spremljali so jih znani pevci, ki so se uveljavili že v uglednih pevskih zborih — Cilka Valenčičeva, Dolores Mihelich in June Price ter Edward Kenik. Seveda so tudi domači izvajalci prikazali bogat program, saj je poleg zborov in ansamblov s škofjeloškega področja nastopil tudi znani igralec ljubljanske Drame Jože Zupan, predstavila pa sta se tudi Akademsko folklorna skupina »France Marolt« in pevski zbor »Tone Tomšič«, sestavljajo ju študentje ljubljanske univerze, ki se v začetku prihodnjega leta odpravljata na svojo turnejo po ZDA in Kanadi.

V Kollandrovi skupini, ki jo je iz Chicaga pripeljal Roman Possedi, je bila tudi družina Plahuta — zbralo se je kar štirinajst sorodnikov, ki so prišli skupno v domovino svojih prednikov.

Z ansamblom Pecon-Trebar, ki je letos spremljal tradicionalno »Polka Tour«, sta prišli letos znani solistki Glasbene matice June Price in Dolores Mihelich (zgoraj). Letošnji škofjeloški piknik je bil spet kraj številnih veselih srečanj, stiskov rok, skupno zapetih pesmi in kulturnega razvedrila. Kljub temu, da so mu dajali pečat naši Američani, so bili zadovoljni prav vsi: domačini in rojaki z vseh strani sveta. Del tega razpoloženja prikazujeta tudi spodnji sliki.

Gradovi na Slovenskem

Kosilo za kmečke upornike

Baročno dvorišče sevniškega gradu

Da je bilo ozemlje okrog današnje Sevnice že zelo zgodaj interesno področje raznih narodov in kultur, nam pričajo zelo bogate arheološke najdbe od prazgodovinskih gomil in ostankov orožja ter nakita v njih, do ilirskih gradišč in rimskih utrd. Že takratni ljudje so spoznali ugodno sevniško lego, saj leži Sevnica ob važni savski in obsavski poti pa tudi podnebje, ki ga pred hladnimi vetrovi s severa ščitita Bohor in Lisca je prijetno. Razcvet kulture, ki se ni prekinila do današnjih časov zabeležimo leta 1322, ko so savsko dolino dobili v fevd salzburški škofje. Ti so si prizadevali ozemlje čimprej kolonizirati in kot posledica teh teženj je zrasel tržič, ki je v stoletjih večal svoj obseg.

Ko so od Litije po savskih valovih plule navzdol in navzgor težko otovorjene ladje, ki so se jim pridružili tudi flosarji na splavih po Savinji, je bila Sevnica pomembno pristanišče, do katerega so vodile kopne poti z raznih smeri. Živahen promet ze povzročil tudi cvetočo trgovino in obrt, saj izdelkov in pridelkov na takem mestu ni bilo težko prodajati. Na gozdnatem gričku nad naseljem stoji mogočen grad s štirimi stolpi v vogalih. Zgodovinski viri točnega nastanka gradu ne navajajo, da je stal je prvič zapisano šele leto dni potem, ko so kraje dobili Salzburžani. Seveda so bili ti kraji že prej v posesti grofice Heme z Bavarskega in Salzburžani so jih dobili šele v zamenjavo za druge posesti. Ni dvomov, da bi tudi prvotna fevdalna oblast ne imela utrdbe, saj viri navajajo, da je bila v Sevnici vojaška posadka, kasneje pa točneje: kaste lan s štirimi stražarji.

Od utrdbe do svojstvenega hotela

Grad je skozi stoletja menjal obliko in lastnike. Nekaj časa ga je imel tudi legendarni kralj Matjaž, ogrski kralj Matija Korvin, ki je posest nasilno odvzel Salzburžanom, a jo je moral kmalu vrniti. Turki na svojih pohodih gradu niso vznemirjali, morda jih je od tega odvrčal njegov trdnjavski izgled. Ko pa je Sevnico zavzela uporniška kmečka vojska Matije Gubca, je oskrbnik povabil uporne kmete na grad celo na kosilo. Kaj ga je k temu prisililo ni znano, morda je simpatiziral z upornimi kmeti, še bolj pa je verjetno, da je imel grad takrat kako šibko točko in je hotel oskrbnik s kmeti opraviti zlepa.

V prejšnjem stoletju je grad skoraj do cela izgubil svoj vojaški videz in namen, saj je takratni lastnik Johann Händl

Stari del Sevnice — pogled z gradu

dal zasuti obrambne jarke in nekje celo odstraniti grajsko obzidje. Na ravnici in zahodnih pobočjih za gradom pa je uredil lep park, ki obstoja še danes.

In kakšen je grad danes? Dostopen je po pešpoti čez grajsko pobočje ali po daljši vozni makadamski cesti mimo Drožanjskega potoka in po severni strani griča. Skozi portal izpred katerega se odpira lep razgled na del Sevnice in reko Savo, pridemo na dvorišče, ki ga omejujejo štirje z oboki prevrtani zidovi. Že v veži je vhod v prijetno starinsko krčmo, ki jo ima v najemu gostilničarka Repše Marija. Pet grajskih sob z okni na tihi park mogočnih, stoletnih dreves pa je na voljo tistim, ki žele na gradu prenočevati. Gostilnica je dobro založena z raznimi krajevnimi specialitetami od hrane do pijač, tudi sobe so skromno a izredno okrasno opremljene. Največ pa je vreden mir, ki ga danes že težkokje najdete. In poleg tega je vsak lahko graščak za nekaj dni!

Restavrirana Lutrovska klet

Če že obiščemo grad, ne smemo prezreti na videz nepomembne masivne stavbe v globači na jugovzhodnem pobočju, ki je vkopana v grajsko pobočje in obrnjena v smeri vzhod—zahod. Grajsko obzidje je ni vključevalo v svoje varstvo. Zgradba je bila že davno postavljena v verske namene, sprva naj bi bila to katoliška cerkev, ki pa so jo pozneje prevzeli protestanti. Odtod tudi ime Lutrovska klet. V krščanski lasti so ta prostor uporabljali tudi kot grobnico grajskih gospodov, temu namenu pa je spet začela služiti koncem devetnajstega stoletja. Ves prostor je poslikan s čudovitimi freskami, ki jih prav zdaj restavrira Zavod za spomeniško varstvo. Zaradi vkopanega položaja je bilo treba že pred začetkom restavratskih del temeljito izolirati zidove pred vlago. Freske so pomembne tudi zato, ker so bile slikane v času od druge polovice šestnajstega stoletja, do prvih dvajsetih let sedemnajstega stoletja, torej v času, ko je slikarstvo povsod drugje mirovalo, oziroma nam ni več ohranjeno.

Janez Zrnc

Leto kvalitete – leto Iskre

Naj vam se najprej predstavimo. Kaj je to Iskra? To je združeno podjetje, ki zdaj združuje 18 delovnih organizacij, s skupno prek 18.000 delavci, v močan kolektiv, v vodilni jugoslovanski kolektiv na področju elektromehanike in elektronike. Iskra je mlad kolektiv in to ne le po starosti svojih delavcev temveč tudi po letih obstoja. Iskra je lani praznovala 25-letnico svojega obstoja. Lani je minilo namreč 25 let, odkar je v Kranju začela obratovati prva tovarna za elektrotehnične in finomehanične izdelke z imenom Iskra. Tej tovarni se je pozneje pridružilo še 15 tovarn v najrazličnejših predelih Slovenije.

Za nami je torej več kot četrto stoletja obstoja in aktivnega sodelovanja v gospodarskem življenju naše ožje in širše domovine, več kot četrto stoletja neumornega dela ter tisoči in milijoni izdelkov. Na vseh morda niti ne piše Iskra, vendar so prisotni povsod tam, kjer gre za modernizacijo in avtomatizacijo industrijskih in drugih procesov, za posodobitev in učvrstitev gospodarstva, za splošno povečanje narodnega blagostanja. Iskra je danes ime, ki ga pozna skoraj sleherni Jugoslovane, ime, ki ga vedno bolj pozna in ceni tudi tujina. Delež Iskre namreč ni omejen le na tovarne in obrate, v katerih prek 18.000 delavcev in strokovnjakov proizvaja najrazličnejše končne izdelke in sestavne dele ter zamotane elektromehanske in elektronske naprave, delovišča Iskre so razsuta po vsej naši domovini in tudi zunaj njenih meja.

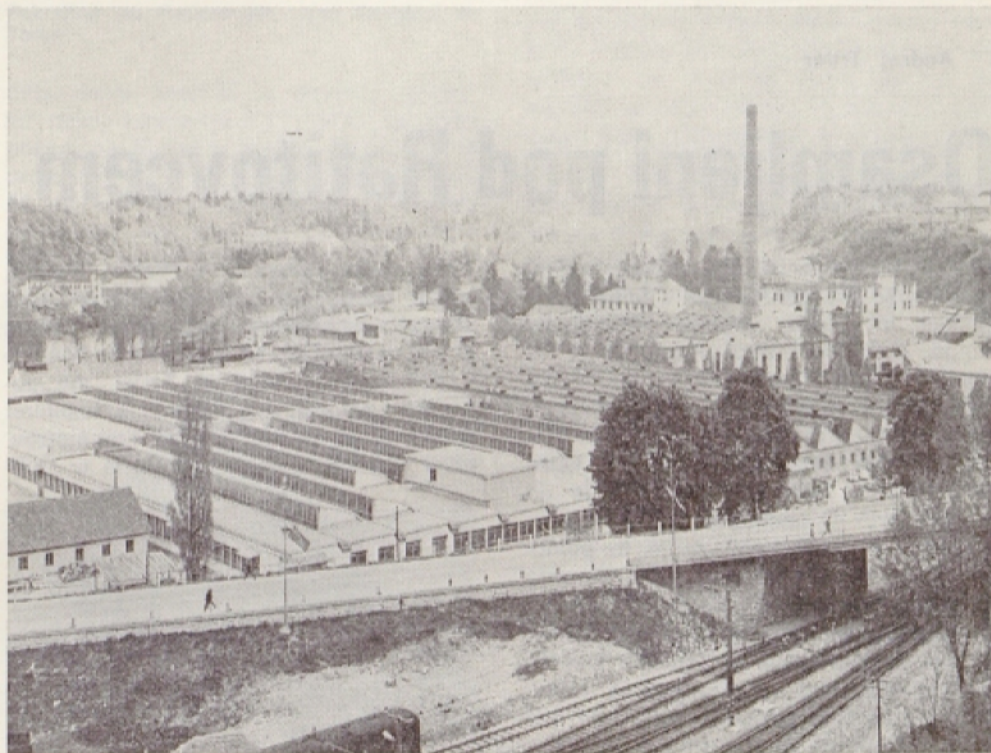
Delež Iskre je vedno večji in pomembnejši tudi pri dolgoročnem načrtovanju razvoja ter napredka naše domovine in posameznih svetovnih gospodarskih regij. Iskrini strokovnjaki so namreč vedno bolj cenjeni tudi v tujini.

Tak mednarodni renome je dosegla Iskra na osnovi izredno dinamičnega razvoja v vseh letih obstoja, na osnovi močne, dinamične in zelo decentralizirane notranje strukture ter zgodnje preusmeritve na tržno gospodarstvo. Le na ta način je bila Iskra sposobna vzdržati vedno hujši konkurenčni boj tako na domačem kot na tujih tržiščih. Gospodarska moč Iskre izvira iz tesne medsebojne tehnične, tehnološke in gospodarske povezanosti organizacij združenega dela in iz skupnih prizadevanj za čim hitrejši in čim uspešnejši nadaljnji razvoj ter s tem pravočasno usposobitev za pri-

hodnje naloge. Razvoj Iskre je bil vseskozi izredno dinamičen in usklajen s potrebami na domačem in tujih tržiščih. Ta dinamičnost odseva tako v oblikovanju proizvodnega programa, povečevanju obsega in vrednosti proizvodnje, povečevanju proizvodnosti ter tudi v vedno širšem poslovnem tehničnem sodelovanju z renomiranimi domačimi, predvsem pa tujimi proizvajalci. To pa je obenem pogoj za hitrejšo in enakopravno vključevanje v mednarodno delitev dela in za čim hitrejšo uvajanje novitet v lastno proizvodnjo. Vse to seveda vpliva tudi na vedno večje poslovne uspehe Iskre, na njeno rentabilnost, ki je omogočala ne le redno izpolnjevanje obveznosti ampak tudi na vlaganje v razširitev

izvažanja. Iskrin izvoz narašča iz leta v leto za okrog 25 do 30 % letno, torej hitreje kot skupna vrednost proizvodnje. To je tudi razumljivo, saj je proizvodnja v Iskrinih tovarnah organizirana po najsodobnejši tehnologiji, proizvodne serije so vedno večje ter zato domače tržišče največkrat veliko pretesno.

Vedno širše je tudi povezovanje Iskre z renomiranimi inozemskimi partnerji in to na osnovi kooperacijskih, licenčnih in drugih poslovnih pogodb, ki na drugi strani omogočajo Iskri, da lahko nudi jugoslovanskemu gospodarstvu najnovejše tehnične dosežke, izdelke proizvedene po najnovejši tehnologiji.

Iskrina tovarna v Kranju

proizvodnje, modernizacijo tehnologije in v raziskovalno-razvojno dejavnost.

Glede na izredno hiter razvoj telekomunikacij, avtomobilske in druge industrije, glede na pospešeno uvajanje avtomatizacije v industriji, prometu in energetiki ter glede na dinamičen porast potrošnje izdelkov za široko potrošnjo, se odpirajo Iskri tudi v prihodnje izredno perspektivne možnosti za razvoj.

Iskra ne prodaja le na domačem trgu, ampak vedno več svojih izdelkov tudi

Iskra bo tudi v prihodnjih letih pospeševala predvsem proizvodnjo na področju telekomunikacij, elektromehanskih in elektronskih sestavnih delov, avtoelektričnih izdelkov, merilne tehnike, avtomatizacije in široke potrošnje, ob vse večji specializaciji in izpopolnjevanju proizvodnega programa, v katerega bodo vključeni tudi izdelki kooperantov in poslovnih partnerjev. Pri tem pa se bo v čim večji meri ravnala in prilagajala potrebam in željam poslovnih partnerjev ter potrošnikov.

Vas Torka — to sta dve kmetiji

Andrej Triler

Osamljeni pod Ratitovcem

Zgornje Danje so najvišji zaselek v Sloveniji, piše France Planina v knjigi »Poljanska in Selška dolina« (Mladinska knjiga, Ljubljana, 1962). Pravi, da je to zaselek osmih domov, ki so razvrščeni drug poleg drugega v višini 1200 m. Torka, ki leži na eni od južnih polic Ratitovca (dve kmetiji, nenaseljena kajža in v zadnjih letih dva vikenda), je po teh podatkih na nadmorski višini 1175 m, vendar pravijo Torkarji, da je to pomo-ta. Trdijo, da je Torka višje kot Zgornje Danje. Jože Gartner, 50-letni gospodar kmetije Spodnji Torkar na Torki, pravi, da sta žito in sadje v Zgornjih Danjah zrela prej kot pri njih; zanj je to dokaz, da je Torka vsaj kakšen meter višje nad morjem. Zmotili so se, pravi, menda bo res ravno obratno, da je namreč Torka na nadmorski višini 1200 m, Zgornje Danje pa nekaj manj. Stavim, trdi, da bi voda s Torke tekla v Zgornje Danje, če bi napeljali vodovod, z Zgornjih Danj v Torko pa ne.

Sveti Florjan ni naprodaj

Naj bo kakorkoli, kregali se ne bomo za tistih nekaj metrov. Zapisati sem hotel le to, da Torkarji ne priznavajo, da so Zgornje Danje na večji nadmorski višini. Nimajo sicer dokaza, ki bi bil neizpodbiten, čeprav po svoje s sprejemljivimi argumenti dokazujejo, da so »višji«.

Torka, hišna številka 1. Velika stavba, veliko oken, vse pod eno streho, tudi štala. Ko prihajam z Raven gor, z vasice, ki leži nekaj nižje, na poti med Podroštom v dolini ob Selščici in Torko, me pozdravita najprej dva kozolca z lesenimi stebri, nekaj spodaj, morda sto metrov, blizu vikenda Staneta Spindlerja iz Ljub-

Katarina Gartner ima že 75 let in je edina ostala pri Zgornjem Torkarju, čeprav je rodila 14 otrok.

ljane, pa čudovit kozolec z zidanimi stebri, ki pa je prazen, late so že trohnele in celo zlomljene, tudi streha ni več najboljša, že kaže zobe in mah jo pre-rašča. Nad vrati je v vdolbini v steni sveti Florijan, za katerega pa sedanji gospodarji ne vedo, koliko je star in kdo ga je izrezljal. Nekdo iz Kranja je menda pred leti ponujal zanj 50 starih tisočakov in obljubljal, da bi v zameno prinesel še drugi kipec, vendar ga pozneje ni bilo več. Gospodar Jože Gartner pravi, ko ga vprašam, če bi ga prodal, da najbrž ne; toliko časa je že pri hiši, pravi, pa naj bo še naprej. To sicer reče, pa mu ne verjamem povsem, njegove besede ne kažejo, da mu je res toliko za tisti kipec, ki niti pol metra ni visok; prodal bi ga, se mi zdi, če bi mu kdo dal 50 jurjev, saj v teh odročnih krajih ni lahko za denar in tam stari tisočak še dosti pomeni.

Nekdo je pomagal, bog ali hudič ...

Potem veža. Hladna, zidovi so debeli, iz kamenja. Levo ob vhodu sklednik, kakršne le še redko srečate po kmečkih hišah. Nekaj naprej korito, v katerega stalno teče voda iz studenca nekaj sto metrov stran. Potem kuhinja, družino smo zmotili pri kosilu, pravkar je gospodar odmolil svoj očenaš in zdravomarijo pred jedjo. In naprej kmečka hiša, prostorna, z vrsto oken v dveh stenah, z mizo v kotu in s televizijskim sprejemnikom na njej, s slikami po stenah, z veliko pečjo, na kateri se sušijo zdravilne rastline, s tramom na stropu, na katerem je letnica 1876. Takrat so sezidali to hišo, prej je bila lesena. Omara v kuhinji ima letnico 1882. Menda je zmanjkalo kamenja takrat, ko so delali, pa so zidarji rekli, da jih ne bo več, da imajo drugje delo, če do jutra kamenja oz. skal ne bo. Pa so se zagrizli ljudje, pomagali so sosedje in vaščani okoliških vasi in zjutraj je bilo kamenja dovolj, da so lahko zidali naprej. In zidarji so se čudili, kako je to mogoče. Nekdo vam je pomagal, bog ali hudič, so rekli, sami tega niste naredili. Pozneje, leta 1909, so k novi hiši prizidali še hlev, ki je pod isto streho, vanj se pride kar iz veže. Praktično je to, pravijo, posebno za pozimi, da ni treba ven, na mraz, ko greš v štalo k živini, to pa je treba vsak dan po trikrat.

Spodnji Torkar je pravzaprav edini kmet, ki je še na Torki. Zgornji Torkar, nekaj metrov stran in kakšen meter višje, je le še hiša, v kateri gara in se muči 75-letna Katarina Gartner. Mož ji je umrl decembra lani. Imela sta 14 otrok, od teh jih je 12 še živih, pa ni nihče doma, vsi so se raztepli po svetu: šli so v dolino, v Železnike, pa v Postojno.

Ljubljano, Kranj, na Jesenice. Pridejo sicer še pomagat, a bolj zaradi mame, ki je sama, delal doma ne bo nihče več. Pridejo za košnjo, ob spravljajanju drv, sicer pa so si drugje poiskali slajši kos kruha in si ustvarili tudi družine.

Zgubili so veselje za delo

Ni ceste, pravijo, zato ljudje odhajajo s Torke. S Podrošča in z Raven gor se ne da pripeljati ničesar, nekaj več s Sorice, a daleč je od tam. Pa šole ni. Bila je v sosednjem Zabrdju, od leta 1909, zdaj pa že leto dni ni več pouka v njej. Iz cele Podgore (tako imenujejo vasi pod Ratitovcem, od koder so hodili v šolo v Zabrdjo, to je Zgornje Danje, Zabrdjo, Torka in Ravne) je bilo zadnje leto le 7 učencev, šola pa je bila osemletna. Otroci zdaj hodijo v šolo v Železnike, škofjeloška občina jim plača bivanje in šolanje v dolini. Če jim ne bi plačali, pravijo, jih ne bi mogli dati v šolo, preveč stane, kar okrog 40 tisočakov za enega na mesec, takih dohodkov pa nimamo. Pa še nekaj pravijo, že po enem letu so to ugotovili. Otroci so vse veselje zgubili za delo na kmetiji, trdi Jože Gartner, že po enem letu. Naši Martini, ki gre letos v peti razred, hlev sploh več ne diši, pa čeprav je prej rada delala. Zdaj je seveda po pet dni na teden v Češnjici, v dolini, pri ženini sestrji, sin Silvo, ki gre v osmi razred, pa pri ženinem bratu, v petek zvečer prideta domov in v ponedeljek zjutraj spet gresta, pa sta se odvadila napornega dela. Vprašanje je, če bo kdo od njiju hotel prevzeti dom. Silvo, ki ima že 17 let, je že zaposlen, dela v Alplesu na Češnjici, nikdar več ne bo kmet.

Ker ni šole, sta s Podgore odšla v dolino že dva velika kmeta, oba z Zgornjih Danj: pri Trojarčku in pri Balantu odslej ne bo nihče več obdeloval zemlje. Eden se je zaposlil v Alplesu v Češnjici, tudi žena je tam v službi, v dolini sta si postavila hišo in pustila vse skupaj, eden pa se še vozi na delo v LTH v Škofjo Loko, a le še do jeseni, ko bo dobil tam stanovanje. Ker ni šole in ker je vas predaleč od doline, od ceste in avtobusnih zvez in od mesta.

Le še eden (po sili) kmetuje

Na Torki je le še eden, le še Spodnji Torkar, ki še kmetuje, pa še ta ne bi, pravi, če bi imel bližje v dolino ali če bi bila pot boljša. Kmetije sicer povsem ne bi opustil, poleti bi še delal, le z lesom, ki zdaj zaradi čudnih zakonov in predpisov ne prinaša skoraj nobenega denarja, se ne bi več ukvarjal. Poleti bi

Pokrajina po Ratitovcem, med Ravnam in Torko

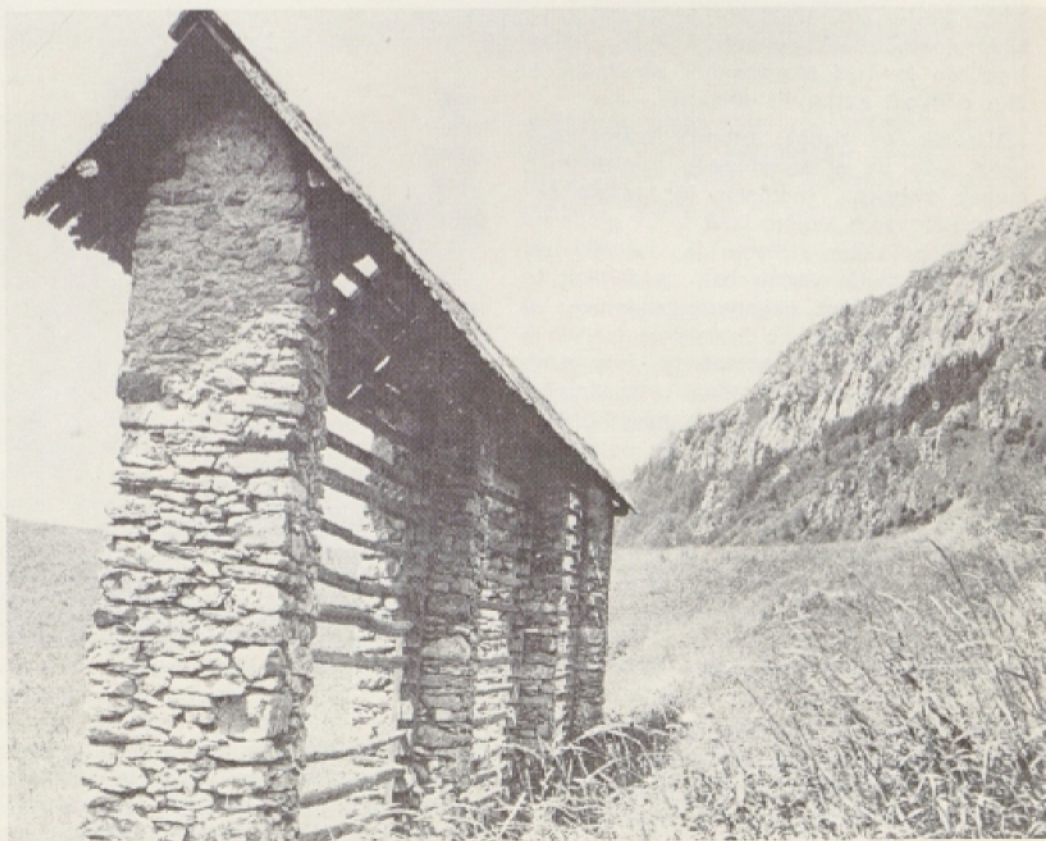
delal doma, kosil bi in skrbel za živino, pa nekaj krompirja bi pridelal za dom, pozimi pa bi šel v službo. A kaj, ko je predaleč! Ostal bo privezan na kmetiji, 50 let ima že, otroci pa bodo naredili po svoje, sem gor pod Ratitovec bodo hodili le še na vikend.

In tretja hiša, Kajža ji rečejo, na njej je tablica Torka 3, je prazna, povsem. Ku-

pil jo je nekdo iz Ljubljane, za vikend, a se slabo briga zanjo. Čeprav je zidana in trdna pa velika, bo razpadla, če je ne bo nihče obnavljal. Leta 1901 je pogorela, konec junija ali julija, do jeseni pa so jo že spet pozidali. Pred vojno, okrog leta 1933, je bilo v njej 10 ljudi, danes ni nikogar. Pri Spodnjem Torkarju jih je bilo deset in še pet gostačev, danes jih je šest, pri Zgornjem Torkarju, kjer je zgrbljena mati ostala sama, pa jih je bilo pred vojno kar 17.

Torka torej propada, čeprav ima elektriko od leta 1962 in čeprav je v hišah vodovod. Živine je bilo včasih po 22 do 29 glav pri Spodnjem in pri Zgornjem Torkarju, pa še v Kajži po dve kravi, da o ovcah sploh ne govorimo, zdaj pa jih ima Spodnji Torkar 11 in konja, Zgornji Torkar pa le kravo z dvema teličkoma. Včasih so pasli po Ratitovcu in okrog doma, pašniki in senožeti so tam idealne, zdaj pa tega skoraj ni več, celo košnjo po strmih bregih so že precej opustili, čeprav že sicer kosijo skoraj vse poletje, od svetega Petra pa tja do oktobra se kosa brusi, iz dneva v dan, pravi Jože Gartner, po tri mesece skupaj.

Dva vikenda sta sicer pomnožila število hiš na Torki, zdaj niso tri, ampak jih je pet, pa kljub temu Torke kot kmečke vasi visoko pod Ratitovcem kmalu ne bo več.

Kozolec z zidanimi stebri, ki jih je bilo pod Ratitovcem veliko, zdaj pa razpadajo

Z umetnostjo k človeku v stiski

Pogovor z zdravnikom in slikarjem dr. Antonom Dolencem

Med slovenskimi slikarji je vrsta uglednih pisateljev, slikarjev in glasbenikov. Med njimi je, denimo, pisatelj Slavko Grum, ki ga imam v mislih ta hip, ko sedim z dr. Antonom Dolencem v prostorih Slovenskega zdravniškega društva. Ko prebiraš Gruma, se ti zdi, da je mogel samo človek, ki je bil blizu »belim planjavam človekove duševnosti«, razgrniti poglede onstran tega, kar je vsakdanjim ljudem in vsakdanjim pisateljem mogoče doumeti, in nekaj podobnega občutiš ob srečanju s slikami dr. Antona Dolenca: nekakšno mirovanje, podobno življenju, ki ni več življenje, in smrt, ki ni še smrt, vzbujajo zeleni pejsaži z ljudmi v njih. In tista pozlata, ki jo je v kasnejših delih nasul v slike, se ti zdi, kot da bi z njo skušal premagati ta mirovanja in se zaplesti stran od njih v pajčevino bolj vedrega sveta.

Zdravnik in slikar sedi pred mano. Na prvi pogled podoben Solženicinu, kot ga poznamo z redkih fotografij. Razborit v govoru, vendar vselej logičen. Predsednik Slovenskega zdravniškega društva je, asistent na inštitutu za sodno medicino in član društva slovenskih likovnih umetnikov.

Najprej steče beseda o tem, kako si razlaga, da je med slovenskimi zdravniki toliko odličnih kulturnih delavcev.

»Zdravnik je danes oropan marsičesa,« pravi. »To pa ni samo naša specifičnost, ampak svetovna. Medicina je postala pristopnejša vsem slojem ljudi in ne glede na družbenopolitične sisteme je doživela socializacijo. Sega vedno bolj na široko, to pa ima tudi svoje negativne posledice: ni več intimnosti, osebne intenzivne povezave med zdravnikom in pacientom. Nasprotno: postala sta si tuja, uradna, odmaknjena. Pacient in zdravnik postajata številki. Zato začuti človek potrebo, da bi se uprl, individualno ali organizirano.«

»Ali je vaše slikarstvo tudi upor?«

»Seveda, individualni upor je moje slikarstvo. To je zame potrdilo, da sem še intelektualen, da najdem sam sebe v prostoru in času, da sem še povezan z okoljem in moje deželo, da se ne pustim povsakdanjiti.«

»Vaše delo v sodnomedicinskem inštitutu vas verjetno celo bolj kot druge zdravnike sili k razmišljanju. Pri tem mislim vaše vsakodnevno srečavanje z mrtvimi ljudmi.«

»Gotovo je to toliko bolj moj specifičen primer, saj gre za boj zoper razvrednotenje

človeka, ki postane samo določen primer, ki mu moram iztrgati skrivnost, zakaj je umrl. Tu, pri meni, je brezosebnost še večja. Z njim govorim prek protokola, delam zapis o stanju, z njim ni dialoga.«

»In vendar, ali lahko samo ob srečanjih z mrtvo materijo iščete moč za svoje umetniško delo?«

»Seveda ta še ne pomeni, da iz tega lahko črpam moč za delo.«

V sobi, kjer se pogovarjava, se vidi afiniteta predsednika Slovenskega zdravniškega društva do likovne umetnosti. Izredno lep kip Staneta Jarma v kotu, grafike rastlin iz starih knjig na steni, kolona portretov slovitih slovenskih zdravnikov po hodnikih stavbe.

Ko vrtava v stvari, ki naj bi zadostile temu pogovoru, začne dr. Dolenc pripovedo-

po tem, da si ljudje z njo hočejo nadomestiti tisto intimnost, ki jo človek kot pacient pri zdravniku ne čuti več.

»Slovenci biološko podlegamo času. Poglejte, to kar so drugi narodi ustvarili v osemdesetih letih, smo mi skušali v teh nekaj desetletjih po drugi svetovni vojni. Biološko podleganje tako naglemu skoku iz patriarhalne kmečke družbe v visoko razvito industrijsko so zame, na primer, številne prometne nesreče, ki presegajo evropske razmere, prav tako pa tudi samomor in splavi ter drugo. Vidite, skupinski upor takemu stanju je tudi naša zdravniška asociacija, Slovensko zdravniško društvo.«

V Sloveniji tudi sicer velja prepričanje, da je Slovensko zdravniško društvo eno najbolj aktivnih strokovnih društev. Njegovo delo je slovenski širši javnosti še posebej znano prav po kulturni plati. Medtem ko se v kulturnih krogih menda sploh niso spomnili 80-letnice slovenskega pisatelja dr. Danila Lokarja, mu je njegova stanovska organizacija pripravila v Ljubljani intimno slovesnost in na njej s priložnostno razstavo pripravila tudi pregled nad pisateljevim življenjem in delom. Toda to je le en aspekt na kulturno dejavnost Slovenskega zdravniškega društva, ki, na primer, pripravlja na jesen otvoritev spominske sobe roda slovenskih zdravnikov in glasbenikov Ipavcev v Šentjurju pri Celju, hkrati pa se ukvarja še z uresničevanjem drugih zamisli, s katerimi aktivno posegajo v slovenska kulturna dogajanja.

Zdravniško društvo, pravi moj sogovornik, pa poskuša delovati tudi v širšem smislu in si nalaga naloge, ki so nacionalnega pomena. Tako so letos povabili na plačano zdravniško prakso v slovenske bolnišnice študente medicine — Slovence, ki študirajo na univerzah v Gradcu, na Dunaju in v Trstu.

»Mi čutimo še posebno dolžnost do teh študentov,« je povedal. »Nekaj teh ljudi bo potem, ko bodo končali svoje študije, prav gotovo delovalo tudi med Slovenci, ki žive zunaj meja matične domovine. Vez, ki nastaja sedaj z njimi, bo gotovo vplivala na njihovo humano delo tudi kasneje. Morda bodo lahko celo lažje razumeli svoje rojake, če bodo poznali matico,« je rekel. »Ta navezanost pa ne pomeni samo navezanost na nacionalno matico, ampak pomeni tudi strokovno vez s Slovenskim zdravniškim društvom, ki skrbi za to, da bi bili slovenski zdravniki tudi po strokovni plati čim-

Dr. Anton Dolenc, zdravnik in slikar

vati o tem, kako se vidi v svetu pomanjkanje stika med zdravnikom in pacientom še na drugih nivojih. Tako, na primer, v razmišljanju o brezosebnosti odnosov med ljudmi pove, da si razlaga silen porast potreb po psihiatrih v Ameriki in tudi Evropi

Anton Dolenc:
Vas (olje, 1967)

bolj informirani o dogajanjih v stroki doma in seveda tudi v svetu. To, da prejemajo tudi mladi slovenski zdravniki, ki delajo v svetu, naše strokovno glasilo, naš vestnik (in ta revija je med najbolj uveljavljenimi strokovnimi medicinskimi revijami v Jugoslaviji) lahko odigra pomembno vlogo tako pri njihovem strokovnem delu kot pri njihovi navezanosti na matično deželo. Zastonj jo pošljemo vsakemu slovenskemu zdravniku, ki živi v tujini.

Z dr. Dolencem preletiva nekaj številčk tega tehtno urejevanega glasila, potem pa steče spet pogovor o umetnosti ali bolje, o njegovem slikarskem delu.

Prostor, v katerem se pogovarjava, zamenjava z njegovim slikarskim ateljejem, ki si ga je uredil v kleti svojega ljubljanskega doma. Zdaj ne govori več kot zdravnik in kot predsednik Slovenskega zdravniškega društva, kot da bi z njegovih ramen odpadlo breme, hodiva od slike do slike, ki so ostale doma, v njegovem ateljeju in njegovi lasti kot priče umetniške poti človeka, ki na Akademiji za likovno umetnost ni mogel prijete za čopič in svinčnik, ker ga je mladost gnala drugam, v drug poklic, pa je

vseeno ostal po svoje zvest svojim mladostnim željam in jih skuša kljub prenatrpanemu delavniku uresničevati.

Ko si ogledujem te slike, je pred mojimi očmi tekst, ki ga je govoril umetnostni zgodovinar Andrej Pavlovec o slikarju Dolencu pred časom: »Te študije so mikavne tako zaradi svojega formata, ki se približuje ljudskemu slikarstvu panjskih končnic, kakor tudi zaradi formalnega pristopa k obravnavanemu predmetu. Dvojnost, ki jo slikar nakazuje med barvnim fauvizmom in poenostavljeno ter abstrahirano predmetnostjo ter ljudskim slikarstvom, poudarja z zlato podosnovo, kar daje vtis tople patine ali pa, kakor se to čudno sliši, hladi predivjo barvitost...«

Med slikami znova nanese pogovor na medicino, in tokrat na tisti njen del, ki je povezan s slikarstvom. Dr. Dolenc je namreč tudi publicist in prav te dni se ukvarja s študijo o boleznih, ki jih je slikar Janez iz Kastva, odlični avtor hrastoveljskih fresk, pripisal posameznikom v mrtvaškem sprevodu, ki ga vidimo v ladji te male slovenske cerkvice. Z žarom, ki bi ga lahko primerjali samo z zavzetostjo pravega raz-

iskovalca, pripoveduje o boleznih, ki so trle ljudi tam v petnajstem stoletju in ki jih je slikar poznal ter vtisnil v obraze in postave ljudem na svojih freskah.

Tisti, ki bi hotel izbrskati ob človeku, kot je dr. Dolenc, vire njegove življenjske poti, ki niha med znanostjo in umetnostjo in hoče biti na enak način predana obema, bi v njegovem rodu že našel potrditve za naklonjenost umetnosti. Njegov oče je bil znan ljudski rezbar, in tu in tam še najdeš Križanega ali pa reliefe, ki pričajo o izrednem anonimnem ljudskem geniju. Zanimivo je, da nadaljuje očetovo umetniško pot tudi brat dr. Dolenca, ki sodi med uveljavljene kiparje samouke pri nas in ki je tako kot dr. Anton Dolenc tudi že večkrat razstavljal v slovenskih likovnih razstaviščih.

Dr. Anton Dolenc, zdravnik in slikar, pomeni v slovenskem kulturnem življenju osvežujočo novost. Gotovo je eden izmed tistih v številu slovenskih zdravnikov, ki so se na poti k človeku v stiski obrnili tudi z umetnostjo.

Zato se nam zdi tako delo toliko bolj bogato.

Biser Jadranskega morja

Italijani razglashajo svoj Neapelj za najlepše mesto Sredozemlja, mi pa tako trdimo za Dubrovnik, ki mu pravimo kamniti dragulj Jadranskega morja. Naj bo kakorkoli že, toda Bernard Shaw je za Dubrovnik dejal, da je to biser Jadrana ter sinteza zgodovine, umetnosti in lepote. Ta slava je šla širom po svetu in Dubrovnik je postal turistična Meka, kamor roma vsako leto več kot milijon turistov.

In pri tem Dubrovčani niso stali križem rok. Kot jadrnica, ki v svoja jadra lovi veter, da bi plula naprej, Dubrovnik mrzlično gradi hotele, ceste, restavracije in iz vse Jugoslavije vabi delovno silo. Hoteli rastejo kot gobe po dežju in to predvsem hoteli za globlje žepe. Tako so nedavno sprejeli prve goste trije razkošni hoteli »Plat«, »Miramare« in »Libertas«, kamor gre lahko skoraj dva tisoč gostov. V zadnjem času so okrog Dubrovnika toliko gradili, da so zidarji hodili pri enih vratih ven, gostje pa pri drugih noter.

Turisti z vseh koncev sveta dobesedno oblegajo Dubrovnik in kot pravijo sami Dubrovčani, ki poznajo zgodovino svojega mesta, ga Turki nikoli niso tako močno oblegali. Stari Dubrovnik, ki je v svojih trdnjavah nekoč kraljeval nad okolico, danes le še sramežljivo ždi v svoji lupini, okrog katere so zrasla nova naselja. Kamnita belina starega mesta se tako izgublja v gozdu divje rastočih hiš zunaj obzidja.

Znamenitost pa naprej ostaja staro mesto s svojimi katedralami, palačami, stisnjenimi hišami in pisanimi strehami, pod katero se gnete na tisoče turistov. Seveda je še najbolj romantično in nenavadno živeti v kamniti sobici srednjeveškega mesta. Zato so te sobice četudi so dosti slabše, dražje od onih modernih z vsem udobjem zunaj mesta.

Vse sili v staro mesto in tako menijo, da je ta konček Dalmacije, obdan z dva kilometra dolgim obzidjem, najbolj naseljeni kotiček našega primorja. Glavno prizorišče vsega dogajanja tako niso luksuzni hoteli onkraj srednjeveških obzidij temveč nekaj sto metrov dolga glavna ulica starega mesta, imenovana Stradun, ki kot os povezuje mestna vrata na severu z vrati na jugu. Tu se pretaka reka turistov, živopisana množica z vseh vetrov. Ena ulica, sto narodov — kako majhen je lahko ta naš svet.

Stradun obstaja takšen, kakršen je, že od 15. stoletja in ko se človek sprehaja po ulici in gleda stavbe, misli, da se je čas ustavil. Avtomobili sem ne smejo. So pa zatrpali že vse dohode v mesto in poleti jih je okrog obzidja tudi 15 tisoč.

Odkar so zgradili letališče, je turistov vse več, kajti z njim je Dubrovnik odprt za vso Evropo in tudi Ameriko. Skoraj vsakih deset minut pristane novo letalo. Največ turistov prihaja iz Skandinavije in Nemčije, veliko pa tudi iz ZDA.

Lani so našteli skoraj 2,5 milijona nočitev pri tem pa niso všteti tisti, ki pridejo z jahtami ali ladjami. Nedavno je bilo staro mesto polno belih mornarskih kap, saj so iz Sredozemskega morja sem pripeljali za celo križarko ameriških vojakov. Nekaj dni so bili na oddihu in če bi iz zraka opazoval Stradun, bi pomislil da je le-ta ogromna križarka.

Dubrovnik ima svoje obzidje, po katerem se turisti lahko sprehajajo, svoje znamenite muzeje, starodavne palače, zgodovinske dragocenosti vseh vrst, cerkve z ikonami in freskami, igralnice, nočna zabavišča in luksuzne hotele... nima pa dovolj denarja, ki bi zavaroval vse tisto, kar prodaja. Staro obzidje se počasi duši in sem ter tja ga izpušni plini že nagrizajo. Vsaka stvar ima pač svojo sončno in senčno stran.

Albina Podbevšek

Pismo slovenske šolarke iz ZR Nemčije

Spomin na pomlad

To leto se spominjam bolj kot kdajkoli prej, kako smo se otroci veselili pomladi. Se ko je ležal zadnji sneg po travnikih, smo otroci iz Kapel že iskali prve znanilce pomladi, zvončke. Nabrala sem jih velik šopek in vesela nesla domov.

Že tri leta doživljam pomlad v tujini. Očka in mamica sta zaposlena, jaz sem največ sama. Obiskujem nemško šolo, vsak ponedeljek grem v Untertürkheim k slovenskemu dopolnilnemu pouku. Ta dan je zame najlepši. Slovenska beseda mi je draga in nikoli ne govorim nemško, če to ni nujno potrebno. Vse moje misli so posvečene domovini in take pomladi tu v tujini sploh ni, ni zelenih travnikov, ni dobrih in veselih otrok, s katerimi bi se pogovorila in nasmejela. Še vrta nimamo doma in vsako rožico mora mama kupiti, če hoče, da nas bo ta dom vsaj malo spominjal na našo vasico Kapele pri Brežicah. V Nemčiji bom ostala še eno leto. Pridno se bom učila materinski jezik in druge predmete, ki jih bom potrebovala v srednji šoli v domovini. Po osnovni šoli me nihče več ne bo zadržal. Mlada sem, izobraziti se želim v domovini in v njej doživljati še mnogo lepih pomladi!

Lucija Mramor
učenka 7. razreda slov. dop. pouka
v Untertürkheimu

Drobtinice iz Stuttgarta!

Sreda je! Dan kot mnogo drugih, danes sončen, jutri zamegljen. Čakam na peronu in opazujem ljudi. Predvsem se rada ustavljam v bližini svojih, da slišim naš jezik, da jih čutim...

Ne poznamo se, a vendar bi vse storila za to mater, očeta, otroka, ki išče srečo tu v tujini!

Pripeljal je vlak z juga. Izstopila je mlada mati z otrokom v naročju, pod srcem je nosila drugega. Sopotniki so ji iz vagona znosili kovčke. Nemirno se je ozirala, kot da nekoga išče. In glej! Utrujen obraz je v tem trenutku zažarel in roka, ki je bila še prosta, je sunkovito zamahnila v pozdrav. Obraz matere se je zresnil. Oči so zalile solze in beseda »atek« je bila izgovorjena v sreči in z bolečino hkrati.

Z razprostrtimi rokami je že od daleč hitel oče k družini. Najprej je segel po otroku, ga božal in poljuboval in stiskal k sebi, kot bi se hotel prepričati, če je zdrav in če je sploh res, da je družina pri njem. Ni se mogel nagledati svoje punčke, nešteto krat ji je dejal: »Lepa si, velika si postala! Si kaj moja? Me poznaš? Tvoj atek sem! Da, atek!«

Deklica, stara 3 leta, ga je nemo opazovala in se ni branila očetove tople roke. Pogled mu je obstal ob ženi. »Hvala,« sem slišala, »hvala, da si prišla. Sam ne bi vzdržal.«

Z roko v roki je družina zapuščala poslopje postaje in vsem nam dokazala, da je sreča le v popolni družini!

Dragica Nunčič, slov. učit.
Stuttgart

Prva samostojna prireditev slovenskih šolarjev v Stuttgartu je bila svečana proslava zaključka pouka 17. junija. Prireditev je lepo vodila učenka 4. raz. Helena Banič.

Učenki Marija in Rozika iz Reutlingena sta povedali voščilo tovarišu Titu za 80. rojstni dan (zgoraj). Učenec 5. razreda Milan Dolinšek, ki se je harmoniko naučil igrati kar sam, pa je zaigral nekaj slovenskih narodnih melodij (spodaj).

Skupina Slovencev iz Vorarlberga, Avstrija, ki se je udeležila odkritja Trubarjeve spominske plošče v Derendingenu v ZR Nemčiji

Vračanje konjunkturnega dodatka

Zahodnonemško veleposlaništvo v Beogradu je 21. junija objavilo naslednje sporočilo:

»Od 15. junija nemški uradi za finance vračajo konjunkturni dodatek, plačan od avgusta 1970 do junija 1971 kot dodatek za davek od plač ali dohodek združenja. Vsi Jugoslovani, ki so bili zaposleni v ZRN od avgusta 1970 do junija 1971 in ki 15. junija niso več delali v ZRN, ter jugoslovanska podjetja lahko prošnje za vrnitev tega konjunkturnega dodatka pošljejo uradu za finance, pristojnemu za kraj njihovega prejšnjega bivališča v ZRN. Obrazce za prošnje pošiljajo uradi za finance.

Jugoslovani, ki so bili 15. junija še zaposleni v ZRN ali dobivajo plačo od prejšnjega delodajalca, naj pošljejo prošnje za vrnitev konjunkturnega dodatka svojim delodajalcem in to najpozneje do 21. decembra 1973.«

»Skane« v Landskroni

V Landskroni na Švedskem je bilo pred nekaj meseci ustanovljeno jugoslovansko društvo »Skane«, svojo prvo javno prireditev pa je imelo v soboto 3. junija. Švedske oblasti so v začetku gledale na to novo društvo z rahlim nezaupanjem, ko pa so videli, kakšne načrte ima in kakšni ljudje ga vodijo, je bilo to nezaupanje kmalu odstranjeno. Uprava kluba je namreč zatrdila, da bodo v klub spreje-

mali vse poštene jugoslovanske državljane od Triglava pa do Djevdjelije.

Na svojo prvo prireditev je društvo »Skane« povabilo vse krajevne predstavnike in predstavnike različnih švedskih ustanov, ki se kakorkoli ukvarjajo s problemi tujih delavcev. V bogatem in pisanem programu je nastopila folklorna skupina društva »Vuk Karadžić« iz Malmöja, po programu pa je bila zabava s plesom.

Številni prisotni Švedi so bili navdušeni nad iznajdljivostjo in prizadevnostjo organizatorjev in so obljubili za v prihodnje vso svojo moralno in gnotno pomoč. Obljubili so tudi, da jim bodo pomagali preskrbeti lastne prostore. Predstavnik tovarne, kjer je zaposlenih največ Jugoslovancev, pa je kot prispevek tovarne takoj izročil odbornikom 500 švedskih kron. V programu so v nekaterih točkah sodelovali tudi Švedi. Prva prireditev društva »Shane« je tako v celoti uspela.

Dan mladosti v Stuttgartu

Otroci, ki živimo s starši v ZR Nemčiji, smo 17. junija praznovali letošnji Dan mladosti. Za to prireditev smo se pripravljali dobra dva meseca po pouku v posameznih oddelkih slovenskega dopolnilnega pouka, ob sobotah in nedeljah pa še v prostorih SKUD »Triglav« v Stuttgartu. Nastopalo nas je 38 otrok. Naš program smo obogatili z recitacijami, zbornimi pesmimi, folklornimi plesi in simbolično vajo. Po programu, ki je trajal eno uro in dvajset minut, so nam zbrani starši navdušeno ploskali.

Zelimo, da bi se slovenski otroci, ki živimo v Stuttgartu in okolici, še večkrat zbrali na podobnih prireditvah in se tako med seboj spoznavali in veselili.

Tomaž Modic
učenec V. razreda slov. dopol. pouka v Stuttgartu

Obisk v Malmöju

Pred nekaj meseci nas je obiskal član izvršnega odbora republiške konference Socialistične zveze Slovenije Miro Gošnik, ki nam je predaval o spremembah jugoslovanske ustave. Na žalost je bil obisk bolj maloštevilen, ker smo bili o obisku prepozno obveščeni. Večino izmed nas spremembe ustave zelo zanimajo, zato je res škoda, da ni prišlo več ljudi.

Slovenci na Švedskem smo zelo veseli vsakega obiska iz domovine, zato smo pričakovali, da se bo tov. Gošnik dalj časa zadržal med nami, žal, pa je bilo to nemogoče. Upamo, da bo v prihodnje bolje.

M. K.

Slovenske zabave v Malmöju

Velika udeležba na naših zabavnih prireditvah, kot je bila letošnja pustna zabava, dokazujejo, da v Malmöju le ni tako malo slovenskih rojakov. Slovenske polke in valčki pa tudi dobra jedalca in pijača brez dvoma ljudi najbolj pritegnejo.

Manj ljudi kot prve se je udeležilo proslave ob letošnjem 1. maju. Temu je gotovo vzrok preslaba obveščenost.

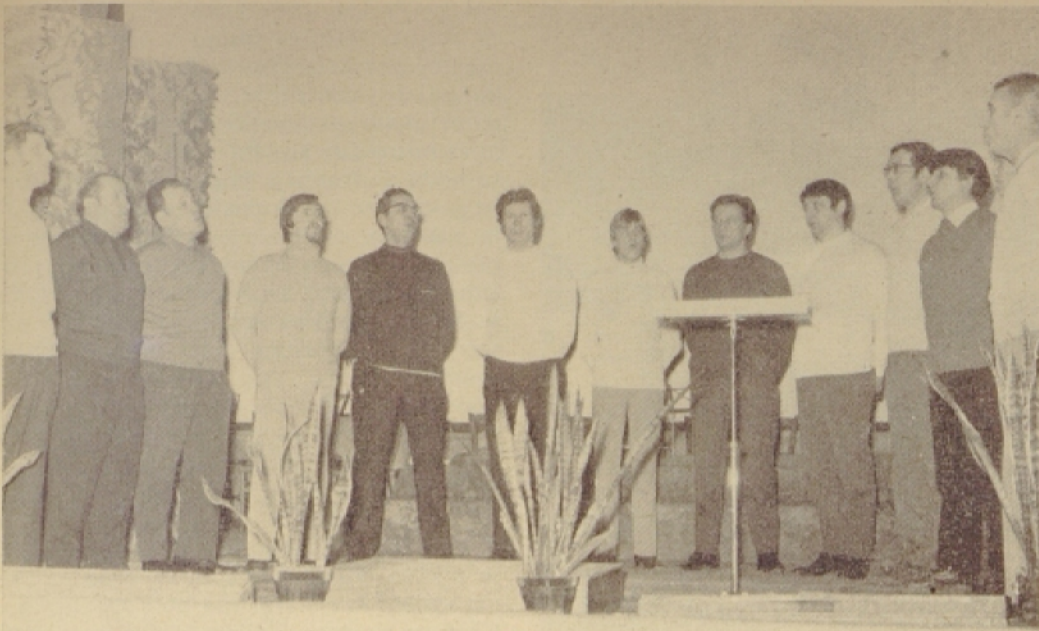
Prizadevni organizator g. Ciglar obljublja, da bo prihodnja slovenska zabava »vinska trgatava«, točen datum pa bo sporočen naknadno. Prav tako je že rezervirana dvorana za novoletno zabavo. Torej, Slovenci v Malmöju in okolici, pristrčno ste vabljeni na slovenske zabave!

Iskrena zahvala velja g. Ciglarju in njegovi družini, ki med rojaki edini poskrbi za res topla in pristrčna srečanja.

M. K.

Jugoslovani v ZRN dobro plačani

Leta 1970 so tuji delavci v ZR Nemčiji zaslužili povprečno po 918 DM na mesec. V primerjavi s prejšnjim letom so se njihovi zaslužki povečali za 7 odstotkov. Po raziskavi nemške družbe »Marplan« so imeli izmed vseh tujih delavcev najvišje povprečne zaslužke Jugoslovani — 971 DM na mesec. Med jugoslovanskimi delavci jih je 36 odstotkov zaslužilo nad 1000 DM mesečno. Na prvem mestu so Jugoslovani tudi glede višine denarnih nakazil v domovino. Lani so povprečno pošiljali domov po 165 DM mesečno.

Ustanovitelj in organizator Jugoslovanskega kluba Balkan Omer Muratović, ki ima velike zasluge za kulturno delo med našimi ljudmi v Lindau ob Bodenskem jezeru. Člani tega društva so pripadniki vseh jugoslovanskih narodov in vsak po svoje prispevajo k uspehu tega društva. Župan mesta Lindau je predsednika društva Balkan pred nedavnim odlikoval s simbolom mesta.

Moški pevski zbor slovenskega delavskega društva v Aumetzu, ki je gostitelj srečanja slovenskih društev iz zahodne Evrope. Od leve proti desni: Gabrijel Jamnik, Jean Kogovšek, Martin Gorišek, Eddy Selšek, Franci Jakič, Ernest Pecovec, Spolenak, Toni Pišlar, Jean Cigale, Jean Tolmajner, Andrej Pišlar, Juvan in Jože Peternel.

Obvestila

Pevke in pevci, vabljeni!

V okviru glasbene sekcije pri SKUD »Triglav« v Stuttgartu deluje tudi mešani pevski zbor. Sredi septembra, po poletnih počitnicah, pričnejo pevke in pevci spet z rednimi vajami. Vljudno vabimo vse, ki imajo veselje do petja, da se nam priključijo. Predvsem bi radi okrepili ženski del zbora. Zato posebej pristrčno vabimo v naš zbor dekleta in žene!

Prijave sprejema SKUD »Triglav«, 7 Stuttgart 1, Filderstr. 1 ali po telefonu 643 361.

Festival v Aumetzu

Slovensko delavsko društvo v Aumetzu, Loraine, Francija, prireja v soboto 30. septembra srečanje slovenskih društev iz zahodne Evrope.

Doslej so udeležbo že prijavila društva iz Francije, ZR Nemčije, Švice, Belgije in Holandije. Nastopilo bo več slovenskih izseljenskih pevskih zborov, nekatera društva pa bodo poslala samo posamezne predstavnike. Prizadevni organizatorji vabijo na to srečanje tudi vse posameznike, ki živijo v okoliških krajih ali v sosednjih državah. Domačini vas bodo pristrčno sprejeli, spoznali pa se boste z delom drugih slovenskih društev. Informacije lahko dobite tudi na Slovenski izseljenski matici.

Veliko jesensko srečanje Slovencev v Münchnu

»Triglav«, kulturno-prosvetni klub Slovencev v ZR Nemčiji, prireja 1. oktobra 1972 ob 14.30 uri v dvorani »Bürgerbräukeller« v Münchnu, Rosenheimerstr. 29

VELIKO ZABAVNO PRIREDITEV

Za vesel in prijeten večer bo poskrbel slovenski narodno-zabavni ansambel in humorist Marjan Roblek. Na voljo bodo kranjske klobase in dobra domača kapljica.

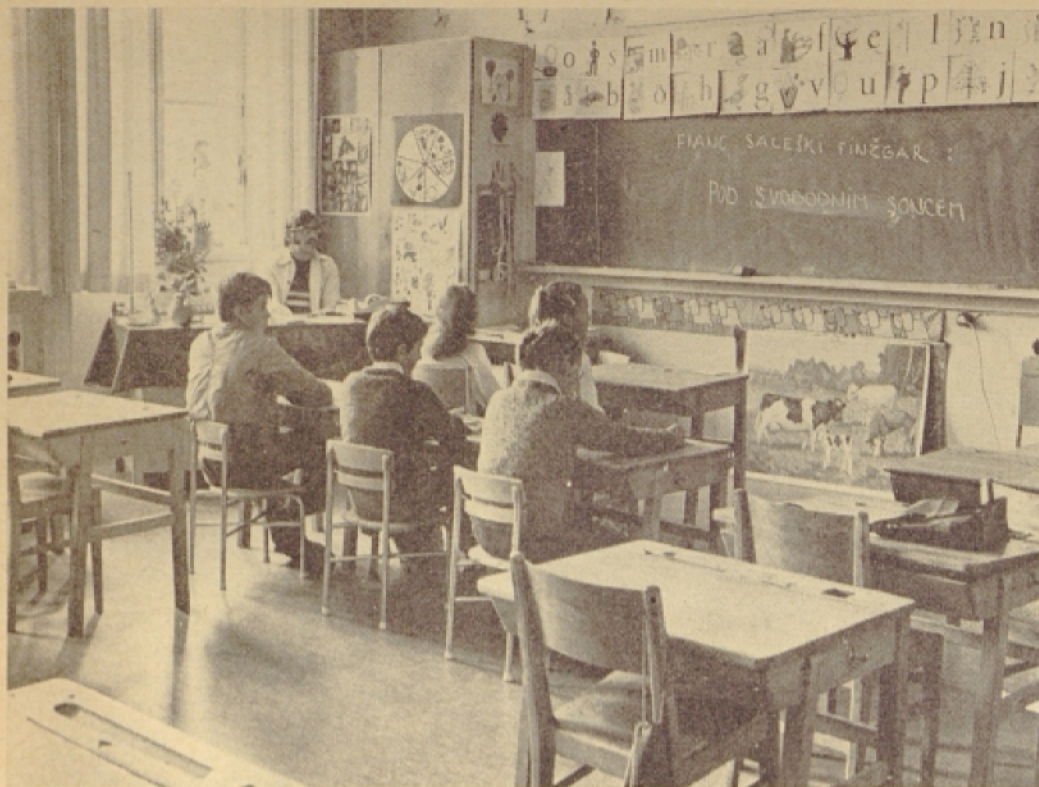
Pridite, ne bo vam žal!

Slovenski pouk v Luzernu, Švica

Starši, ki so pripravljene pošiljati svoje otroke k dopolnilnemu pouku slovenskega jezika v Luzernu, Švica, naj to javijo na telefonsko številko (041) 41 99 36. Dobili boste vsa pojasnila.

Nove prostore SKUD »Triglav« v Stuttgartu so v maju obiskali tudi predstavniki inštituta za geografijo iz Ljubljane (levo). Priljubljena slovenska učiteljica Dragica Nuncič s skupino slovenskih otrok v Reutlingenu. Vse kaže, da bo v letošnjem šolskem letu še več slovenskih šolarjev v ZRN (desno).

Slovenska šola v Stockholmu je še majhna, vendar pa je morda zato toliko bolj temeljita in domača. Otroke uči Tone Jakše. Foto: Viktor Škrinjar

Srečanja

Slovenski klub v Stockholmu

Slovenci v Stockholmu na Švedskem so 1. aprila letos ustanovili svoj klub. To nam je povedal naš naročnik Tone Jakše, ki je letos poleti prišel s svojo simpatič-

no ženo Halino in hčerko Vesno na obisk k domačim v Novo mesto. Pobudniki za ustanovitev Slovenskega kluba v Stockholmu so bili France Ratajč,

Viktor Prelog in še nekateri. Sprejeli so že statut. Najprej imajo v načrtu ustanovitev pevskega zbora, kar ne bo pretežko, saj so med njimi dobri pevci. Zatem nameravajo ustanoviti še dramsko skupino in urediti knjižnico. O vsem tem pa se bodo podrobneje pogovorili jeseni, ker je poleti pač čas dopustov in so naši ljudje odšli k svojim na počitnice. Glavni problem novega kluba so društveni prostori, ki jih zdaj še nimajo. A menijo, da se bo s pomočjo švedskih oblasti in našega predstavništva dalo tudi to kako urediti.

Tone Jakše, ki nam je o vsem tem pripovedoval, živi že šest let na Švedskem in je zdaj učitelj slovenskih otrok v Stockholmu. Zaenkrat je imel samo pet učencev, a prepričan je, da se bo to število v novem šolskem letu znatno povečalo, saj je takšna dopolnilna šola za naše otroke res nujna, kar starši vse bolj spoznavajo. Njegova soproga Halina je Švedinja poljskega porekla, ki dobro razume in zna slovensko, le govoriti jo je včasih še malo sram. Slovenija ji je nadvse všeč in tudi njuna mala triletna Vesna, ki je letos prvikrat objela svojo staro mamo v Novem mestu, je prav srečna med nami.

Prepričani smo, da se je mlada družinica imela lepo med nami in da se bomo še velikokrat srečali.

Na počitnicah v domovini

Skupina slovenskih otrok iz Stuttgarta, učenci tamkajšnje slovenske dopolnilne šole, je letos preživela prijetne počitnice v domovini, v Savudriji ob našem morju. Objavljamo nekaj pisem, ki so nam jih pisali.

Naša pot v domovino

To leto sem se posebno veselil počitnic, ker sem vedel, da bom šel s slovensko kolonijo na Jadransko morje v Jugoslavijo. To pa je moja domovina. Vsak dan sem gledal na koledar in štel, koliko dni še manjka do 6. avgusta, do dneva, ko bomo potovali v domovino. Težko pričakovana nedelja, 6. avgusta, je prišla. Ob pol sedmih zvečer smo se zbrali na 15. peronu v Stuttgartu. Tam sta nas čakala tovarišica Nuncičeva in tov. Košorok. Oba sta nas varovala in tudi moja mamič jima je pomagala. Zbralo se je mnogo slovenskih otrok in njihovih staršev. Skupaj smo čakali na vlak. Ob sedmih smo ga dočakali. Za našo kolonijo sta bila rezervirana dva vagona tako, da smo imeli toliko prostora, da smo lahko spali. Vožnja je bila zelo prijetna in imenitna, ker nam je tovarišica Nuncičeva vedno kaj imenitnega povedala in pokazala. Ponoči smo vsi otroci spali, tovarišica pa je

pazila na nas. Ko smo se zjutraj zbudili, smo bili že v Jugoslaviji. Kmalu smo prispeli v Ljubljano. Tam so nas že pričakovali tovarišice in tovariši v narodnih nošah in nam zapeli in zaigrali nekaj slovenskih pesmi. Po zajtrku smo šli na ljubljanski Grad. Ob 11. uri pa je prišel po nas avtobus in nas odpeljal v Savudrijo. Na polovici poti se je avtobus ustavil, da smo malo izstopili in se odžejali. Zatem pa smo veselo nadaljevali pot. V Savudriji smo dobili kosilo. Zelo nam je teknila dobra juha. Tudi kraj nam je bil vsem zelo všeč. V lepo urejenem domu nam je bilo zelo lepo.

Našemu SKUD Triglav iz Stuttgarta smo hvaležni za tako lepe počitnice. Upam in želim, da bomo slovenski otroci iz Stuttgarta tudi prihodnje leto lahko pozdravili med počitnicami domovino in naše morje v Savudriji.

Božo Cesar
Slovenska kolonija iz Stuttgarta
v Savudriji

Moje počitnice v Savudriji

Ko zjutraj vstanemo, si najprej umijemo zobe, roke in obraz. Zatem se uredimo in posteljemo postelje. Pred 8. uro se postavimo v vrsto. Ob osmih je zajtrk. Včasih dobimo kavo, včasih pa čaj s kruhom. Po zajtrku se pripravimo za kopanje. Če pa dežuje, ostanemo doma in se igramo. Ob 12. uri gremo h kosilu. Po kosilu dve uri počivamo: nekateri spe, drugi kaj potihem delajo. Ob treh popoldne je malica, nato pa se kopamo. Ob 6. uri je večerja. Zatem gremo na igrišče. Igramo se, nato poslušamo pravljico. Ob 8. uri ležemo k počitku.

Annemarie Eder,
Slovenska kolonija iz Stuttgarta
v Savudriji

Izlet v Limski zaliv

V četrtek, 17. avgusta, smo se otroci iz Stuttgarta z ladjo odpeljali iz Savudrije v Limski zaliv. Vstali smo že ob pol šestih zjutraj. Po zajtrku smo v vrsti odšli v pristanišče. Komaj smo čakali, da bo priplula naša ladja. Hitro smo se vkrcali in že smo se peljali. Nekaterim je bilo malo slabo. Drugi so peli in veselo klepetali. Ob obali smo videli mesti Umag in Poreč, o katerih smo se pogovarjali v slovenski šoli. Po štirih urah vožnje smo si v Limskem zalivu ogledali bivše filmsko mesto, kjer je bil sneman film o Vikingih.

Zadovoljni smo se vrnili z ladjo, ki nas je opoldne odpeljala zopet proti Savudriji.

Milan Dolinšek
Slovenska kolonija iz Stuttgarta
v Savudriji

Iz Nemčije na Triglav

S skupino SKUD Triglav iz Stuttgarta smo se 2. avgusta odpravili na izlet na najvišjo jugoslovansko goro Triglav. Šli smo se v Ljubljani pred zgradbo RTV, kjer nas je z veseljem nasmehom sprejel naš vodnik Marjan Gričar. Bilo je ob petih zjutraj, zato smo bili vsi še malo zaspani.

Pripeljali smo se do Aljaževega doma v Vratih. Tu smo spili kavo, naš vodnik pa je medtem pregledal naše torbice ter ukazal, da nihče ne sme nositi ničesar v rokah, ker se bomo morali oprijemati klinov in »zajl«. Skupaj z vodičem nas je bilo sedemnajst, med njimi sem bil jaz najmlajši, 9 let, dve leti od mene pa je bil starejši Milan Dolinšek, 11 let.

Ko smo prišli do klinov, naju je vodnik navezal, ker se je bal, da ne bi kdo zdrknil v prepad. Midva z Milanom seveda nisva bila zadovoljna. Malo više v steni je vodnik navezal še mojo mamico. Morali bi jo videti, kako je hodila in nosila svojih 110 kg! Malo pod Tomičevo steno, kjer smo se pri studentu odžejali, naju je vodič odvezal. Zdaj se ne bova več pustila privezati, sva mu rekla, gore bova prehodila brez vrvi!

Srečno smo prispeli na Kredarico. Vsi zbrani — Marjan, Milan, Lojzek, Tine, Edo, Tone, Ciril iz Berlina, Martin, Helmut, Slavko, Jožica, Pavla, Vida, Joži, Anita, Vidka, Lojze, smo zapeli veselo pesem »Z zakrivljeno palico v roki« in »Veselo v Kamnik«. Odmevalo je od visokih triglavskih sten...

Zamegljeni 3. avgust nam ni vzel poguma in trdne volje, da se povzpemo na vrh. Bilo je kar hladno, padal je sneg. Ko vstopimo v Aljažev stolp, smo se vpisali v knjigo, pred njim pa smo se vsi skupaj slikali. Razgleda žal nismo imeli. Ko smo se vračali na Kredarico, je prenehalo snežiti.

V domu na Kredarici smo se spočili in najedli, potem pa nadaljevali pot proti Staničevi koči, kjer so nas prijazno sprejeli. Vodnik naju je spet vso pot skrbno čuval, saj je bilo kar strmo. Ko je bilo malo bolj zložno, smo spet zapeli.

Zares škoda, drago uredništvo Rodne grude, da vas ni bilo med nami. Jaz bi bil zelo vesel. Poslal vam bom tudi slike takoj, ko bodo gotove. Zahvaljujem se vsem našim izletnikom, posebej pa še vodniku Marjanu Gričarju in tovarišu Brojanu od SKUD Triglav iz Stuttgarta. Planinske pozdrave pošiljam tudi vsem bralcem Rodne grude po svetu, posebej pa tudi učencem slovenske šole v Stuttgartu in slovenskim in nemškim učiteljem.

Alojz Štebe
III. raz. osn. šole Vaihingen
7 Stuttgart 80, Osterfeldschule,
Katzenbachstrasse

LJUDJE MED SEBOJ

Jutri je še en dan

Tiho je zaprla vrata za seboj in še zunaj ihtela. Na mizi je pustila zmečkano pismo. Velike, okorne črke so bile razmazane od njenih solz.

»Pusti me na miru. Kaj rineš za mano, ko te ne maram več. Je dosti boljših. Tudi mulca mi ne sili, saj najbrž sploh ni moj? Sem dosti zvedel o tebi, veš. Pa si se delala tako pridno in zvesto, seveda, ker so ti dišale moje marke. Pa se kar pod nosom obriši zanje in zame...«

Med solzami je pripovedovala, kako dober je bil včasih ta njen fant. Tako rad jo je imel. Šest let sta hodila skupaj in sinka sta dobila. Poročila bi se, a on ni bil stalen. Menjaval je službe. Tudi stanovanja nista imela.

Potem je šel v Nemčijo. Za dve leti — tako sta se dogovorila. V začetku je bilo vse v redu. Lepa pisma ji je pisal. Dobil je kar dobro službo. Pisal je, da varčuje. Omenil ji je, da išče primerno stanovanje, da bi še ona z otrokom prišla za njim. Tako se je veselila. Toliko je upala. V tovarni dela. Od skromnega zaslužka nosi v hranilnico za njun dom. Marjanček ima dve leti. Zdrav, priden je in čisto njemu podoben. V torbici je poiskala zmečkano fotografijo, iz katere se je zadovoljno nasmihal kodrolas debelušček.

Čisto on je, čisto on, kako ga ne bi mogel imeti rad. Kako se je moglo vse to zgoditi? Kar nenadoma se je vse prelomilo. Nehal je pisati. Nobene marke ni več poslal. Trikrat mu je pisala in šele na tretje je dobila kratek odgovor, da ves dan dela in ne utegne pisariti. In spet nič, spet nič. Ko je ponovno pisala, pa je zdaj prišlo to pismo.

Spet je zaihtela. Njene solzne oči so vpraševale: Zakaj, čemu, kako to? Ihtela je, ko je odhajala, a pismo je pustila zmečkano na mizi. Vedeli smo, da bo, ko pride domov, najbrž spet zajokala, zatem pa se bo svojemu malemu fantičku, ki jo ima tako rad in je zdaj samo njen, le morala nasmehtiti.

Niti ene solze ni vreden ta, ki je napisal takšno pismo. Če pa ti je v olajšanje in tolažbo, se kar razjoči, draga Metka. Zatem pa skušaj vse dobro premisliti, kolikor mogoče trezno in preudarno. Mlada si, zdrava. Delo imaš in zdravega sinka, vse drugo ti bo navrglo življenje samo. Če ne danes, pa jutri, pojutrišnjem. Pogum! Jutri je še en dan.

S. I.

Na poti in na vrhu Jalovca je fotografiral Mitja Košir

iz vaših zgodb

Moje življenje v Angliji

Sem sirota brez staršev, oče mi je padel med vojno, mati pa mi je umrla za rakom pred dvema letoma. In tako sem odšla v svet iskat sreče in boljšega življenja. Eno leto sem živela pri neki družini in tam so me začeli pretepati, vstajati sem morala vsako jutro ob petih, spat pa sem hodila ob polnoči. Če sem se le malo vsedla in se hotela spočiti od trdega dela, že sem bila tepena. Opravljala sem vsa moška dela, garala, za svoje delo pa nisem prejela niti toliko plačila, da bi kupila kak priboljšek mojemu otroku. Za hrano sem dobila tisto, kar je ostalo od psa.

Stanovala sem v leseni baraki brez strehe. Kadar je deževalo, sem morala otroka pokriti z dežnim plaščem.

Doslej nisem na svetu doživela še ničesar lepega, posebno pa je hudo, odkar me je zapustila moja mama. Včasih si mislim, da bi najraje vzela življenje sinu in sebi. Ko sem bila še otrok, sem bila z mamo in bratom izseljena na otok Rab. Tam sem tudi izgubila svojega edinega brata.

Obupana Mariborčanka Maria, Anglija

Triglavani iz Švice na Jalovcu

Lani smo zapisali v naslov »Iz Švice na Triglav«, letos je bil na vrsti Jalovec, prihodnje leto bo, kot pravijo, Škrlatica. Upamo, da bo Slovensko planinsko društvo »Triglav« v Švici obstajalo toliko časa, da se bodo lahko zvrstili vsi največji (ali vsaj vsi najlepši) slovenski vršaci. Tako bo društvo uresničilo svoj program, vsaj tisti del o izletih v domače gore. No, to je bilo bolj za šalo, kot je bilo smeha in dobre volje dovolj tudi na vsem letošnjem izletu na Jalovec. Žal mi je, da se nisem utegnil udeležiti tega pohoda, zato so te vrstice bolj zapis o doživetjih, ki so mi jih pripovedovali nekateri udeleženci. Daljši zapis o tej poti

pa bo napisal predsednik Gustelj Teropišič, tako je vsaj obljubil.

Vso pot od Tamarja, kjer se je pohod začel, pa do Trente, kjer se je končal planinski del, slovenskim planincem iz Švice ni zmanjkalo dobre volje. Poskušalo jo je preganjati slabo vreme, vendar pa se fantje in dekleta niso pustili. Na vsej poti, in vzdržema so hodili tudi trinajst ur, niso imeli nobenih nezgod, utrujenost so sproti preganjali. Pot še ni bila končana, ko so že delali načrte za prihodnje izlete, gotovo pa so razmišljali tudi o tem, kako žal je lahko tistim, ki niso zbrali dovolj poguma za ta lepi izlet. Skupino je vodil izkušen alpinist Mitja Košir, ki ga je izbrala revija »Antena«.

J. Prešeren

Prva slovenska »šola« v Svici

Luzern, sobota, 8. julija 1972

Zunaj je vroč poletni dan. Termometer se je dvignil nad 30 stopinj. Mestne ulice so ves dan babilonsko pestre. Te dni je v slikovitem Luzernu še posebno veliko tujcev. Severno od mesta se na sosednjem jezeru Rotsee preizkušajo najboljši veslači na mednarodni veslaški regati.

V dvorani mestne glasbene šole se zbiramo odrasli in otroci. Otroci so vse bolj nemirni. Čutijo, da so danes oni tisti, ki jim bo čez nekaj minut namenjena vsa pozornost teh mnogih ljudi. Tu, sredi Švice, se bo namreč pričela prva šolska proslava jugoslovanskih otrok, ki so obiskovali dopolnilni pouk materinskega jezika. Že nekaj tednov so se učili deklamacij, prizorčkov in pesmic. Da se le ne bi zataknilo! To je zdaj zanje najvažnejše. Nekateri še zadnjič ponavljajo besedila.

Dvorana se polni. Prišli so starši otrok, jugoslovanski konzularni predstavniki in predstavniki luzernskih šolskih oblasti. Poleg večje skupine srbskih in hrvatskih bo nastopila danes tudi skupina slovenskih otrok. Njihovi starši sedijo med poslušalci in se ozirajo k malim nemirnim z opozorilnimi pogledi. A kdo bi mogel zdaj sedeti mirno, če je pred njim prvi nastop v življenju, pa še pred tolikimi, neznanimi, slovesno oblečenimi ljudmi! »Kdaj bomo mi na vrsti?« vprašuje zdaj ta zdaj oni.

Končno se je le pričelo. V dvorani se oglašijo prvi toni jugoslovanske državne himne in vsi ljudje se dvignejo s sedežev. Nato pripoveduje mala Srbkinja o svojem rojstnem kraju Beogradu, dva dečka igrata skeč, sledi recitacija.

Zdaj je na vrsti naša Lidija. Lepo in gladko nam zdeklamira pesmico Otona Zupančiča »Ciciban — Cicifuj«, ki so se je otroci naučili pri pouku slovenščine. Dvorana ploska in deklica se srečna vrača v klop.

Lidija je rojena v Luzernu in hodi v drugi razred. Bistra je, v šoli odličnjakinja. Zlahka se je letos naučila začetnega slovenskega pismenega izražanja in trudi se, da bi pravilno govorila. Večkrat je pripeljala s seboj k pouku svojega petletnega bratca Tomažka. Nič nas ni motil, ker zelo rad riše in posluša, kaj se v šoli godi. Posebno rad je prepeval z nami slovenske pesmice in zato je tudi danes zraven. Postajal je vse bolj naš in čeprav ga nimamo vpisanega, spada Tomažek že popolnoma k nam. Kar korajžno se je sam odločil za ta svoj prvi javni nastop.

Nekateri otroci so že šli s starši na počitnice v Slovenijo in zato je naš pevski zborček danes majhen. Tamle v klopi sedijo Rudi, Gerlinda in Peter. Vsi trije so Slovenci, rojeni v Luzernu. Mala Gerlinda

je hči Beneškega Slovenca, ki se je v šoli moral učiti le italijansko. To dekletce je po nekaj mesecih slovenskega pouka začelo doma popravljati očetove besede, češ, da niso pravilne, slovenske.

Rudi je star šest let. Včasih zelo močato pozdravi z »živio«, drugič pa se mu zdi vse zelo smešno, samo smejal bi se in šale bril. Zlahka si je zapomnil slovenske črke in se naučil branja, ne da bi črkoval besede. Le njegova mala desnica še ni dovolj gibčna in voljna pisanja. Rudi je zelo ponosen na svojega »atija«, Andreja Ahčina, ki se je še posebno zavzel za uradno priznanje te naše dopolnilne šole.

Sašo, ki sedi tamle poleg mame, navadno ni tako tiho. Sila rad in veliko govori, v pravem mariborskem narečju. In vendar je »toti fant« še plenice močil, ko se je pripeljal s starši v Luzern. Zdaj je star osem let.

Če bi vprašali te otroke, kaj jim je v slovenskih urah najljubše, bi najbrž rekli: »Pisani svet«. To je knjiga Franceta Bevka in kadar je na vrsti branje, spremljajo v mislih vaškega fantiča Blažeta, ki potuje s stricem po Sloveniji. Res škoda, da za poslušanje povesti nimamo kaj več časa v naši triurni sobotni šoli. A kmalu bodo otroci bolje brali in razumeli več besed. Takrat se jim bo odprl nov svet, svet slovenske knjige. Zdaj smo šele na pragu tega odkritja.

Zelo radi ti slovensko in švicarsko nemščino govoreči otroci pojo slovenske pesmice. V vsem programu za današnjo proslavo bodo zapeli samo slovenski otroci. Vsi imajo odličen posluš in prav hitro so se naučili vsake nove viže. Tekom leta se je tako nabralo kar devet pesmi. Danes nam sicer nekaj pevcev manjka, ni Milana, Marije, Denija. A ti, ki so tukaj, so sklenili, da se bodo glasno potrudili. Z velikim veseljem smo neke sobote skupaj ugotovili, da se petje sliši mnogo lepše, kadar pride Rudičev očka in spremlja z igranjem na kitaro.

Lepo so se zvrstili, majhni spredaj, večji zadaj. Očka Ahčin je zaigral na kitaro nekaj prvih tonov, potem znak in otroci so zapeli pesmico »Moj očka ima konjička dva«. Sledila je »Barčica«. Tretjo pesmico bi bilo res škoda opustiti, najljubša jim je. Oglasila se je spet kitaro, pa so začeli, korajžno in lepo ubrano: »Naša četita koraka...« Nekajkrat se je pobilskalo. Nekdo je fotografiral ta mali, skromni, a prvi slovenski pevski zborček v Luzernu.

Ob koncu programa so vsi učenci dobili pismena potrdila o uspešno dokončanem dopolnilnem učenju srbohrvatskega oziroma slovenskega jezika. Jugoslovanski konzul iz Züricha Tomaž Černež in tovariš Troha z Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo iz Ljubljane, sta vsa-

kega otroka obdarila z lepo mladinsko knjigo, zemljevidom in slikami Slovenije. Veseli so otroci kazali darila svojim staršem, potem pa so bili povabljeni k jedadi in pijači.

Kako se je pričela ta prva dopolnilna slovenska šola v Svici?

Bilo je čisto slučajno, da so nekateri teh staršev v jeseni 1971 slišali o organiziranju dopolnilnega pouka materinščine za otroke Srbov in Hrvatov, ki žive v Luzernu in okolici. Teh otrok je bilo okrog dvajset. Slovenci so se potem med seboj o tem pogovarjali in spoznali, kako bi bil tudi za njihove otroke tak pouk nadvse važen. Našli so slovensko učiteljico, potem šolski prostor. Treba je bilo obvestiti vse znane slovenske družine in na seznam je prišlo tako enajst otrok. Pouk se je pričel 4. decembra 1971 in je trajal do 8. julija 1972. Na pismeno prošnjo nam je Slovenska izseljenska matica iz Ljubljane prijazno odgovorila in takoj poslala »Prva berila«, kasneje pa še nekaj otroških gramofonskih plošč, oboje kot darilo »Mladinske knjige«. Otroci so plošče lahko dobili na posodo, da so jih poslušali doma, nekatere pravljice in pesmice pa smo poslušali v šoli skupaj.

Vsako soboto smo se ob 14. uri zbrali pred stavbo, v kateri je učilnica, ob 17. uri pa so starši z istega mesta z avtomobili odpeljali otroke domov. Pri tem so se menjavali, tako, da je en oče pripeljal in odpeljal s seboj še tri ali štiri druge otroke. Večina stanuje v naseljih zunaj mesta.

Na republiške prosvetne ustanove v Ljubljani so starši in učiteljica poslali 5. decembra 1971 pismeno prošnjo, da bi se priznalo in financiralo pouk materinščine za te otroke. Žal so prošnje ostale doslej nerešene.

In vendar bi bilo prav, da bi tudi ti otroci, zdaj, ko je čas, imeli brezplačen pouk materinščine. Tako, kot je po zakonu brezplačen za otroke v Sloveniji.

Večina teh malih Slovencev je rojena tukaj, nekateri so že več let v Švici, nihče od njih pa še ni obiskoval slovenske redne šole. Švicarska šola daje danes tem otrokom brezplačno temeljno izobrazbo in vzgojo, ki bo nekoč v prid domovini, a seveda le v povezavi z znanjem slovenskega jezika. Brez tega pa bi bili ti otroci kasneje zelo prizadeti in ovirani v razvoju.

Vso pohvalo zaslužijo starši teh otrok. Svoje otroke zelo lepo vzgajajo. Sami plačujejo najemnino učilnice, šolske potrebsčine, učiteljico in skrb za prevoz otrok.

Vendar pa bi domovina Slovenija ne smela ob njem le pohvalno kimati. Vzgoja in šolanje malih Slovencev v tujini je prav tako družbena dejavnost, kot je šolanje otrok v Sloveniji. Za vsakega teh malih pa je učenje materinega jezika še posebnega, življenjskega, da, celo usodnega pomena.

Marija Omahen

Dopisna delavska univerza v Ljubljani

VPISUJE TUDI V DOPISNE TEČAJE

- nemškega in italijanskega jezika
- tehniškega risanja
- za skladiščnike
- za kontrolorje in predelavce v kovinarski stroki
- za varnost pri delu (skupinski vpis v posameznih delovnih organizacijah)

VPISUJEMO VSAK DAN od 7. — 13.30. ure, ob torkih do 18. ure ter drugo soboto v mesecu.

Podrobnosti o sistemu dopisnega izobraževanja, učnem programu in pogojih za vpis, boste lahko izvedeli iz prospekta za šol. leto 1972/73, ki vam ga pošljemo na vašo zahtevo.

SVOJ NASLOV NAPIŠITE S TISKANIMI ČRKAMI.

Za prospekt pošljite znamko v vrednosti 3.— dinarje na naslov:

DOPISNA DELAVSKA UNIVERZA, Ljubljana, Parmova 39, telefon 312-141, poštni predal 106.

VPISUJE V DOPISNE ŠOLE

- osnovno šolo (5., 6., 7. in 8. razred)
- administrativno šolo (dveletno)
- ekonomsko srednjo šolo (dopisno, kombinirano)
- tehniško šolo (za strojno, elektrotehniško, lesnoindustrijsko in kemijsko stroko)
- delovodsko šolo (za strojno stroko)
- poklicno šolo kovinarske stroke

Jugoslovanski konzulati v Evropi

NEMČIJA

Botschaft der SFR Jugoslawien
Schlosstrasse 1
BAD GODESBERG

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Lindemannstrasse
DÜSSELDORF

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Taubenstrasse 4
STUTTGART

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Böhmerwaldplatz 2
MÜNCHEN

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Harvestehuderweg 101
13 HAMBURG

Die Militärmission der SFR Jugoslawien
Tauberstrasse 16
1 BERLIN

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Melemstr. 18
6 FRANKFURT/MAIN

Vizekonsulat der SFR Jugoslawien
Baslerstr. 6
78 FREIBURG im Breisgau

Naslovi novih konzulatov SFRJ v ZRN

Konsulat der SFR Jugoslawien
85 NÜRNBERG
Gostenhoffer Hauptstrasse 21
Tel.: 263221
Konzul: Zdenko TRIŠLER

Konsulat der SFR Jugoslawien
3 HANNOVER
Flüggestrass 21
Tel.:
Konzul: Miša RADOJEVIĆ

Konsulat der SFR Jugoslawien
46 DORTMUND-HORDE
Seydlitzstrasse 38
Tel.: 41641
Konzul: Vlado MIHELIĆ

Konsulat der SFR Jugoslawien
798 RAVENSBURG
Hotel Sennerbad (začasen naslov)
Tel.: 23536
Konzul.: Petar MENKOVSKI

Konsulat der SFR Jugoslawien
68 MANNHEIM
Tel.: 16012
Konzul: Ivan ZBAŠNIK

ŠVICA

Botschaft der SFR Jugoslawien
Kalchegweg 38
BERN

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Eidmattstrasse 33
ZÜRICH

Generalkonsulat der SFR Jugoslawien
Chemin Thury 5
GENEVE 5

Naivna umetnost v Trebnjem

V Trebnjem na Dolenjskem so pred kratkim odprli zanimivo razstavo, ki nas seznaja z likovno umetnostjo samoukov, popularno imenovanih »naivci«. Razstava je nastala kot rezultat edinstvene usmeritve kulturnega življenja v Sloveniji, ki so si jo v Trebnjem izbrali za svoje kulturno poslanstvo, namreč usmeritve, ki odkriva in spodbuja ustvarjalnost tistih slikarskih in kiparskih zavzetežev, ki ustvarjajo dela, o katerih je domača in svetovna kritika izrekla že marsikatero laskavo besedo.

Ena od posebnosti jugoslovanskega umetnostnega sveta je torej tako imenovana naivna likovna umetnost, ki je po drugi svetovni vojni našla kot jugoslovanska posebnost pot v razstavišča svetovnega slovesa. V tem primeru je bila v središču pozornosti Hlebinska slikarska šola, ki ji je dal pred vojno pobudo akademski slikar Krsto Hegedušić. Med zagorskimi kmeti je zbral nekaj talentov in jim dal osnove likovne veščine. Med njegovimi učenci so nekateri v svetu dosegli večjo veljavo kot učitelj sam; tako je — naj to navedemo bolj kot anekdoto — nek sovjetski pregled jugoslovanske umetnosti zapisal, da je Ivan Generalić učitelj Krsta Hegedušića, čeprav je stvar v resnici obratna. To anekdoto je te dni objavil sloviti hrvaški pisatelj Miro-

Na Krškem polju žanjejo ajdo. Foto: Slavko Dokl

slav Krlježa v reviji Forum, kjer objavlja svoje dnevnike iz leta 1967. V enem izmed zapiskov je tudi rekel, da se že dlje časa pripravlja, da bo javno spregovoril o tej hlebinski »branjariji«, podčrtujoč s tem špekulativnost v delih hlebinskih slikarjev danes, ko stremijo predvsem po finančnem uspehu, ne pa umetniški izpovedi.

Kakorkoli že, v Trebnjem na Dolenjskem, kraju, ki je bil po kulturnih dogodkih doslej le malo znan, so s slikarskimi in kiparskimi delovnimi srečanji v okviru Tabora likovnih samorastnikov Jugoslavije v tem letu pripravili na ogled izbor jugoslovanske naivne umetnosti in ga postavili v vežo tamošnje osnovne šole. Več deset del so za to razstavo prispevali doma in v svetu hvaljeni naivci, med njimi Ivan Lacković-Croata, ki te dni z velikim uspehom razstavlja v Franciji, zibelki naivnega slikarstva, Ivan Rabuzin, ki je razstavljal pred letom dni na razstavi »8000 let umetnosti s področja Jugoslavije« v pariškem razstavišču Grand Palais, Ivan Generalić ter Skurjeni, Naumovski, Gaži in še vrsta uglednih ustvarjalcev iz kroga hlebinske šole in od drugod.

To, kar daje človeku ob razstavi poseben razmislek, je obilica del, ki so nastala kot

posledica epigonstva, kopiranja in prozornega zgledovanja po uveljavljenih delih hlebinske šole v preteklosti. Na drugi strani pa se temu negativnemu vtisu pridružuje njegovo nasprotje, ki pomeni za slovensko kulturno javnost pravo odkritje. Kljub temu namreč, da se je začelo naivno slikarstvo drugod v Jugoslaviji v desetletjih pred drugo svetovno vojno, pa je slovenski delež na razstavi, zlasti pa tisti, ki je zrasel prav s pomočjo trebanjskih poletnih srečanj, v primerjavi z ostalimi deli naravnost bleščeč. Tu so slike Antona Repnika, nekdanjega kovača z Mute v Dravski dolini, pa dela Viktorja Magyara, ki postaja najbolj uveljavljen likovnik-samorastnik pri nas in ki je s svojim pionirskim kulturnim delom na tem področju posredno dal pobudo za ta novi likovni center na Slovenskem, in drugi, ki nič manj ne presenečajo.

Peter Breščak

Anton Repnik: Mož s pipo

»Otòk pojdi raz mozg na kost...«

Kako so svojčas zagovarjali

V prav starih časih so mislili, da je vsaka bolezen in poškodba delo hudih duhov. Treba je bilo te duhove, demone, s primernimi sredstvi pregnati, jih »zagovoriti«. Prav do nedavnega so imeli tudi pri nas zlasti na odročnih krajih starega človeka, ki je znal »zagovarjati«. Marsikdo je šel rajši k njemu kakor k zdravniku. Ta ali oni je obupal nad zdravnikom in se je v obupu zatekel k »šintarju« ali »šintarici«. »Zagovori« so bila stroga tajnost in jih je »šintarica« smela zaupati šele na smrtni postelji človeku svojega zaupanja.

Navzlic temu so naši narodopisci v preteklih časih, pa tudi še v zadnjih letih zapisali ta ali oni zagovor. Med znanimi in ohranjenimi je nekaj takih, ki so resnično stari in segajo v davna tisočletja. Na Gorenjskem je bil, na primer, zapisan zagovor proti oteklini, »otòku«:

Otòk, pojdi raz mozg na kost,
raz kost na meso,
raz meso na dlako,
raz dlako na zeleno trato.
Tam pojdi devet komolcev v tla.

Vsebinsko sodi ta zagovor v dobo, ko so bili naši predniki še lovci in še niso poznali poljedelstva. Zato nam je resnično častitljiv ostanek iz davnih, pozabljenih časov.

Podobnih predkrščanskih zagovorov imamo še komaj kaj. Človek bi dejal, da je krščanstvo zagovarjanje odpravilo. Kje pa! Stari predkrščanski, »poganski« zagovori so si zdaj nadeli krščansko obleko. Zagovarjanje je ostalo. Toda na pomo so zanaprej klicali Kristusa, Marijo in razne svetnike. Zagovori so dobili značaj krščanskih molitvic. Cerkev teh molitev nikoli ni priznala, ni jih pa mogla preganjati.

Naši stari so zagovarjali vse, kar je človeka prizadelo. Tudi izvin kakega uda. Koroški Slovenci vzamejo nekaj masti, če si kdo izviže nogo ali roko, in govorijo nad mastjo takele besede: »Kristus in sveti Peter sta hodila okoli po svetu in sta prišla do neke vode in neke brvi. Sveti Peter je padel in si zganil (se pravi: izvil) ... (tu se imenuje prizadeti ud). Kristus mu je rekel: 'Bodi zdrav pa hodi naprej!' Jaz pa pravim: Pomagaj, o Kristus, da bo roka (ali: noga) tega človeka (tu se navede ime ponesrečenca) zdrava.« Molitev je treba trikrat ponoviti, prizadeti ud pa mazati s takó »zagovorjeno« mastjo.

V takih primerih gre za »magično« podobnost: kakor je Kristus pomagal svetu Petru, tako naj »molitev«, ki to

pripoveduje, pomaga ponesrečencu. To potrjuje še drug primer iz Ziljske doline, kjer zagovarjavec kliče svetega Florjana na pomoč. Nad izvinjenim udom so »žebrali« takole: »Sveti Florjan je konjče pasu, je čez skalco padu, nogco si je zvinu, klicov je Boga Očeta, Sina in Sv. Duha. Pomagajte, da bo moja nogca zdrava! — Viš je vstav, skoču je, nogca je bla zdrava.« Kakor je torej ozdravel sveti Florjan, tako naj ozdravi ponesrečenec!

Do nedavnega se je ohranilo v Sloveniji zagovarjanje kačjega pika. Nemalokdaj je to zakrivilo smrt nesrečnika, ki bi ga bila nagla zdravniška pomoč in injekcija lahko rešila. Z Dolenjskega je znan tale zagovor: »Stoji, stoji tam silna skala, na tej skali stoji svet Šempás. K njemu pride Mati božja: 'Vstani gori, svet Šempás, in pomagaj temi človeki, kje pičen od črva podzemeljskega, in zakaži mu, naj gre v tiste hribe in doline, kamor človeška noga nikdar ne pride!'« Imamo zagovore zoper vročino in mrzlico. Da so se boleznimi ubranili, so molili poseben »zagovor« na veliki petek: »Jezus je na veliki petek na križu viseč bil. K njemu je prišel hudi Judež, hudi hajdaš: 'Jezus ima hudo mrzlico, hudo treslico.' Jezus je Judežu odgovoril: 'Jezus nima aniro mrzlico, aniro treslico, jo tudi aniri človek ne bo mel, kdor bo na veliki petek pred soncem se na mojo martro spomnil.'«

Šen so preganjali na razne načine. Najpogostejše so mu zagrozili s Kristusovo krvjo — torej spet podobnost: rdeča kri — rdeče vnetje (šena). Na Koroškem pod Peco so zagovarjali šen takole: »Šen, ti grda reč, tebe preganja sveta Rešnja Kri, ki je bila prej na svetu kakor ti. Pomagaj Bog Oče, Bog Sin in Bog Sveti Duh in sveta Trojica.« Rdeča barva je po ljudskem občutju lepa barva. Šen je rdeč, zagovarjavec mu lepe barve ne privošči, zato ga v Ziljski dolini takole izganja: »Šen, ti hočeš biti lep, pa grd bodi, ti hočeš biti črnjev, pa črn bodi! Bog Oče ga razženi, Bog Sin ga razženi in Bog Sveti Duh ga razženi!« Na prav stare zagovore spominja zagovor z Jezerskega: »Zarotim te, šen, prisad in flus, da moraš odnehati od kosti in iz kosti, od krvi in iz krvi, od mesa in iz mesa. Ti nimaš škodovati na nobenem počutku tega telesa. Pomagaj Bog Oče ... itd.« Na Gorenjskem je bil tak zagovor prav kratek: »Huda kri, béži ti!

Jezusova kri, ostani ti!« Nato je bilo treba zmoliti še nekaj očenašev, bolniku pa je zagovarjavec naložil še kakšno pokoro (recimo, da se med potjo domov ne sme nič nazaj ozreti).

Če pade otroku nekaj v oko, uporablja marsikatera mati še dandanes kak rek, ki naj tujek spravi iz očesa. Na Dolenjskem so uporabljale matere tale kratki zagovor: »Moje očesce naj bo čisto ku Matere božje mleko!«

Pri opeklinah pozna ljudska medicina zdravila, ki jih uporablja danes tudi znanstvena medicina. Opeklino polijejo z mrzlo vodo. Pri tem izgovarjajo spet zagovor-molitvico: »Jaz jemljem ogenj ven s tisto vodo, s katero je Janez Krstnik Jezusa krstil v reki Jordan.« To ponovijo trikrat. Ali pa pihnejo tri-, pet- ali sedemkrat na opeklino in reko: »Danes je opeklina, jutri je bolečina, pojutrišnjem je zdravje.« Ali pa se zatečejo k sv. Lovrencu, ki je pretrpel mučeniško smrt na žareči rešetki, in pomolijo: »Sveti Lovrenc, vzemi svojo pečenko in daj mi mojo!«

Če teče kri iz nosa, so molili v Ziljski dolini čuden zagovor: »Neni (to je: ded) mlinar, oče mlinar, sin mlinar. Kakor se bodo ti trije mlinarji ustavili pred nebeškimi vrati, tako naj se ti ustavi kri. Pomagaj Bog Oče ... itd.«

Revmatična obolenja so tudi za znanstveno medicino dostikrat trd oreh. Nič ni torej čudnega, če se je bolnik včasih — in se nemalokrat tudi danes — zateka k »magičnim« sredstvom. Zagovorov, s katerimi so skušali ozdravljati revmatizem, je veliko število. Vsi kličejo božjo pomoč in priprošnjo svetnikov, so torej spet samo svojevrstne, v magične name-ne sestavljene molitve.

Na Slovenskem so zagovarjavec legli v grob in skorajda niso zapustili naslednikov. To seveda ne pomeni, da je ljudska medicina kot taka odpravljena. Znanstvena medicina odkriva in potrjuje učinkovitost mnogih predpisov ljudske medicine, predvsem so spet v časteh številne zdravilne rastline. V Ljubljani prodajajo zeliščarice ob Ljubljani na stojnicah lepo v vrečkah zastavljena zelišča. Zeliščarice niso samo prodajavke, ampak sestavijo tudi za vsako bolezen pravšnjo mešanico zelišč ... Zelišča so vsekakor zanesljivejša kakor zarotitve, zagovori, ki smo jih dokončno premagali. Saj bi za zagovore, bodimo odkriti, tudi ne imeli več prave vere. Vera pa je pri zagovarjanju, pravijo, pogoj za uspeh.

Dr. Niko Kuret

Ljudski običaji na Slovenskem

Sredi julija se je na filozofski fakulteti v Ljubljani končal 8. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Vsako leto ga pripravi oddelek za slovenske jezike in književnost ljubljanske univerze, seminar pa ima obliko predavanj in jezikovnih vaj, če lahko tako imenujemo lektorate, na katerih se udeleženci, zlasti tujci, učijo slovenskega jezika.

Seminar je zdaj že utrjena oblika slovenske afirmacije v tujem slavističnem svetu. Seveda se ga udeležujejo tudi številni zamejski Slovenci iz vseh treh sosednjih držav, Italije, Avstrije in Madžarske, domači izvedenci, večinoma profesorji na ljubljanski slavistiki ter strokovnjaki naše zgodovine, arhitekture, glasbe itd., pa poslušalcem skušajo predstaviti kar najbolj jasno podobo o slovenskem jeziku in njegovi literaturi, poleg tega pa jih seznaniti z zgodovino naroda in zgodovino številnih kulturno-umetniških dejavnosti, h katerim sodijo seveda literatura, jezikoslovje, glasba, arhitektura in drugo.

Število udeležencev je bilo letos rekordno: okoli sto. Prišli so malodane z vsega sveta, se pravi iz Severne Amerike, skoraj iz vseh evropskih držav in celo iz Japonske, poleg zamejcev tudi slavisti iz sosednjih jugoslovanskih republik. To pomeni, da je zanimanje zanj vsako leto večje, s čimer po svetu tudi vsako leto raste vednost o Slovencih in njihovih kulturno-umetniških prizadevanjih. Profesorji in študentje s številnih evropskih univerz lahko na svojih de-

Vas Osolbica v Reziji (Italija). Foto: Ančka Tomšič

Tujci se uče slovenščine

lovnih mestih s pomočjo pridobljenega znanja na seminarju obširneje predavajo, denimo, o slovenski literaturi in jeziku, oziroma pišejo znanstvene razprave, ki se opirajo tudi na slovenski jezik ali dosežke v tem jeziku. To je osrednji praktični učinek seminarja, kajti bržkone ni treba posebej dodajati, da pomeni tudi širšo uveljavitev slovenistike in slovenske kulture v mednarodnih merilih; prav na tem seminarju srečamo mnoge bodoče prevajalce slovenske književnosti v tuje jezike.

Posebno pozorno spremljajo seminar zamejski Slovenci, večinoma študentje, čeprav ni malo tudi drugih, med njimi tudi duhovnikov, recimo iz Beneške Slovenije v Italiji. Za vse te ima seminar še poseben pomen: poleg strokovnega izpopolnjevanja igra pomembno vlogo kot dejavnik, ki krepi narodno zavest, saj se na njem v prerezu pokaže več dejavnosti, ki izpričujejo med drugim tudi resno znanstveno delo; torej je še posebej koristen za tiste, ki prihajajo iz območij, v katerih ni nikakršnih slovenskih šol in kjer je raznarodovalni pritisk kljub vsemu precej močan (npr. Beneška Slovenija).

Letošnji seminar je bil vsebinsko razdeljen nekako na dva dela: v prvem, ki je trajal dober teden, je bilo na predavanjih največ govora o kulturnozgodovinski problematiki zahodnih slovenskih pokrajin, se pravi Primorske in predelov, ki so v Italiji. Delovni teden se je sklenil s poučno ekskurzijo večine udeležencev seminarja v Rezijo in Beneško Slovenijo v Italiji, s čimer so seminaristi — posebno tujci — mogli dobiti lažjo problematiko o obravnavani problematiki, spoznati pa tudi vprašanje naše tisoč tristo let stare narodnostne meje na skrajnem zahodu. Drugi, naslednji teden seminarja je potekal ob predavanjih, na katerih so predavatelji razčlenjevali nekatere aktualne probleme v literarni zgodovini, zgodovini jezika, pa seveda sodobnega knjižnega jezika in sodobne slovenske literature.

Osmi seminar je tako prinesel nove izkušnje, zlasti o tem, kako bi v prihodnje bilo treba še bolje organizirati lektorate za tuje slaviste. Seveda je pri tem že nekaj časa navzoče spoznanje, da bi seminar moral trajati pravzaprav več kot le dva tedna. Zdaj predvidevajo, da bi ga že morebiti prihodnje leto podaljšali, vendar bo za to

očitno prej treba zagotoviti primerna denarna sredstva; povedati je treba, da ima večina udeležencev seminarja slovenske študentske stipendije, zato tudi po tej strani seminarja ni mogoče poljubno spreminjati. Ker pa je konec koncev važen vzvod za afirmacijo slovenske kulture, je pričakovati, da se bo predvidevanje uresničilo in da bo seminar trajal že prihodnje leto vsaj tri tedne. Opozoriti pa tudi velja, da opravlja tudi drugo funkcijo: če smo Slovenci dolga leta veliko spoznanj in vrednot sprejemali od drugih narodov, potem se moramo čutiti dolžne, da jim tudi kaj dajemo. To je bila misel enega izmed predavateljev na enem izmed prejšnjih seminarjev, zdi pa se, da bi jo morali upoštevati, ko bi se odločali za potrebno podaljšanje njegovega trajanja. Učinek bi tedaj, razumljivo, bil gotovo še večji: za tuje profesorje, študente, zamejce in potomce naših izseljencev bi bila količina informacij še obsežnejša.

Jože Horvat

Belgija

Mladina ne sme pozabiti, kako so se starši borili

Vaša revija je zelo zanimiva, čeprav sem šele prvo leto vaš naročnik. Veliko Slovencev živi po svetu. Mi smo v Belgiji že skoraj dvajset let, vsako leto pa pridemo na obisk v domovino. Škoda, da v majski številki Rodne grude niste več spregovorili o maršalu Titu, katerega zelo cenim in imam rad. Upam, da boste še večkrat kaj o njem napisali. Želel bi tudi, da objavite kakšno resnično zgodbo iz partizanskih časov. Čeprav imam šele 23 let, sem ponosen na partizanske borce (tudi med mojimi sorodniki jih je bilo več). Mislim, da mladina ne sme nikoli pozabiti na to, kako so se starši borili proti močnejšemu sovražniku. Jaz ne bom nikoli pozabil, kako težko življenje so imeli partizani in sem nanje ponosen in na njihovega poveljnika Josipa Broza Tita. Sredi julija obiščemo domovino. Oglasili se bomo pri sorodnikih, obiskali pa tudi Bled in Bohinj in morda še kakšne druge kraje.

Friderik Jost,
Marchienne-Docherie,
Belgija

Višja članarina

Društvo sv. Barbare v Eisdeni je imelo 25. marca letos svoj občni zbor. Zaradi slabe udeležbe niso izvolili novega odbora. Na splošno željo navzočih bo društveno delo v tekočem letu nadaljeval dose-danji odbor.

Med sprejetimi sklepi je tudi ta, da se zaradi splošnih podražitev nekoliko zviša članarina, ki je bila doslej 25 let nespremenjena. Tako bo znašala odslej za člane 30 frs mesečno, za upokojence 15 frs, za ženske, mladino in študente pa po 10 frs mesečno. Posmrtnina pa se zviša z januarjem prihodnjega leta od 2000 frs na 2500 frs, od jan. leta 1974 pa na 3000 frs.

Lani so nas zapustili naslednji člani: Mici Juršič, Mimi Mastnak, Elza Muc in Alojz Vrabič. Naj jim bo lahko tuja zemlja! Vsem članom, ki se zdravijo v bolnišnici pa želimo čimprej popolno okrevanje. Z odobravanjem so zborovalci sprejeli poročilo blagajnika. Zastava je obnovljena in stroški plačani s prostovoljnimi prispevki. K popravilu je prispevala tudi občina Massmechelen 7.500 frs za kar se iskreno zahvaljujemo.

V prvih mesecih letošnjega leta smo imeli dan filma. Direktor Yugotoursa Brusel nam je prinesel več filmov. Najbolj je bila vsem všeč Kmečka ohcet in kravji

bal v Bohinju. Dne 29. aprila smo imeli pevski koncert. Nastopili so mladi pevci glasbene šole iz Niša, ki so na evropskem pevskem festivalu v Nerpeltu dosegli prvo oceno s pohvalo. Za jesen se pripravljamo na Vinsko trgatv. Pričakujemo tudi oktet Gallus iz Slovenije, ki pripravlja, kakor smo obveščeni, turnejo po nekaterih zahodnih deželah.

D. S. B. Eidsen

Francija

Zahvala za lep obisk

Društvo Triglav v Merlebach-Freymingu je, kakor ste že poročali, 27. maja praznovalo 40-letnico. Jubilejno slavlje je bilo zares lepo in je uspelo v vsakem pogledu. Med številnimi udeleženci so bili predstavniki več slovenskih društev iz našega

Slika z jubilejnega koncerta društva »Triglav« v Freymingu. Najprej je zbor zapel pesem »Oj Triglav, moj dom ...«

Skupina rojakov iz Aumetza, ki se je udeležila proslave v Freymingu

okrožja, kot na primer društvo sv. Barbare iz Yeanne d' Arc, Društvo Slomšek iz Merlebacha in seveda tudi Slovensko delavsko društvo iz Aumetza. Ti so nas zelo navdušili s svojim pevskim nastopom, saj tako lepih pesmi ne slišimo vsak dan. Zato jim velja naša posebna srčna zahvala! Zabava je trajala do belega jutra. Med vedre zvoke so se prepletale razne

recitacije. Tudi naš kvintet se je lepo postavil. Med gosti so bili v naši sredi tudi generalni konzul iz Strassbourga Anton Lah, predsednik občine in drugi. Vsem, ki so kakorkoli doprinesli k tako lepemu uspehu naše jubilejne prireditve, se toplo zahvaljujemo.

Jugoslovansko pevsko društvo
Triglav, Merlebach-Freyming

ZDA

Do 1. junija — dvainštirideset prijav za pouk slovenščine na clevelandski univerzi

Ze v prejšnji številki smo poročali o žihvahni kampaniji, ki je v zadnjih mesecih razgibala Slovence v Clevelandu. Šlo je za pouk slovenskega jezika kot rednega predmeta na clevelandski državni univerzi. V kratkem roku treh mesecev je bilo treba zbrati najmanj trideset prijaviteljev, kar bi zadostovalo za en oddelek. S poukom bi začeli prihodnje šolsko leto — to je v jeseni. Rojaki so ustanovili poseben odbor, ki je agitiral med mladimi potomci slovenskih izseljencev. Odločiti pa se je bilo treba že do 1. junija. Kampanja je bila uspešna. Do tega datuma so zbrali kar dvainštirideset prijav. To pa je seveda preveč za en oddelek, za dva pa je premalo, zato je odbor rok za prijave podaljšal še za pol meseca, t.j. do 15. junija, da bi zbrali še nekaj slušateljev, kar bi zadostovalo za dva oddelka. Čeprav do zdaj, ko to pišemo, še nismo obveščeni, kako je akcija uspela, smo prepričani, da je bila uspešna in tako se bodo jeseni na clevelandski univerzi slušatelji poleg drugih modernih jezikov na dveh oddelkih učili tudi slovenščine, katero bodo morali do konca šolanja tudi popolnoma obvladati, kar bodo potrdili z diplomo.

Naše žene se uveljavljajo

Odborniki demokratske stranke 23. yarde v Clevelandu so letos 8. junija soglasno izvolili za svojo načelnico Mary Jo Zamlenovo, ki že petnajst let zelo uspešno deluje v tej stranki. Mary Zamlenova je hčerka znanega slovenskega odvetnika Josepha Zormanana. Zaposlena pa je v odvetniški pisarni predsednika mestnega sveta Edmunda J. Turka, ki je tudi naše gore list.

Na Case Western Reserve univerzi v Clevelandu je 25. maja letos prejela diplomu Bachelor's Degree in Teachers certificate iz matematike in fizike mlada slovenska kulturna delavka Eda Vovk-Petkova, doma iz Ribnice na Dolenjskem, kjer je bila nekoč znana tudi kot uspešna šport-

Eda Petek-Vovk

nica. Živo se je zanimala tudi za našo folkloro in nastopala na folklornih prireditvah. Po maturi se je z materjo izselila k očetu v Cleveland, kjer je spoznala tudi svojega zdaj že pokojnega moža dr. Vinka Vovka. Nadaljevala je študije na univerzi in se poleg tega živo udeleževala v kulturnem življenju. Ustanovila je folklorno skupino Kres in jo vsa leta tudi vodila. Sodelovala je pri raznih kulturnih prireditvah in pripravila tudi nekaj slovenskih radijskih oddaj.

Dvajset let slovenske šole v Chicagu

V Chicagu je letos praznovala dvajsetletnico slovenska šola, ki se izpred nekaj let imenuje Slomškova slovenska šola. Šolo je sprva vodila Pavla Mušičeva. Zanjih dvanajst let pa jo vodi slovenska učiteljica Pavla Gaber. Otroci v šoli govorijo samo slovensko. Petje pa jih zadnja leta uči Fanika Humarjeva. Pouk je ob sobotah. Imajo tudi pevski zbor, ki je že večkrat javno nastopil. Tako so nastopili tudi letos februarja s petjem in igrice na proslavi 50-letnice prekmurskega društva sv. Ane.

Delo in načrti Slovenskega radijskega kluba

Slovenski radijski klub v Chicagu je sredi aktivnega dela. Delovni načrt za letos je bil sprejet na letni seji, kjer so izvolili tudi odbor za tekoče leto. Za predsednika so izvolili dr. Ludvika Leskovarja, za podpredsednika Franca Mikca, za tajnico Mery Foys Lauretig, za blagajničarko Almo Herlderjevo in za zapisničarico Stefko Ostermanovo. Za kulturno sekcijo je bil ponovno izvoljen Frank Schonta, za posebne aktivnosti in potovanja Corinne Leskovarjeva, za pomožnega napovedovalca na radiu pa Tone Gaber.

Člani kluba so se v velikem številu udeležili prireditve, na kateri je bil predsednik kluba dr. Leskovar imenovan za služnega moža leta. Udeležba na tem slavu je bila mednarodna, a Slovenci so bili med njimi zelo številni. Klub je imel veliko dela s pripravami za skupinske izlete v Slovenijo. Pod pokroviteljstvom Slovenskega radijskega kluba je odletelo nekaj posebnih letal naših rojakov iz Chicaga proti Ljubljani. Prva skupina je potovala 30. junija na tritedenski obisk z orkestrom Romana Possedija. Dne 29. julija pa so za štiri tedne prispeli na počitnice v svoj stari kraj rojaki pod vodstvom Elsie Culkarjeve in Gizele Hozianove. Nekateri izletniki, predvsem tisti, ki so doma iz Pomurja, so se udeležili tudi blagoslovitve nove cerkve v Bistrici v Pomurju. Letos bo v jeseni Slovenski radijski klub slovesno praznoval 22-letnico obstoja.

Zadnji koledar — pa v Kalifornijo

V Prosveti smo prebrali, da so Slovenski koledarji, ki so jih od uprave Matice prejeli v prodajo, razprodani. To je bilo že v začetku aprila. Zanjega je naročil in prejel rojak Mike Selan iz sončne Kalifornije. Želimo, da bi mu bil v razvedrilo in veselje ter ga pristrčno pozdravljamo.

Priznanje Marie Prislandovi

V letošnjem januarju je rojakinja Marie Prislandova, ustanoviteljica Slovenske ženske zveze in znana društvena delavka, dobila posebno priznanje mesta Sheboygan Wis., kjer stalno živi. Odlikovana je bila za »zasluge ne samo za njeno mesto, temveč za to ker je doprinesla tudi k vsenarodnemu priznanju Sheboygana.« Obenem ji je mestni župan Roger Schneider s čestitkami izročil tudi priznanje od Slovenskega študijskega centra, ki zbira življenjepisne zaslužnih Slovencev.

V mesečnem glasilu SZZ Zarji objavlja Prislandova že vrsto let svojo zelo zanimivo rubriko in to v slovenščini, čeprav je tudi v tej slovensko-ameriški reviji večidel tekstov pisan v angleščini, da je bolj razumljiv našim tamkajšnjim potomcem. V letošnji marčevi številki Zarje pripoveduje Marie Prislandova o svojih starših in svojem otroštvu. Njen oče Franc Černe, doma iz Slovenjgradca, je bil čevljar, a ga to delo ni preveč veselilo. Nekaj časa je čevljaril na Rečici, kjer se je rodila Marie, zatem je odšel v Trst. Bil je bister možak, znal je nemško in italijansko in postal pristaniški inšpektor na ladjah, ki so s tovari priplule v Trst. Mati je z malo Marie odšla za očetom in se zaposlila kot kuharica v nekem hotelu. Za dekletce je

skrbela stara Italijanka. Leta 1895 sta se starša izselila v Brazilijo, Marie pa so poslali v Rečico k stari mami. Tam je rasla in se šolala, kajti njena mama je v Braziliji umrla že prvo leto po prihodu, oče pa se je drugič oženil in nanjo popolnoma pozabil. Šele kasneje, ko je Marie odrasla in se izselila v Ameriko, je prek avstrijskega konzulata zvedela za očetov naslov. Živel je v Rio Claro in bil lastnik kavinega nasada. Dopisovala sta si do njegove smrti l. 1940. Kako različne in pester so poti našega življenja, ali ne?

Za novo stavbo Slovenskega doma ostarelih

Akcija za novo stavbo doma ostarelih v Clevelandu, ki hitro raste, je vsa razgibana. Denar pridno zbirajo. Tako so konec maja na Spominski dan priredili Slovenci v zahodnem delu Clevelanda in v Euclidu dvodnevni festival s slikovito povorko v korist nove gradnje Slovenskega doma za ostarele. V povorki, ki je bila dolga eno miljo, so sodelovala naša društva, narodne noše, godbe (kar stodvajset muzikantov so naštel). Nad 40 okrašenih »flot« raznih organizacij, med katerimi je prednjačila flota pevskega zbora Jadran. Cilj je bil na zemljišču Doma ostarelih. Nad pet tisoč zbranim so tam govorili razni govorniki, med njimi tudi clevelandski župan Ralph Perk in euclidski župan Hary Knuth. Kakor povzema prizadevni clevelandski dopisnik Frank Česen iz poročila Euclid News Journal, je bilo dobička ob tem festivalu v korist gradnje doma 11.658 dol., prostovoljnih prispevkov pa 3.353 dolarjev. Velik pa je bil seveda tudi moralni uspeh, saj je bila to spontana akcija vseh tamkajšnjih Slovencev.

Počastitev Mary Durnove

Pisali smo že, da je clevelandsko društvo V boj št. 53 SNPJ v soboto 29. aprila na posebnem slavu počastilo svojo zaslužno družbenico Mary Durnovo za njene dolgoletne društvene, kulturne in narodne zaslugе. Obenem so počastili tudi spomin njenega pokojnega moža Josepha Durna, ki je umrl l. 1959. Lepega slavlja v Slovenskem domu se je udeležilo nad 400 gostov. O zaslugah obeh delavnih družstvenikov za društvo in vso naselbino je spregovoril Frank Česen. Sledile so številne čestitke. V počastitev slavljencev pa je Društvo V boj darovalo tisoč dolarjev za gradnjo Slovenskega doma za ostarele v Clevelandu. Glavni predsednik Slovenske narodne podporne jednote Joseph Culkar pa je slavljenci izročil v imenu jednote darilo in jednotino priznanje za oba in z jedrnatno besedo naglasil njune zaslugе za SNPJ.

Fotografija rojakinje Mihelich s spominki iz Jugoslavije, ki je bila objavljena v listu »The Courier-Herald«.

»Dajanje jim je praznik«

Tako bi lahko rekli za veliko večino naših žena po svetu. Saj skoraj ni slovenskega praznovanja, ko bi ne bila precejšnja teža vsega dela ravno na naših prizadevnih ženah. V celoti pa so prevzele skrb za kuhinjo; prav naše žene so poskrbele za to, da se značilnosti slovenske kuhinje ohranjajo še mnogim rodovom na tujem. Slovenske narodne jedi pa vzbujaajo tek tudi številnim tujcem, ki s pravim užitkom okušajo naše okusne jedi. Krajevni list »The Courier-Herald« v mestu Enumclaw, Wash., v ZDA je pred nedavnim v svojem družinskem kotičku pisal o naši rojakinji g. Mihelich, ki v kraju slovi kot odlična kuharica. »V njeni kuhinji ste vedno poleg kave postreženi tudi s potico ali s slovenskim jabolčnim zavitkom,« so zapisali. Ga. Mihelich je bila rojena v Ljubljani, v Ameriko pa je prišla kot sedemnajstletno dekle. V Pueblu, Colorado, je spoznala Johna Mihelicha in se z njim poročila. Kuhanja se je naučila že v novi domovini, v veliko pomoč pri spoznavanju posebnosti slovenske kuhinje pa ji je bila knjiga »Woman's Glory — The Kitchen«, ki jo je izdala Slovenska ženska zveza.

Danes imata zakonca Mihelič že deset vnukov in enajst pravnukov, ki vsi uživajo v njeni kuhinji. Seveda se hkrati

tudi boje, da bi se preveč ne zredili. Oba sta delavna tudi v obeh slovenskih organizacijah, ki sta v tem kraju.

List »The Enumclaw Courier-Herald« je ob koncu objavil še recepte za jabolčni zavitek, potico in za slovensko torto.

Prihodnje leto — velik Jednotin izlet v domovino

Pisali smo že, da je v teku velika članska kampanja ob letošnji 50-letnici jednotinega mesečnika Voice of Youth. Kampanja se je začela januarja, zaključena pa bo 31. marca prihodnje leto. Poleg novih članov, vpisujejo tudi dodatne in nove zavarovalnine. Kampanja lepo napreduje in najbrž bo število upravičencev do brezplačnega skupinskega izleta v Slovenijo prihodnje leto kar veliko. Vsi tisti, ki bodo pri zbiranju novih članov v mladinski oddelek in pri dodatni zavarovalnini dosegli 600 predpisanih točk, bodo lahko prihodnje leto s posebnim letalom kot gostje Jednote brezplačno obiskali Slovenijo.

Darilo šolskemu skladu

Frank in Mery Ermenc iz Milwaukee, dolgoletna člana Jednote, sta se ob svoji zlati poroki spomnila svoje organizacije z lepim prispevkom dvesto dolarjev za stipendijski sklad Jednote. Kakor povzemamo po Prosveti, je šolninski sklad SNPJ v prvem letošnjem tromesečju znašal skupno s prispevki 1.440,38 dolarjev. Celotna vsota od ustanovitve je znašala

37.481,13 dol. Upravičeni dijaki dobe za vsako šolsko leto, skozi štiri leta študija, po 250 dolarjev šolnine.

Odhajajo naši pionirji

V Clevelandu sta v juliju legla v grob spet dva znana naša naprednjaka in družtenika. Dne 3. julija je v Euclidu v bolnici podlegel dolgotrajni hudi bolezni Frank Shiffrer. V Ameriko je prišel iz Polhovega gradca, kjer se je rodil pred 82 leti. Dvainpetdeset let je bil zaposlen pri podjetju Angeli Mail & Chaplet Co. Bil je član društva št. 147 SNPJ in društva št. 1 SDZ ter Kluba upokojencev v Euclidu. Njegova soproga Ivanka je znana društvena delavka, hčerka Vida pa je odvetnica.

Tudi Jakoba Jesenka, predsednika in ustanovitelja pevskega zbora Triglav iz Clevelanda ni več. Podlegel je nekajmesečni bolezni, star komaj 75 let. Doma je bil iz Breznice na Gorenjskem ter je do upokojitve l. 1962 delal kot mehanik pri družbi General Motors Co. Sodeloval je pri številnih društvih. Poleg pevskega zbora Triglav, ki uspešno deluje že 25 let, je bil predsednik pri društvu Soča št. 26 ADZ, pri društvu Nanos št. 264 SNPJ; zelo delaven je bil tudi pri Slovenskem domu na Denison Ave. Lani jeseni so ga v tem domu imenovali za »moža leta«.

Za njim žaluje soproga Anna, ki je tudi požrtvovalna kulturna delavka, dve hčerki, sin in drugi sorodniki.

Tako se množe grobovi naših mož in žena v deželi, ki so jo pomagali graditi s svojimi rokami in s svojo kulturo.

Oba pokojna bomo ohranili v častnem spominu, njunim domačim pa izrekamo toplo sožalje!

Proslava »Materinskega dneva« v Sydneyu, kjer so še posebej navdušili in počastili matere otroci, oblečeni v pisane slovenske narodne noše.

Prvikrat na slovenskih tleh

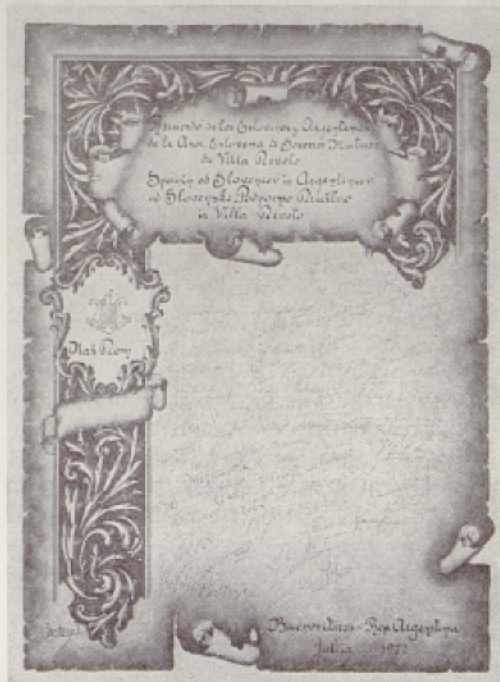
V uradu Matice smo se med številnimi drugimi letos prvikrat osebno srečali s prijaznim zakonskim parom iz Argentine — Silvio in Ireno Pavlinovo iz Buenos Airesa. Silvio je doma iz Ravnice za sv. Goro nad Gorico in se je v otroških letih s starši izselil v Argentino, njegova žena Irena pa je bila rojena v Argentini. Njena starša pa sta oba doma iz Rihemberka

Silvio in Irena Pavlin iz Buenos Airesa, Argentina. Silvio je tajnik Slovenskega podpornega društva v Villa Devoto

(Branika). Letos je prišla v Slovenijo prvikrat in veseli smo bili, ko nam je povedala, kako zelo všeč so ji naši kraji in naši ljudje. Prav gotovo se bomo odslej še večkrat srečali. Ime Silvia Pavlina nam seveda ni neznano, saj je zelo delaven pri Slovenskem podpornem društvu v Villa

Devoto, kjer je bil nekaj časa predsednik, zdaj pa je tajnik. V pogovoru je naglasil, da je pri tem društvu zdaj eden glavnih stebrov Branko Ličen, ki dela pri društvu

že od leta 1957, posebej dejaven je pri organiziranju mladine, ki se zbira v pevskem zboru.

Pavlinova imata dva sinova: Rihardu je 18 let, Albertu pa 15. Rihard študira ekonomijo, Alberto pa se bo za nadaljnji študij še odločil.

Tajniku Pavlinu smo prav hvaležni za slike društva, ki nam jih je prinesel za

objavo in naš arhiv. Objavljamo fotografijo spominske listine s podpisami članov Slovenskega podpornega društva v Villa Devoto za l. 1972.

Iskrena hvala! Prepričani smo, da bosta Pavlinova odšla od nas s prijetnimi spomini in posredovala naše pozdrave in iskrene želje za uspešno delo društva v prihodnjih letih.

Naša zvesta naročnica Rozi Glažarjeva iz Littletona v državi Colorado je prišla pogledat domače kraje po dolgi dvainpetdesetih letih. Z njo je prišel sin Luke, ki je zdaj prvikrat videl, kje sta bila njegova starša doma. Čeprav rojen v Ameriki, lepo govori slovensko, da kar nismo mogli verjeti, da je letos prvikrat stopil na slovenska tla. Glažarjeva mama je s ponosom povedala, da je enako »cela in ta prava Slovenka« tudi njena hčerka, ki to pot ni prišla z njima na obisk. Rozi Glažarjeva je doma iz Dolža pri Novem mestu, njen mož, ki ji je umrl pred osmimi meseci, pa je bil iz Lokev pri Lipici. V Coloradu imajo farmo, kjer je dan za dnem zvrhan kup dela in tako ni bilo nikoli časa za obisk domačih krajev, čeprav sta jih Rozi in njen mož, kar je očitno na otrocih, imela vsajene globoko v svoja srca. Zdaj, ko je Glažarjev očka legel k počitku, ki čaka nas vse, je Rozi prišla s sinom pogledat, kako je doma. Seveda se je veliko spremenilo, ampak tu in tam je le še kaj, kar jo je spomnilo starih časov.

Glažarjeva sta povedala, da bodo farmo prodali, saj je z njo preveč dela. In potem?

Morda se enkrat spet srečamo, pa nam bo Rozi povedala, da za vselej ostanejo pri nas? Pristrčno bi jih bili veseli.

Srečanje na Matici: znani slovenski glasbenik Marijan Drago Šijanec iz Argentine in društvena delavka Ivanka Šifrer iz Clevelanda v družbi s člani ansambla Pušič iz Toronta.

Glažarjeva Rozi iz Littletona v Coloradu s svojim sinom Lukom

»Plačala sva z garanjem in z ljubeznijo...«

Azra Kristančič
dipl. psiholog

Ko premišljuje o minulih letih, piše Jožica D. iz Frankfurta, o tem, kaj me je privedlo v to deželo, kaj vse sem doživela in preživela, se sprašujem: zakaj?! Pred desetimi leti sem se odpravila v svet polna pričakovanj in upanj. Morda sem (to vem danes!) preveč idealizirala.

Edini moj motiv in razlog je bil takrat fant, ljubezen, ki sem jo čutila do njega.

Ko sem se odločila, sem mislila le eno: skupaj bova, vsak dan ga bom videla, čutila ga bom, vsak dan se bova lahko pogovarjala... Kmalu sva se poročila. Prihranek, prigarani denar je počasi kopnel in če nisva hotela vse zapraviti in kljub temu človeško živeti, sem se morala zaposliti. Mislim, da je to v redu, kajti tudi jaz želim prispevati za najino skupnost,

k uresničevanju najinih ciljev in načrtov! Toda zdaj ugotavljam, da se je najin odnos povsem spremenil. Ne, nikoli se nisva prepirala, hujših konfliktov nikoli ni bilo med nama. Ugotavljam, da naju je ločilo, še več — odtujilo naju je delo. Da, prav delo! V minulih desetih letih sva bila toliko zaposlena, vsak na svojem delovnem mestu, da se nisva nikoli utegnila pogovoriti o raznih rečeh, o otrocih itd., kaj šele, da bi si vzela čas za skrb drug o drugem, da bi negovala najino ljubezen, jo utrjevala, da bi poglobljala tisto, kar veže dva, ki se ljubita. Ugotavljam, da sva si postala tujca.

Pred desetimi leti nisva imela ničesar, razen ljubezni. Danes nekaj imava, bojim pa se, da sva vse to razen s trdim delom morala plačati še z ljubeznijo. Visoka, zelo visoka cena je to. Med premišljevanji se čedalje pogosteje vračam v mlada leta, v čase, ko sem ljubila in bila ljubljena. Pogosto vračanje v mladost pa mi vzbuja tudi skrb, saj še nisem toliko stara (31

let). Včasih mislim, da bi nama domače okolje, če bi se vrnila, obudilo nekaj najine mladosti in pristnosti, ki sva jo čutila. So kakšne možnosti?

Ljudje se z leti spreminjajo. Za to niso nujni kdo ve kakšni duševni pretresi, doživljaji, konflikti ali drame. Človek zori. Redki pa so, ki si vzamejo dovolj časa za temeljit premislek in poizkusijo odgovoriti na vprašanje: kam pelje moja pot, bom na cilju zadovoljen, potrj, razočaran? In če včasih le premišljujemo o sebi, v mislih kot film gledamo prehojeno življenjsko pot, navadno ugotovimo, da smo zamudili trenutke, ko bi lahko izbrali boljše pot.

Neprijetno srečanje

Srečanje s samim seboj in s svojim življenjem v večini primerov ni prijetno, ker nikoli nismo zadovoljni. Res pa je le, da je nezadovoljstvo s samim seboj ena izmed sil, ki človeka poganja naprej.

Ali delo res lahko loči in celo odtuji dva človeka, ki sta si včasih bila tako blizu? Delo ne, pač pa prezaupenost, ki se ji težko izogne človek z delovnimi navadami in s ciljem pridobiti v čim krajšem času čim več materialnih dobrin. Najprej pravi, da si mora z delom zagotoviti človeško življenje. Ko to doseže, hoče več. Rad bi tisoč stvari, ki jih vidi pri drugih. In če idej nima sam, zanje poskrbi s spretno reklamo industrija, ki mora prodati avtomobile, televizorje, mešalce, hladilnike itd. Kdo bi našteval? In tako se marsikdo niti ne zaveda, da postane prezaupenost ali maksimalna zaposlenost sčasoma navada. Navada pa je železna srajca, vsaj tako so nam pripovedovale babice in dedi, ki jo je težko, zelo težko sleči. Prezaupenost postane del osebnosti. Mnogi so nesrečni in celo zapadejo v močna depresivna stanja, če ne delajo »s polno paro«!

Zavržena sreča

Razumljivo je, da v takšni naglici, hitenju in hlastanju ljudje pozabljajo na nekaj, kar jih edino lahko za vedno osreči. Pozabljajo na urejene, harmonične odnose z najbližjimi. Mnogi tako hitijo drug mimo drugega, da ne zmorejo niti pozdrava niti vprašanja »kako živite«, kaj šele, da bi počakali na odgovor. »Mimohodi« prijateljev, znancev se ljudem ne zdijo tako tragični, ker so »prisotni« tudi v skupnostih moža in žene. Živijo skupaj, včasih

se vidijo, v glavnem pa hodijo drug mimo drugega. Ne vedo niti, kako je zakonski tovariš preživel dan, kaj šele, da bi vedeli, kakšne težave ali problemi ga mučijo. To, kar jih v takšnih primerih združuje, je zbiranje denarja za uresničitev svojih načrtov in pa skrb za otroke. Vsak odnos pa je treba negovati. Če ga ne, propade. Ponekod prej, drugod pozneje.

Velja poizkusiti!

Doslej so že mnogi ugotovili podobno kot vi. Za uresničitev svojih ciljev so žrtvovali leta in leta življenja. Ko pa so prigarali tisto, kar so si tako želeli, je mnogo zakonskih skupnosti razpadlo. Ugotavljali so, da materialne dobrine ne morejo biti edini cilj življenja in da še zdaleč ne zagotavljajo sreče.

Kaj lahko storite? Če je vaša ugotovitev v času, ko se da še kaj narediti in če goji podobne želje vaš mož, skratka, če že ni vse prepozno, potem možnosti vsakakor so. Če oba želita ohraniti skupnost, potem jo bosta ohranila, čeprav se bosta morala odreči nekaj markam na dan. Če je prezaposlenost res vzrok, ne pa izgovor, potem se dogovorita za manjše obveznosti. Tako bosta našla čas zase.

Žene in moške, dekleta in fantje uporabljajo različne načine za ponovno zблиžanje. Načinov je toliko, kolikor je ljudi. Zato je težko pisati recepte. Domače okolišje bi vaju utegnilo zblížati in oživeti nekdanja čustva.

Vsekakor velja poizkusiti tudi to.

Srečanja

Viki Poljšakova

V letošnji marčni številki smo objavili bežen pomenek z njo, pravzaprav njen odgovor na dvoje vprašanj: kdaj ji je bilo najtežje in kdaj najlepše v življenju. Njen odgovor je bil jasen, preprost in iskren, kakršna je pač sama.

Najtežje ji je bilo, ko je kot mlado dekle prišla v Ameriko in se naenkrat znašla v tako drugačnem okolju: v industrijskem hrupu ameriškega mesta. Srečna pa je bila vseh triinpetdeset let, ki jih je preživela s svojim soprogom Leonardom.

Ko je letos pevski zbor Zarja iz Clevelanda, danes najstarejši slovenski pevski zbor na ameriških tleh, njenemu Leonardu kot soustanovitelju, dolgoletnemu predsedniku in častnemu predsedniku, v njegovem domačem kraju na Primorskem odkril spominsko ploščo, je bila tam tudi njegova Viki. Stala je v Zarjinih vrstah, prav zadaj, stala je med pevci in pela kakor že dvainpetdeset let — vse od takrat, ko je kot mlado dekle prišla v Ameriko.

Zdaj ni bilo Lea, da bi pel z njimi. Vendar pa je bil vsepovsod navzoč. Ne samo v tistih zlatih črkah, ki so na novoodkriti plošči pripovedovale (in še bodo) o njem. Bil je v starem, sivem šmarskem naselju, napol skritem med plavozelene bore, ki so se takrat že zapredali v sence poletnega predvečerja, bil je v zbrani množici in bil je končno tudi v Zarjanih samih, ki so tako živo in doživeto zapeli pesem o očetovi hišici.

Saj si tudi ti tako čutila, kajne Viki?

Naše življenje je včasih čudno zavozlano. Polno naključij je, ki pa se kdaj tudi zelo posrečeno razpletejo. Tako se je bilo tudi naključje, ki je Viki in Leonarda tam v daljni Ameriki privedlo skupaj. Oba mlada, bistra, zavedna, dejavna. Triinpetdeset let sta preživela skupaj. Kako bogata so bila ta leta, ki so bila tedaj leta razcveta velike slovenske nasebine v Clevelandu in njenega društvenega in kulturnega življenja. Temu življenju sta Poljšakova dala velik kos samega sebe. Tudi v vajinem domu je bila vedno prisotna domača beseda in domača pesem.

Triinpetdeset let sta skupaj preživela z Leonardom doma in pri društvenem in kulturnem delu. Drug drugemu pomagala, svetovala, sodelovala. Kako prehitro so se iztekla ta leta. Tako oddaljen je čas, ko je Viki, ena izmed petih deklet delavske Čebularjeve družine, sedemnajstletna odšla k stricu v Ameriko. Doma se je prej učila šivanja, a sitna mojstrica ni bila zadovoljna z njenim delom, Viki je to bolelo, ker se je pošteno trudila, zato pa jo je tudi ujezilo. In tako je odšla tja daleč v tuji svet, kjer se je srečala z Leonardom.

Med clevelandskimi društvenimi in kulturnimi delavci je Viki Poljšakova dobro znana. Ne samo pri Zarji, tudi pri Slovenski narodni podporni jednoti in pri Progresivnih Slovenkah. To le omenjamo, saj bi morali pisati veliko, če bi pripovedovali o vsem njenem društvenem delu in funkcijah. Pa tudi sama tega ne želi. »Vse to ni nič posebnega,« pravi. »Saj nisem bila sama. Tudi druge so tako delale in še bolj. In vselej smo bile vesele, če se nam je kakšno delo posebej posrečilo... Tudi zdaj je tako in mlade so prav pridne.«

Po letošnji turneji Zarje je pevski zbor na zaključnem koncertu, ki je bil v Cerknici, prejel častno priznanje domovine: Gallusovo plaketo od Zveze kulturno prosvetnih organizacij Slovenije. Pevcem pa so pripeli na prsi Gallusove spominske značke. Med najstarejšimi in najbolj prizadevnimi sodelavci Zarje, ki so prejeli zlate Gallusove značke, sta bila tudi Viki Poljšakova in njen sin Leonard: Viki je prejela to častno priznanje za dvainpetdeset let dela pri Zarji, njen sin Leonard pa zato, ker je že 34 let pianist tega pevskega zbora.

To bosta ponosna vnuka Sandy in Jimmy, ki tudi pridno pojeta pri Mladinskem zboru v Slovenskem narodnem domu. Tudi mi smo ponosni in iz vsega srca čestitamo, draga naša Viki!

S. I.

Ponosni na mlade odbornike

Ko sta se prismejala v naš urad Škrubova iz Merlebacha v Franciji, nam je vsem šlo na vesel smeh. Veste zakaj? Ne le zato, ker se poznamo že vrsto let, ampak predvsem zato, ker smo vedeli, da je bil Anton Škruba, ki nosi težko dediščino svojega rudarskega poklica — silikozo, hudo bolan in je prestal tudi nekaj operacij.

Medtem smo tudi iz pisma že zvedeli, da jima je bilo s soprogo Karlinco v Rimskih toplicah zelo všeč. Pridno sta se kopala in nadihala domačega zraka. Udeležila sta se tudi vsakoletne domače prireditve v Laškem, »Praznika piva in cvetja«. Bilo je prav prijetno, med gosti so bili tudi številni izseljenci, zato je rojak Tone predlagal, da naj bi prihodnje leto združili ta »praznik piva in cvetja« še z izseljenskim srečanjem. Zakaj pa ne?

No, pa se vrnimo na srečanje s Škrubovima na Matici. Oba sta kar hitro pomek zasukala na društveno delo. O tem, kako mladi odborniki spretno in pridno vodijo krmilo pri društvu Jadran. V letošnjem odboru je predsednik Franci Povh, tajnik je Jože Zdravič ml., blagajnik pa Jože Knavs ml. V poseben ponos društvu je novi otroški zbor. Petindvajset mladih pevcev in pevk je v njem, ki pridno vadijo slovenske pesmi in se pripravljajo na nastop na festivalu v Aumetzu 30. septembra. Nedavno je priredilo društvo Jadran izlet v Schwarzwald. Kar trije polni avtobusi izletnikov so bili. Tudi vrtna veselica 14. junija je lepo uspela. Tako teče delo pri Jadranu kar uspešno, še bolje pa bi šlo, če bi imeli slovenskega pevovodjo, o katerem je bilo že velikokrat govora. Škrubovima in vsem pri Jadranu: Srečno!

Katka Zupančič

Pisma, ki jih ni...

Prebiram pisma, ki jih ni in ki začetkov nimajo in koncev ne, ker tam ne štejejo več jutro — gorje se v temi tke.

Prav kratke so vrstice, a dolgi nemi pomišljaji — pod njimi skriva se utrip srca, in duše mučene vzdihljaji.

(Objavljamo pesem, objavljeno v Ameriškem družinskem koledarju l. 1944, v droben spomin na peto obletnico smrti ameriške rojakinje, pesnice in pisateljice Katke Zupančičeve)

Sreča v Portageu

Ta dan smo imeli trdo delo. Podirali smo staro kotlarno. Varilci so rezali železne plošče in nam se je ves čas zdelo, da tehta vsak najmanjši košček najmanj tona. Okovane samokolnice so se podirale pod njimi in naše roke so bile v pičli uri trde in negibne kot kovina, ki smo jo odvažali.

Pod streho je bilo peklensko vroče: ognjeni zublji varilcev so se sukali vsenaokrog. Zunaj, pred razpadajočo kotlarno pa je bil mraz kot na Labradorju. Komaj smo zapeljali samokolnico skozi široka vrata, že so se nam razpotegnile trepalnice in brade v dolge bele sveče.

Prve ure so bile dolge. Pozneje nismo več mislili na čas. Paziti smo morali na odvratno kovino, ki je silila s samokolnic, lovili smo ravnotežje, preklinjali smo, seveda brez glasu, in podpirali neznansko težo z vsem svojim telesom — še usta smo krivili v smeri, kamor smo stopali.

Mokri, premraženi in nalomljeni pod neusmiljeno težo smo odreveneli. Stopali smo kakor izgubljeni popotniki sredi večnega snega na planjavah. Zjutraj smo še vedeli, koliko nas je začelo hoditi po tej poti, in to je bilo dobro, saj se zdaj ne bi mogli več prešteti. Vsakemu od nas se je tačas zdelo, da smo sami, samcati v mrtvi beli preri, z veliko okorno samokolnico na rokah in s črnimi kovinskimi ploščami v očeh.

Kar nenadoma smo obstali. Kdo bi vedel, kdaj je to bilo! Samokolnice so nam padle iz rok in prek severnega sija nad nami so se razlile prijaznejše barve. Prvič, odkar se je zmrachilo, smo opazili, da je zunaj svetlo kot v mesečini in da je sneg na preriji bel in tih in prijazen.

Stali smo krog žarečih zubljev sredi prostrane kotlarne brez kotlov — nekdo je ves čas hranil ta ogenj za nas! — in čakali na izplačilo. S srečnim pogledom smo potem šteli denar, ki nam ga je stisnil v rokavice kontraktor. Zrinili smo ga nekam pod premočeno bundo.

Vsi hkrati smo se pognali na majhen zaprt tovornjak. Da, osem nas je bilo, ki smo ta dan delali v kotlarni. Toliko nas je zdaj čepelo na obeh straneh avtomobila in zmrzovalo. Čutili smo bodljaje ostrih konic žvižgajočega vetra.

Trije smo se peljali do konca poti. Kontraktor je bil iz Portagea. Tu smo drug drugega porinili v sneg sredi ceste. Hiše na obeh straneh edine ulice so bile zavite v tople luči. Stopili smo naglo proti največji hiši z napisom »Hotel«.

Prvi ledeni obeski so se pocedili z nas, ko smo stali pred portirjevo ložo. Z zobmi smo si potegnili z rok bele, otrdele rokavice. Nekdo je vzel s portirjeve dlani ključ, pokazal z okornim gibom levega ramena proti dvema ženskama, ki sta grela sprejemnico, in mi zamrmral:

»Naroči whisky!«

Iz papirnate kepe pod bundo sem izluščil desetaka in ga ponudil ženski, ki mi je bila najbližja:

»Dve steklenki! Za številko sto tri!« To je bila številka naše sobe v nadstropju.

Takoj nato sem se obrnil in planil za tovarišema po stopnicah navzgor.

Vroč soba se je v minutah spremenila v pravo sušilnico. Slekli smo se do spodnjega perila in se vrgli na široko posteljo. Na stolih in na oknu so se tajali kosi naše obleke. Led se je pred našimi očmi spreminjal v vodo in

paro. Obračali smo se na postelji in pregibali premražene ude. Na rokah in nogah so nas skelele ozeblin. Zamotali smo se v težke volnene koce. Nihče ni spregovoril besede.

Čakali smo na pekočo pijačo in mislili na to, kako lepo bo, ko se vsaj malo ogrejemo. Šipe na oknu so bile pokrite z modrikastimi kristali. Na cesti pred hišo je zaškripala zavora. Občutek, da smo ubežali surovosti novembrskega večera tam zunaj, je bil blagodejen.

In zatem je prišel whisky. Vsi trije smo si ga privoščili v dolgih požirkih iz ene steklenke, ki smo si jo podajali iz roke v roko. To nam je poživilo kri. Lica so se nam zmehčala in začeli smo pretegovati prste. Iztegnili smo noge do spodnjega roba postelje in spet in spet segali po pijači.

Timu se je prvemu odtajal jezik. »Kaj pa vidve?« je vprašal utrujeno. Sključen je sedel na postelji in pogledal na ženski.

»Saj res,« se je oglašil tudi Jim, »kaj pa vidve?«

Govorila sta, kot bi pravkar odkrila, da nismo sami v sobi.

Pogledal sem k njima. Zdaj sem si ju pravzaprav prvič ogledal.

Odeti sta bili v lahko svilo, ko da bi bilo zunaj pekoče prerijsko poletje. Stregli sta si s pijačo iz svoje steklenke in se hihitali. Ena je hkrati gledala v zrcalce na zidu in se pudrila. Njena lica so se mi zdela vsa zagorela od notranje toplote, tako so bila rdeča. Na videz ni mogla imeti več kot dvajset let. Njena spremljevalka je bila mnogo starejša, mogoče celih dvajset let. Bila je zavaljeno okrogla, da so ji prsi silile iz obleke, pila pa je naglo in glasno.

»Ste se že segreli?« je vprašala in se postavila pred Tima. »Še vedno me zebe,« je odgovoril Tim in ulovil njeno roko. Ženska je voljno sedla k njemu na posteljo.

»Mrzle prste imaš,« je rekla počasi in se nagnila k njemu. Slišal sem, da so njeni čevlji udarili ob pod, ko je legla. Jim jo je pograbil za drugo roko. Tim pa je njeno široko telo prevalil na sredo mednju.

Dvignil sem se in sedel h dekletu na preprogo pred zrcalom. Še vedno me je mrazilo. Dotaknil se je njene gole roke. Bila je vroča, vroča kot zublji varilnika. Skupaj sva izpila poln kozarec žganja. Počenila je ob meni na preprogo in položil sem ji glavo v krilo. Toplota ženskega telesa me je naglo ogrevala. S prsti sem tital po njenih ramenih in segal za toploto po njenih nogah.

Ko sem proti jutru odprl oči, je bilo v sobi še vedno temno. Nekje je kapljala voda na pod. Krog mene je dišalo po pijači in po ženskem parfumu. Ležal sem še vedno na preprogi. Sam.

Spet me je mrazilo. Pogledal sem naokrog, da bi našel pokrivalo. Na postelji sem srečal dvoje odprtih oči. Dekle, ki me je tako lepo segrelo sinoči! Ležala je tam, ne da bi se ganila, in si z roko brisala pot s čela. Vprašujoče me je gledala z velikimi modrimi očmi. Zdelo se mi je, da se mi te njene oči smehljajo v pozdrav.

Odtaval sem k njej. Sedel sem na rob postelje in ji podal roko. Potegnila me je k sebi. Spet sem s prsti gladil njeno telo. Bilo je hladno kot tisti beli prerijski sneg dvajset milj odtod. Spet mi je skušala segreti lica med svojimi prsi, mene pa je vse bolj in bolj mrazilo. Naenkrat sem bil toplejši od nje, ki je bila vsa gola. Ponudila mi je svoja usta. Bila so suha, ustnice razpokane in okusil sem samo smrdeči whisky. Gledala me je s široko razprtimi očmi, me sama poljubljala — potem je zgrabila za konec odeje in mi z njo pokrila noge.

»Kdo si?« sem jo vprašal.

Nežno je molčala.

»Kaj počenjaš v hotelu?« se vztrajal.

Mož s pipo. Foto: Milenko Pegan

Čutil sem, da je zdaj tudi njo začelo mraziti. Stresla se je in nagnila glavo na stran.

»Ime mi je Erika,« mi je šepnila.

»In tale — tvoja prijateljica?« Pokazal sem z glavo na šop črnih las, ki je silil izpod odeje na drugi strani postelje.

»To je moja mati,« mi je še tiše rekla Erika, ko da jo je sram resnice.

Pred hotelom je zabrnal motor. Nekdo se rano odpravlja na pot, sem pomislil.

»Mrazi me spet,« je reklo dekle.

Nekje na strehi se je odlomil kos ledu in zgrmel na cesto.

Ženska na drugi strani postelje se je obrnila v snu in si razgalila prsa. Kot dvoje veder vode so se ji razlila po odeji. Erika je sledila mojemu pogledu. Z obema rokama mi je okrenila glavo in zaprosila:

»Bodi dober z menoj. Segrej me!«

Vstal sem in ji pomignil, naj mi sledi. Legla sva na preprogo — tiko ob centralni kurjavi in se pokrila s toplo odejo.

»Zdaj mi je toplo,« je rekla in zaprla oči.

Ozrl sem se proti oknu. Beli kristali so tudi danes, in danes je sobota, zakrivali razgled skozi šipe.

»Kako dolgo si že tu?« sem vprašal.

»V Portageu? Pol leta.«

»Kje si bila poprej?«

»V Winnipegu. Dve leti.«

»Brez stalne zaposlitve?«

»Brez stalne zaposlitve.«

»Pa si delo že kdaj iskala?«

»Če sem ga iskala? Seveda, vsakdo ga išče tod naokrog!« Pomislil sem nase. Še teden dni, morda še dva tedna, potem pa brez dela do začetka poletja.

»V Britanski Kolumbiji je bolje, pravijo.«

»Sem slišala. Toda Kolumbija je daleč.«

»V Ontariju je tudi bolje, pravijo.«

»Tako pravijo. A tudi tamkajšnji fantje potujejo skozi Portage na Zahod.«

»Vem. Sam sem jih videl. — In tvoj oče?«

Potegnila si je odejo više k vratu.

»Nimam več očeta. Čez morje sem prišla sama z materjo.«

»Ali kdaj misliš o sreči?« sem tiho vprašal.

»Včasih sem sanjala o njej.«

»Sreča! Kaj je sploh sreča?«

»V prerijski je vsekakor drugačna od sreče, ki jo vidiš na ladji čez Atlantik... Tam je pomenila sreča miren dom, družino, otroka in delo, da, kakršnokoli delo... V Portageu pa je sreča prava spaka! Ni se vredno poditi za njo!«

Telo ji je zagorelo, ko mi je govorila te besede.

»Sreča v Portageu!« je povzela skoraj naglas. »Povej, ali je to prava sreča, ki ti da samo tri do štiri mesece dela v letu? Ali je sreča, ki ti podari samo plačano streho nad glavo in olje v peči? Je sreča, ki jo loviš samo za kruh in presno maslo na mizi?«

Nekdo se je obrnil na postelji in vzdihnil v snu.

»Jutro je še mlado,« sem pripomnil. »Lahko se še naspiva.«

»Prav imaš,« je rekla. »Zdaj nama je spet toplo in to je tudi sreča — vsaj v Portageu.«

Dragi otroci!

Jablane so bogato obrodile. Si želite naših slastnih jabolčkov? Pišite nam! Vem, da jih vam bodo naši otroci poslali. Če ne veliko, za košarico pa jih že bo. To bo lep pozdrav iz domovine! Mi bomo poslali njihov naslov vam, vi pa boste poslali svoj naslov njim. Dopisovali si boste in nemara jih boste tudi vi lahko s kakšno malenkostjo razveselili.

Jesen je tu — šola se je začela!

Lep pozdrav!

Branka Jurca

Lojzek iz Stuttgarta nam piše

Prejeli smo vaše težko pričakovano pismo. Najtežje sem ga pričakoval jaz. Sam sem bil doma. Ko sem videl pošto v nabiralniku, sem seveda kar brez dovoljenja vzel pismo in ga prebral. O, ko bi vi mene videli, bi gotovo z menoj vred jokali. Saj sem dobil pošto iz domovine. Čeprav to pot ne od stare mame ali starega ata, sem jo pa od vas. Bil sem je zelo vesel. Učim se pisati na bratov pisalni stroj in seveda še delam napake. Tudi v slovenski šoli še napravim napake, a upam, da jih bom popravil. Najprej vas lepo prosim, da se v mojem imenu zahvalite Mladinski knjigi v Ljubljani, kjer sem bil lani izžreban za nagrado in sem dobil tri lepe knjige. Vsako poletje se veselim počitnic v domovini. Kadar pridem v Suhadole, se najprej pozdravim z mojim močno pogrešanim čuvajem Tarzanom, pa s sosedi in z bratrancem Tončkom Pirnatom.

V Rodni grudi sem prebral pesmico, ki jo je napisala Branka Jurca: Muha kak si suha, družga te ni, kot same kosti...« Haha, to sem se smejal. Tudi moja mama zna eno: »Tunjska dekleta so lahko lepe, ko sonce posije, pa v senco hite«.

Tudi jaz bi se rad naučil kakšne lepe naše pesmice, a nimam nobene slovenske pesmarice. Rad bi vam jo plačal z mojimi prihranki. Da bi očku in

mamici katero povedal, pa ne bi prej čisto nič vedela, da jo znam. Pa mojemu dobremu učitelju Jožetu Košoroku bi jo povedal.

Dne 17. junija je bila v Stuttgartu v gostilni Rohr mladinska prireditev. Bilo je lepo. Jaz nisem sodeloval, a zdaj sem se odločil, da ne bom več zadaj in se bom raje lepo naučil, da bo ponosen tudi moj učitelj. Lepo pozdravljam vse otroke, posebej še učence v šoli v Mostah pri Komendi. Vesel bom, če mi kdo kaj piše.

Lojzek Štebe
Schedlewegg 12
7000 Stuttgart, Nemčija

Dragi Lojzek!

Kar dobro si napisal pismo za devetletnega fantiča, ki živi tako daleč in hodi v nemško šolo. Zraven pa seveda hodiš še v slovensko dopolnilno šolo. Zvedeli smo, da se tja voziš prek vsega Stuttgarta s tramvajem skoraj 12 km daleč. Le bodi vztrajen tudi vnaprej. Slišali smo, da si 8. julija praznoval svoj deveti rojstni dan. Za ta tvoj praznik smo izpolnili tvojo željo in ti poslali tri lepe knjige: dve knjigi pesmic in Vandotovo prijetno zgodbo o gorenjskem fantiču Kekcu, ki je danes med našimi ljudmi po vsem svetu znan. Prepričani smo, da te knjige zdaj že pridno prebiraš.

Uredništvo

Kristina Brenkova

KDO IMA SREČNO ROKO?

Naša botra Lenka je ob dolgi beli steni pred svojo hišo postavila lesena stojala in nanje cvetlične lonce. V vsakega je posadila rožo-pelargonijo. Zjutraj so navsezgodaj prvi sončni žarki posijali na belo steno in pogreli pelargonije: temnordeče, bele. Veliki, okrogli cvetovi so srečni žareli med temno zelenimi listi, ki so močno dišali po neznanih zdravilih, če si jih pomencal med prsti.

»Nihče nima tako srečne roke za rože, kot jo ima botra Lenka,« so govorili po vasi.

Tudi jaz bi rada imela srečno roko za rože.

Ko je botra Lenka spomladi obrezovala pelargonije in metala po tleh slabikave vejice, sem jih hvaležno pobirala. Potem sem skrbno izbrala tiste mladike, ki so še hranile življe-

nje v sebi, jih nesla domov in posadila v pločevinaste lončnice starih vojaških konzerv.

Nestrpno sem čakala, da se bodo tudi pred našo hišo razcveteli široko okrogli, rdeči sijoči cvetovi mladih pelargonij.

»Kako bodo gledali ljudje, ki hodijo mimo naše hiše! Rekli bodo: »Še nekdo je v vasi, ki ima srečno roko za rože.«

Vsako jutro in sleherni večer sem potrpežljivo in nestrpno hkrati zalivala krmežljave sadike in čakala, kdaj bodo čudežno vzcvele.

Mimo je šla pomlad, odšlo je poletje, a moje pelargonije niso vzcvele. »Ne bodi žalostna,« je rekla mama. »Na to stran hiše le redko sije sonce. Na osojni strani ti rože nikoli ne bodo kaj prida cvetele. Saj imaš tudi ti srečno roko, a le če ti bodo rože rastle na pravi, na prisojni strani. Vsi imamo srečne roke!«

SOVRE

Janez Bitenc

MATJAŽ PIŠE TETI

V prvi razred
hodim letos
in prav pridno se učim;
dobro berem
in računam,
mame nikdar ne jezim.

Kadar pišem,
»Naš Matjaž že spet kraca!«
Pa se babica
oglasi:
»Glejte fanta, kaj že zna!«
Zdaj pa moram
brž končati,
ker me kliče Smukov Cic.
Pravi, da gremo
po gobe —
on in jaz in stric Matic.

Matej Bor

PALČKI — PIHALČKI

Kadar se Manja udari,
pridejo

p
a
l
č
k
i

pihalčki

in pihajo,
pihajo.
Vsi zadihani,
vsi zasopihani,
se za trebuhe prijemajo
in sapo zajemajo,
ves čas pa pihajo, pihajo,
Kadar pa več ne boli,
jo popihajo.
Kam?
H kaki drugi hiši.
Komaj se jok zasliši,
so že tam.

P
a
l
č
k
i

pihalčki
so zmeraj tam,
kjer kaj boli.

SOVRE

Dragi naši prijatelji!

Smo učenci osnovne šole dr. Jože Potrč in ker vemo, da ste veseli vsake slovenske besede, pošiljamo to pismo vsem mladim Slovencem po svetu.

Naša šola se imenuje po znanem zdravniku dr. Jožetu Potrču. Stoji v občini Ljubljana-Center in je zelo moderno opremljena. Obiskuje jo 596 učencev. Okolico šole urejamo sami in skrbno pazimo na nasade.

Svoje literarne in likovne izdelke objavljamo v šolskem časopisu Plamenčki. Na šoli delujejo tudi razni krožki, kjer dopolnjujemo svoje znanje. Eden izmed njih je tudi izseljenski krožek, v katerem podrobneje spoznavamo življenje in delo Slovencev v tujini. Pri našem delu nam veliko pomaga Slovenska izseljenska matica, ki nam posoja revije in časopise, ki jih izdajajo naši izseljenci v tujini. Redno prebiramo tudi Rodno grudo in Izseljenski koledar.

Ker pa bi se radi seznanili s svojimi vrstniki-Slovenci s celega sveta, smo sklenili, da vas vse povabimo k sodelovanju. S tem vam želimo dokazati, da v tujini niste osamljeni in, da še vedno pripadate mlademu slovenskemu rodu! Obljubljamo vam, da bomo z veseljem odgovorili na vsa vaša pisma, ker je med nami veliko učencev, ki si želijo dopisovati z vami. Ker se v šoli učimo tudi angleškega jezika, bodo dobrodošla tudi pisma v angleščini.

Želimo si čimveč vaših pisem in upamo, da nas bo dopisovanje povežalo v dobre prijatelje!

Učenci osnovne šole dr. Jože Potrč —
Izseljenski krožek
61000 Ljubljana, Potrčeva 1
Jugoslavija

Danica Bajc

ŽEJA

Janek se je igral na dvorišču. Vroče je bilo zunaj in nenadoma se je spomnil, da je žejen. Stekel je v kuhinjo in zaklical: »Mama, strašansko sem žejen!«

Mama je brž natočila v kozarec malinovega soka in Janek je odvihral nazaj na dvorišče. Čez nekaj trenutkov se mu je zdelo, da je še zmerom žejen.

Spet je stekel k mami in zaklical:

»Mama, še zmerom sem tako žejen!«
Mama je spet natočila v kozarec malinovega soka in dodala:
»Janek, Janek, saj boš še počil, če boš toliko pil!«

Toda ni minilo pol ure, ko je bil Janek spet v kuhinji, neznansko žejen.
»No, če si pa tako žejen, bo voda tudi dobra, kajne?«

Janek se je namuznil, odložil poln kozarec vode nazaj na mizo pa se izgovoril: »Ne morem več. Kaj pa, če bom počil?«

Mama ni rekla ničesar, samo nasmejala se je, ko jo je Janek brž spet popihal na dvorišče.

Tistega dne ni bil nič več žejen...

Slomšek — ljudska

JESEN

Že čriček prepeva,
ne more več spat,
v trgatev velewa,
spet pojdemo brat.

Konjički škrebļjajo
in vozijo težko,
ker vince peljajo,
ki je močno sladko.

Lojze Beltram

UGANKA

Duham, diham, piham,
včasih tudi kiham,
rad imam vse, kar diši.
Kdo sem jaz, povej mi ti!

(sou)

Olimpijski teden in UIC

Letos je že peto leto, odkar izhajajo posebne doplačilne poštne znamke v korist Jugoslovanskega olimpijskega komiteja. Obvezen prispevek 10 par se v olimpijskem tednu, ki je bil letos od 12. do 19. junija, pobira pri vseh poštnih pošiljkah v domačem prometu, razen pri časnikih in časopisih. Posebna doplačilna znamka v ta namen je izšla 1. junija v šestmilijon-ski nakladi.

Osnutek za to znamko je delo Andreja Milenkovića. Na znamki sta grba obeh letošnjih olimpijskih mest Münchna (le-tna olimpiada) in Sappora (zim-ska olimpiada). Med njima je münchenski teleko-munikacijski stolp, ob čigar vrhu so olimpijski krogi.

V počastitev 50-letnice mednarodne že-lezniške zveze (UIC) sta 12. junija izšli dve priložnostni poštne znamki. Prva z vrednostjo 1,50 druga pa z vrednostjo 5 din. Celih serij je 300.000.

Po prvi železniški progi na našem ozem-lju, to je od Šentilja v Slovenskih goricah do Ljubljane, so začeli voziti vlaki 17. septembra 1849. Prva lokomotiva pa je bila izdelana pri nas leta 1882 v delavni-cah rudnika Majdanpek v Srbiji pod vodstvom strojnega inženirja Barnesesa.

Ta prva lokomotiva, ki je dobila ime »Kralj Srbije« in je danes v beograjskem železniškem muzeju, je na prvi znamki za 1,50 din.

Na drugi znamki za 5 din je sodobna elek-trična lokomotiva iz serije naših železnic 411, ki jih po tuji licenci izdelujemo doma.

Osnutek za ti znamki je napravil isti umetnik kot za znamko v olimpijskem tednu. Tiskala ju je švicarska tiskarna Helio Courvoisier v večbarvnem globo-kem rastrskem tisku in v polah po devet znamk. Na zgornjih oziroma spodnjih ro-bovih vogalnih znamk je napis »Medna-rodna železniška zveza« v naših narodnih jezikih, nad srednjo znamko zgoraj je na-pisano »Jugoslavija«, pod srednjo znam-ko spodaj pa je privesek z napisom »UIC« in letnicama 1922 in 1972, med katerima je še znak te zveze (globus s tirom). Pole z znamkami po 5 din so ob spodnji znamki desno tudi oštevilčene. Znamke so podolgovate in merijo 36 x 26 mm, brez belega roba pa 33 x 23 mm. Zobci 11 1/2.

Spominski koledar september 1972

1. 9. 1939 je hitlerjevska Nemčija zahrbtno napadla Poljsko, kar je pomenilo začetek druge svetovne vojne.
1. 9. 1961 se je v Beogradu slovesno začela prva konferenca voditeljev držav in vlad nevezanih držav.
4. 9. 1951 je še na vedno nepojas-njen način umrl znameniti ameriški književnik slovenskega rodu Louis Adamič.
6. 9. 1868 je bil v Žalcu drugi slo-venski tabor, na katerem je veli-ka množica zborovalcev med dru-gim odločno zahtevala zedinjeno Slovenijo.
7. 8. 1848 so na Dunaju pod prit-skom vsesplošnega revolucionar-nega vrenja sprejeli zakon o zemljiški odvezi, s tem je bilo tudi za slovenske dežele konec tlačanskih odnosov.
9. 9. 1456 je bil v Beogradu ubit v spopadu z Ivanom Hunjadijem zadnji celjski grof Ulrik II., kar je pomenilo konec velike celjske moči.
10. 9. 1919 so zahodne velesile in Avstrija podpisale v Saint Ger-mainu pogodbo, s katero je bil potrjen razpad Avstro-Ogrske. Avstrija je priznala ustanovitev Jugoslavije, za Koroško pa je bil določen plebiscit.
16. 9. 1943 je vrhovni plenum Osvo-bodilne fronte slovenskega naro-da proglasil priključitev Sloven-skega Primorja k Sloveniji.
17. 9. 1890 je bil rojen v Zakojci pri Cerknem slovenski pisatelj Fran-ce Bevk, ki je v svojem življenju napisal skoraj sto daljših in kraj-sih pripovednih del.
19. 9. 1693 je umrl ljubljanski plemič Janez Vajkard Valvazor, ki je na-pisal znamenito zgodovinsko delo »Slava vojvodine Kranjske«.
20. 9. 1908 so bile v Ljubljani velike protinemške demonstracije, med katerimi je policija ubila Ivana Adamiča in Rudolfa Lundra.
28. 9. 1831 je bil rojen v Spodnjih Retjah pri Velikih Laščah sloven-ski pesnik in pisatelj, literarni kritik in jezikoslovec Fran Lev-stik; njegovi najbolj znani deli sta povest Martin Krpan in dra-ma Tugomer.

VSE VRSTE

IMOVINSKIH,
TRANSPORTNIH,
ŽIVLJENJSKIH IN
NEZGODNIH ZAVAROVANJ

NUDI

zavarovalnica Sava

Poslovalna enota LJUBLJANA, Miklošičeva 10

S

Srečno v domačem kraju!

Po 47 letih bivanja v Kanadi sta se vrnila v domači kraj zakonca RUCIGAJEVA iz Oshawe. Prijetno je bilo slovo, ki so jima ga pripravili sorodniki in prijatelji pred odhodom 17. junija. Sonce je prijazno sijalo, kakor da bi hotelo pozlatiti to toplo srečanje, ki je bilo kar na prostem v zeleni naravi. Mize so bile okrašene z rdečimi, modrimi in belimi trakovi, v vazah so bili rdeči nageljni. Ob zvokih domačih melodij smo se tudi zavrteli. Vmes ni manjkalo govorov, voščil, čestitk, iskrenih želja. Veselo je bilo, a vendar nam je bilo vsem tesno pri srcu, saj smo se zavedali, da se ločujemo od dragih prijateljev.

Prazno bo tukaj brez vaju, za vse vajine prijatelje, posebno pa še za mene in mojo družino, saj smo bili v zadnjih dvajsetih letih tako pogosto skupaj.

V svojem, v imenu naše družine in vseh vajinih prijateljev vama želimo srečno bivanje v lepi Jugoslaviji.

Mimi Močnikova iz Oshawe

Mala Sila Kumel iz Clevelanda, Ohio, pozdravlja svoji dve stari mami v Virginii. Pošilja jima zvrhano naročje poljubčkov

Poizvedba

Med zadnjo svetovno vojno se je v Zdobah pri Krškem mudil Jože Briški, doma iz Kočevja. Po vojni je odšel menda v Združene države Amerike in zelo rada bi dobila njegov naslov. Star je približno 55 let. Oglasil bi se naj na naslov:

Špende Pavla (pri Franc Petrič)
Rozmanova 11, 68270 KRŠKO

Iščem prijateljico v Avstraliji

Iščem prijateljico, ki se je prej pisala Anica Cvetko, zdaj je verjetno poročena in se piše drugače. Delala je v Mariborski tekstilni tovarni, zdaj pa živi v Avstraliji. Prosim jo, če se mi oglasi.

Pozdravljam vse rojake doma in po svetu!
Marija Zunko, Anglija (točen naslov v uredništvu)

Najuspešnejše Helidonove plošče

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Ansambel Lojzeta Slaka: Pod Gorjanci je otoček FLP 04-020
2. Ansambel bratov Avsenik: Odmev s Triglava FLP 04-005
3. Ansambel Mihe Dovžana: Moj oče FLP 04-018
4. Ansambel Toneta Kmetca: Tebi draga FLP 04-017
5. Martin Böttcher: Love Story SLE 14690-P
6. The Les Humphries Singers: Promised Land SLK 16697-P
7. The Les Humphries Singers: Singing Revolution SLK 16692-P
8. Jerry Wilton: Evergreen Magazine SLE 14590-P
9. Jerry Wilton: Hit Magazin 71/L SLE 14594-P
10. Slovenska popevka 72 FLP 05-004

Založba Obzorja Maribor
Helidon Tovarna gramofonskih plošč
Ljubljana
Slovenija, Made in Yugoslavia

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Jože Kobler: Dan, ki ga je zamenjala noč FSP 5-043
2. Alfi Nipič: Prlek 5-041
3. Lado Leskovač: Se en gvažek 5-042
4. Marjetka Falk in Bor Gostiša: Mi smo mi 5-044
5. Alfi Nipič: Vroče hlačke 5-038
6. Ansambel Toneta Kmetca: Ljubica lahko noč 4-017
7. Franc Košir: Jaz sem pa en Franc Košir 4-005
8. Majda Sepe: Butterfly 5-048
9. Tomaž Domicelj: Stara mama 5-046
10. Edvin Fliser: Mamica je kakor zarja 5-047

DOPISUJTE
V RODNO GRUDO

V Mariboru prodam

na Ahacljevi cesti 20 visokopritlično, dvostanovanjsko hišo, vseljivo. Za vse informacije se obrnite na naslov: Ivan GRILC, Kronetorpsg 84 c, 21227 MALMÖ, Sverige.

Ob zaključku redakcije smo prejeli:

Lep uspeh tria bratov Lorenz v Braziliji

Slovenska kultura si počasi in vztrajno ustvarja svoj prostor v Braziliji. Lani so Slovenci sodelovali na Zimskem festivalu kulture v mestu Ouro Preto, sodelovali smo na Likovnem bienalu v Sao Paulu ter na Tednu jugoslovanske kulture v mestu Belo Horizonte. Naša dejavnost je bila mnogo večja kot prejšnja leta. V Rio de Janeiro pa je naše poslaništvo organiziralo Teden jugoslovanskega filma. Na tem tednu so med ostalim z velikim uspehom predvajali slovenski film režiserja Klopčiča Sedmina (pozdravi Marijo). Razstavo naših likovnih ustvarjalcev, ki je bila lani na bienalu v Sao Paulu, pa so letos priredili še v Rio de Janeiro, Brazilii in v Belo Horizonte.

Med vsemi kulturnimi dogodki pa je vsekakor najvidnejši uspeh gostovanje našega komornega ansambla Trio Lorenz, katerega sestavljajo bratje Primož, Tomaž in Matija. Trio Lorenz se je na poti v

Argentino ustavil v Braziliji. Tu so v začetku julija najprej gostovali v mestu Belo Horizonte v okviru Zimskega festivala kulture. Milijonsko mesto je navdušeno sprejelo mlade glasbenike, ki so nastopali pred blizu dva tisoč poslušalci. Publika je kar nekaj minut navdušeno ploskala mladim izvajalcem žal pa zaradi utrujenosti niso mogli dodati še ene skladbe. Po koncertu v Belo Horizonte je Trio Lorenz nastopil v baročni cerkvi Sv. Frančiška v enem najznamenitejših brazilskih mest v Ouro Preto. Tudi tam je občinstvo predvsem mladina, Trio navdušeno pozdravilo in terjalo, da še kaj dodajo k programu.

Zatem je Trio Lorenz nastopil v novem glavnem mestu Brasili. V moderni koncertni dvorani je bilo sicer nekaj manj poslušalcev, izvajalci pa so bili deležni enakega navdušenja kakor drugod. Sledil je nastop v Sao Paulu. Tam so najprej koncertirali v slovenskem društvu Bertio-ga. Društvena dvorana je bila nabito polna. Mlade umetnike iz Slovenije je pozdravil velik napis: »Dobrodošli, Trio

Lorenz«. Klavir za koncert je posodil naš generalni konzul v Sao Paulu Boro Miljovski, ki se je tudi sicer zelo prizadeval, da bi bilo gostovanje mladih slovenskih glasbenikov v Sao Paulu uspešno. V Bertioji je Trio Lorenz izvajal tudi Ramovševo skladbo Zasavje 1941, ki je bila napisana prav zanje. Koncert je izredno uspel. Ker se ga zaradi premajhne dvoranice niso mogli udeležiti vsi Slovenci iz Sao Paula, je Trio Lorenz ponovil nastop na posestvu našega rojaka Janeza Hlebanje. Po obeh nastopih je bila prirejena zakuska.

Tretji koncert Tria Lorenz v Sao Paulu je bil predvsem namenjen širši javnosti. Trio je nastopil v Muzeju moderne umetnosti. Obisk je bil izredno lep. Navzoči so bili tudi najbolj znani kulturni kritiki. Koncert je snemala tudi televizija, ki ga je zatem predvajala v dveh programih po 50 minut. Ob tej priliki so bratje Lorenz dali za televizijo tudi izjavo o razvoju slovenske glasbe in o svojem delu. Zanimivo je to, da so govorili kar v slovenščini, kar je bilo prvič v Braziliji. Prevajala pa je naša rojakinja iz Sao Paula Valika Vizovišek.

Uspeh Tria Lorenz v Braziliji je vsekakor pomemben. Ponosni smo, saj so naši glasbeniki dokazali visoko raven naše glasbene ustvarjalnosti in kulture. Njihov obisk pa je tudi dokazal, kako dobrodošli so med našimi rojaki kakor tudi domačini v Braziliji takšni komorni ansambli. Slovenci na njihovih koncertih niso bili le vneti obiskovalci, temveč tudi dobri organizatorji njihovih nastopov. Pri tem so nudili vso pomoč tudi naši diplomatski predstavniki. Tako je naš kulturni svetnik v Rio de Janeiro Ivan Kojić sodeloval pri organizaciji koncerta v Brasili, ambasador Mirko Ostojić je prisostvoval koncertu v mestu Belo Horizonte in Brasili.

Predvsem pomembno pa je sodelovanje tukajšnjih Slovencev. V mestu Belo Horizonte so se skoraj vsi udeležili koncerta. Rojak Norbert Fonda je tam priredil našim glasbenikom svečano večerjo, aktere se je udeležil tudi naš ambasador. V Sao Paulu je vse stroške za koncertni nastop vključno s honorarjem imel na skrbi društveni odbor z g. Belejem na čelu. Prav tako zasluži pohvalo rojak Hlebanja. Nesebično delo in požrtvovalna skrb naših rojakov iz Sao Paula zaslužijo javno pohvalo in so dokaz, da so takšni kulturni obiski iz domovine pri nas več kot dobrodošli!

Bogdan Šalej

vaše zgodbe

Domača beseda

Se nikoli nisem napisala nobene besede v kak časopis, zdaj pa v meni nekaj zahteva, da opišem, kaj sem doživela.

Prej bi se rada predstavila. Sem preprosta Slovenka, že šesto leto zaposlena v neki tovarni v Nemčiji. Dobro sem se privadila tukajšnjemu načinu življenja in delu. V začetku je bilo težko, nikoli pa ni bilo tako težko, da bi človek ne našel prave poti, čeprav je bilo treba marsikaj »na debelo požreti«.

Na Rodno grudo sem naročena že precej časa in jo redno berem kakor tudi druge slovenske revije. Nobene ne morem grajati, saj je v vsaki veliko zanimivega. Zdaj pa k doživetju!

Po končanem delu me je sonce potegnilo v naravo. Vzela sem hčerko moje kolegice in šli sva v park. Ona se je igrala, jaz pa sem brala nemško revijo. Ko sem pazila, da mi se otrok ne izgubi, sem videla, da me opazuje nek moški, ki si je ogledoval spomenik Martina Luthra. Pride bliže in vpraša, če sme prisesti. Že po prvih besedah sem spoznala, da je visoko izobražen. Najprej me je vprašal, če je hčerka moja. Ko mu povem, me je takoj povabil na kozarček pijače. Rekel mi je, da je prvič v tem mestu, da ga je poslalo njegovo podjetje, ki ima svoje obrate v skoraj vseh večjih mestih. O njegovem poklicu se nisva veliko pogovarjala, čeprav je on vprašal za mojega. Govoril je v lepi nemščini, mene pa je takoj spoznal po govoru, da nisem od tod. Povedala sem mu, da iz tega kraja res nisem, da pa so moji starši živeli v Nemčiji.

Otroka sem odpeljala domov in mu obljubila, da se vrnem v dvajsetih minutah. Med potjo sem premišljevala, s kakšnim avtomobilom me bo čakal, z mercedesom ali s kakim športnim, pa sem zagledala navaden, ne najnovejši opel. Ko sva se potem prvič predstavila po imenih, niso bila imena prav nič nemška. Rekel mi je, da je po rodu Avstrijec in da tudi jaz nisem Nemka. Ko mu pritrdim in rečem, da ugane, od od sem, je takoj rekel iz Jugoslavije. Z nasmehom sem mu pritrdila.

»Dober večer, Pepca!« je bila ob stisku roke njegova prva beseda. Bila sem tako presenečena, da sem ostala brez besed. Nato mi je rekel, da je njegov oče Avstrijec, mama pa Slovenka, v Nemčijo pa so se preselili pred osmimi leti. Znal je nekaj slovenskih in nekaj hrvaških besed, ker je že bil na Jadranu. Všeč mu je Jugoslavija, ve, kdaj ima Tito rojstni dan, o njem govori s spoštovanjem in pravi, da je vreden občudovanja.

Nemškega državljanstva nima in ga tudi noče; ostal bo to, kar so njegovi starši. Pogovorila sva se še mnogo zanimivega.

Ura je bila že pozna, treba je bilo iti domov, on pa še isti večer v 30 kilometrov oddaljeno mesto. Ob slovesu me je vprašal, če bi se še kdaj sestala. Rada sem mu to obljubila, saj takega človeka malokdaj srečaš, kot je bil on. Tako kot jaz se tudi on ni sramoval povedati od kod je, da ljubi svojo domovino in svoj jezik. Nazaj ga ni bilo. Službena pota so ga odpeljala drugam.

Že ves teden sem se veselila sobotnega plesa. Imela sem rojstni dan in povabila sem starše moje male punčke. Zbralo se nas je več v lepem lokalu z dobro glasbo, kamor Jugoslovani pogosto zahajamo. Ta večer pa nisem poznala nikogar. Nek domačin pogleduje k naši mizi, a se ne upa priti, ker še ne ve, kdo h komu pripada. Šel je k drugi mizi, kjer je zbrana velika družba. Drugi ples plešem že z njim. Dober plesalec. Malo sva se pogovarjala, še sva skupaj plesala, nato pa je vedno prisedel k družbi pri sosednji mizi. Slišala sem, da so se pogovarjali hrvaško.

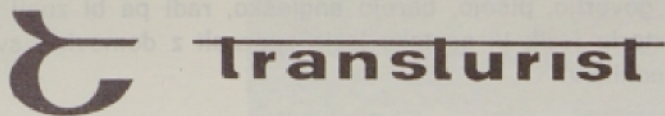
Niso še začeli igrati, že vidim, da nekdo od te družbe prihaja k naši mizi. Mojemu prejšnjemu plesalcu je šaljivo rekel po nemško: »Vidiš, bil sem hitrejši od tebe.« Med plesom nisem spregovorila nobene besede. Skoraj smo se že poslavljali, ko je prišel pome spet prejšnji plesalec. Nisem mogla biti tiho in sem mu rekla po naše: »Ne bi šla plesat z vami, če ne bi bili Jugoslovani.« Debelo me je pogledal in od presenečenja ostal brez besed. Kasneje mi je rekel, da so me vsi imeli za Nemko. Govoril mi je po nemško, odgovarjala sem mu po hrvaško, saj me po slovensko prav gotovo ne bi razumel. Ko sem kasneje za kratek čas prisedla k njihovi mizi, so me spraševali, nekateri izmed njih so bili resnično Nemci, zakaj govorim hrvaško, ko pa vendar tako dobro govorim nemško. Rekla sem jim, da se mi zdi, da bi mojim staršem napravila največjo krivico, če bi se z domačimi ljudmi pogovarjala po nemško. Nekateri so me prav neprijazno pogledali.

Tisti večer sem samo en ples plesala z nekim plesalcem, s katerim pa sva veliko govorila. Oba nemško, on bolje kot jaz. Vprašal me je tudi, od kod sem. Rekla sem mu, da iz Jugoslavije. Ko bi mu rekla »iz Slovenije«, bi še vedel ne, kje je to. On pa mi je rekel, da je Nemec, starši pa so Čehi. Odgovorila sem mu, da se mi zdi nemogoče, da bi bil sin drugačne narodnosti kot starši. Ni mi vedel kaj odgovoriti na to.

To je bilo nekaj drobnih srečanj, ki pa človeku na tujem veliko pomenijo. Predvsem pa nas spodbudijo k razmišljanjem. Podobnih srečanj bi lahko popisala še veliko, mislim pa, da je za enkrat dovolj. Morda bo prav ta moj zapis spodbudil podobna razmišljanja tudi pri drugih.

Pepca, Worms, ZR Nemčija

Rojaki, ki potujete v Jugoslavijo in Evropo,
zaupajte se nam!

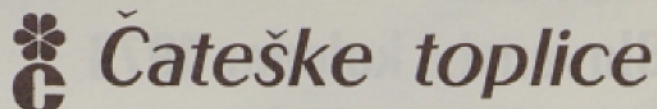

vam nudi vse vrste turističnih uslug — prevoze in izlete z lastnimi najmodernejšimi avtobusi, hotelske rezervacije v lastnih in tujih hotelih, vse vrste vozovnic, karte za prireditve, lov in ribolov in druge.

CENTRALA: LJUBLJANA, Šubičeva ulica 1, telefon 20 188, telex 31 144 YU TRAN LJ

POSLOVALNICE: Ljubljana, Bled, Bohinj, Radovljica, Škofja Loka, Domžale, Piran.
Zahtevajte prospekte!

Zdravilišče

68250 Brežice, tel. (068) 72-010, 72-011

SKRBIMO ZA VAŠE ZDRAVJE!

Sodoben rehabilitacijski center

- konstantna letna temperatura vode 57,2° C
- zdravimo: reumatološke, traumatološke, ortopedске in nevrološke poškodbe podpornega aparata
- dietna prehrana: želodčna, žolčna, neslana, sladkorna in redukcijska dieta
- udobno bivanje v sobah s centralnim gretjem, WC in tušem
- ZOBNA AMBULANTA za samoplačnike (konzervativa, stomatološka protetika)
- MINI CASINO
- NOČNI BAR
- SPORTNI OBJEKTI
- ODPRTI IN ZAPRTI TERMALNI BAZENI

POSLOVNO ZDRUŽENJE

vas vabi, da si ogledate bogat asortiment otroške, moške in ženske konfekcije. Poleg tega pa ne pozabite na širok izbor metrskega in dekorativnega blaga ter galanterijskih izdelkov.

**Tovarna
usnja
Kamnik**

proizvaja:

- vse vrste svinjskega usnja za oblačilno in obutveno stroko

in vam nudi:

- usnjeno konfekcijo in
- plastično obutev.

Se priporočamo!

**Narodna
banka
Slovenije**

LJUBLJANA, Titova 11

TITAN

tovarna kovinskih izdelkov in livarna Kamnik
proizvaja:

- fitinge
- ključavnice navadne in cilindrične
- obešanke navadne in cilindrične
- ulitke iz temprane litine za avtomobilsko, elektro in strojno industrijo.

Cenjenim potrošnikom priporočamo naše renomirane izdelke.

GRADBENO PODJETJE

VEGRAD

iz VELENJA

ima velike izkušnje na slovenskem in jugoslovanskem tržišču ter v ZR Nemčiji; izvaja objekte po naročilu in za prosto tržišče.

Delujemo na svojih stalnih sektorjih:

- Velenje — Slovenija,
- Ljubljana — Slovenija,
- Beograd — Srbija
- Karlovac — Hrvatska,
- Celje — Slovenija,
- Primorje — Slovenija,
- Wiesbaden — ZR Nemčija.

Odločite se za sodelovanje z nami, zahtevajte podrobnejše informacije.

Gostinsko podjetje **Planika**

nudi

odlična topla in mrzla jedila ter vse vrste pijač.
Se posebej priporoča dolenski cvček.

Obiščite nas v KAMNIKU pri PLANIKI

Vse Slovence po svetu lepo pozdravlja in jih vabi v prijetni

hotel Slovan

VRANSKO pri CELJU
telefon: 063 72-417

DRAGI BRALCI!

Slovenski koledar 1973

Koledar za Slovence po svetu lahko naročite pri:

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

Cankarjeva 1/II. 61001 LJUBLJANA Jugoslavija

in pri vseh svojih zastopnikih

V ZDA boste koledar najhitreje prejeli od:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave.

CHICAGO, Illinois 60632

TIVOLI ENTERPRISES, Inc.

6419 St. Clair Ave.

CLEVELAND, Ohio 44103

TONY'S POLKA VILLAGE

591 E. 185 St.

CLEVELAND, Ohio 44119

Želite redno prejemati lepo slovensko mesečno ilustrirano revijo?

— Naročite zase, za sorodnike, prijatelje revijo

Rodna gruda

Revija za Slovence po svetu

Odrežite naročilnico,

čitljivo izpolnite

in nemudoma odpošljite na naš naslov.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

61000 LJUBLJANA Cankarjeva 1/II.

Jugoslavija

Naročam

SLOVENSKI KOLEDAR za leto 1973

RODNO GRUDO od dalje

Pošiljajte mi na naslov:

.....
.....
.....

Prosimo, čitljivo izpolnite!

Podpis:

.....

IMATE OTROKE, VNUKE, PRIJATELJE,

ki govorijo, pišejo, berejo angleško, radi pa bi znali tudi materin jezik in se tako lažje spoznali z domovino svojih prednikov?

Naročite zanje učbenik slovenskega jezika

ZAKAJ

NE

PO

SLOVENSKO

SLOVENE

BY

DIRECT

METHOD

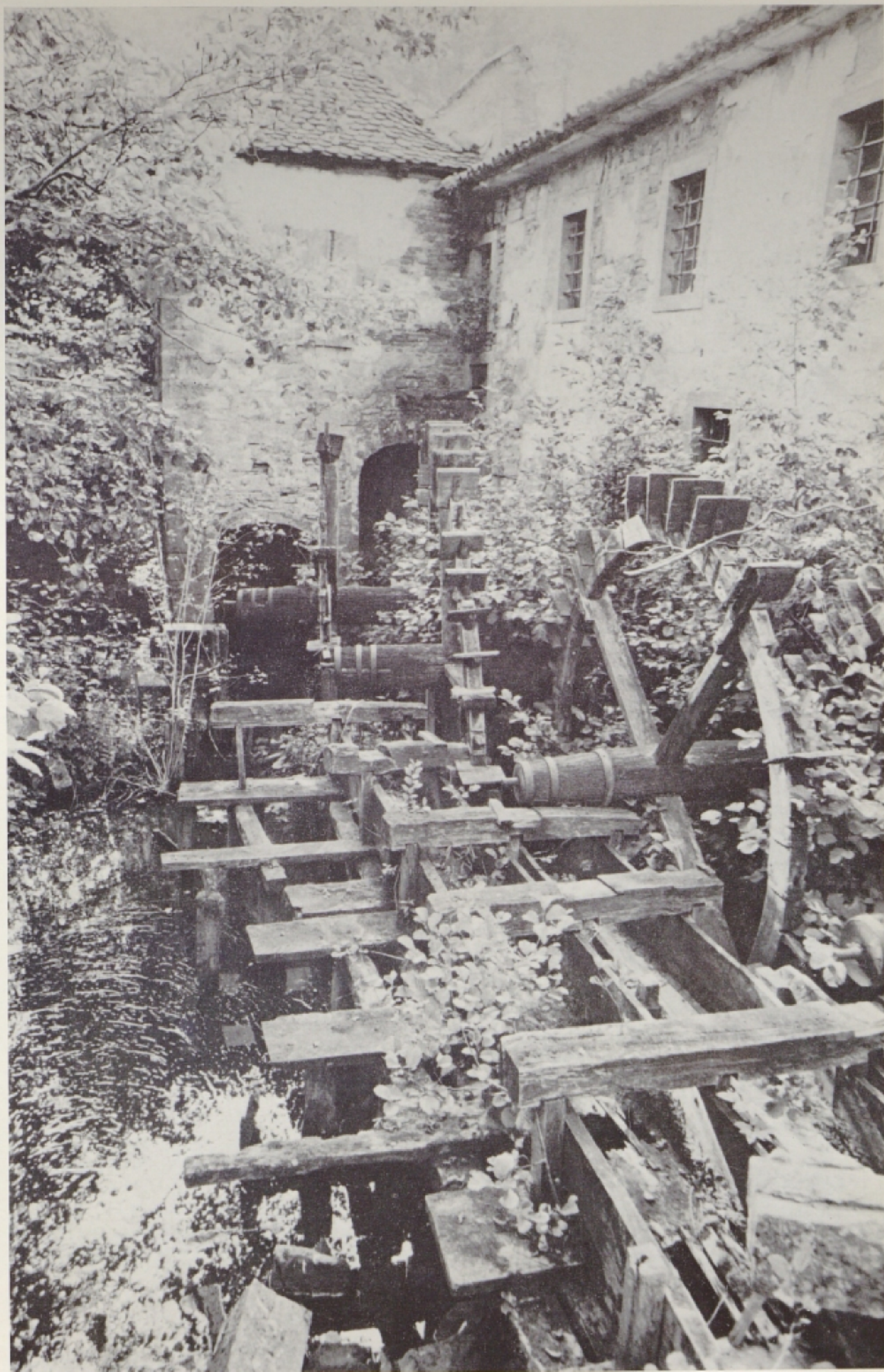
Učbenik sestoji iz albuma s šestimi gramofonskimi ploščami slovenskih lekcij in iz knjige s poljudnimi razlagami slovenskega jezika v angleščini.

UČBENIK naročite pri **SLOVENSKI IZSELJENSKI MATICI**

Cankarjeva 1/II.

61000 LJUBLJANA

Cena za inozemstvo: 15,60 US dolarjev.

Mlin v Brkinih. Foto:
Marjan Garbajs

Želimo vam
dobrodošlico
in prijetno
bivanje v vaši
stari domovini.

Tudi pri nas
je življenje
danes tako urejeno,
da brez »vaše banke«
skoraj ne morete
veljati za
praktičnega človeka!

Oglasite se
v najbližji poslovni
enoti vaše banke
v vaši
stari domovini.

Poslovne enote Ljubljanske banke
Centrala, Ljubljana, Trg revolucije s/C

Podružnice:

Podružnica Ljubljana, Ljubljana, Trg
revolucije
Mestna hranilnica Ljubljana, Ljublja-
na, Čopova 3
Podružnica za kreditiranje stanovanj-
skega in komunalnega gospodarstva,
Ljubljana, Šubičeva 2
Beograd, Čika Ljubina 8
Celje, Vodnikova 2
Črnomelj, Trg svobode 2
Domžale, Ljubljanska 62
Kamnik, Titov trg 12
Kočevje, Ljubljanska 9
Koper, Verdijeva 4
Kranj, Cesta JLA 4
Maribor, Partizanska 3
Murska Sobota, Trg zmage 5
Nova Gorica, Trg Gradnikove briga-
de 1
Novi Sad, Crčkoškolska 2
Sarajevo, Boriše Kovačevića 1
Slovenj Gradec, Glavni trg 30
Slovenska Bistrica, Kolodvorska 6
Trbovlje, 1. junija 3
Velenje, Titov trg 1
Zagreb, Preradovičeva 15

Druge enote:

Ajdovščina
Bački Petrovac
Beočin
Beograd
Bistrica ob Sotli
Bled
Bovec
Braslovče
Brežice
Celje
Cerknica
Čantavir
Dravograd
Gornja Radgona
Grad
Grosuplje
Hrastnik
Idrija
Jesenice
Kanjiža
Karlovac
Kikinda
Kobarid

Kozje
Kranj
Laško
Lendava
Litija
Ljubljana
Ljubno ob Savinji
Ljutomer
Logatec
Loški potok
Medvode
Mežica
Mozirje
Novi Sad
Osijek
Piran
Podčetrtek
Poljčane
Polzela
Portorož
Pragersko
Prebold
Prevalje
Radeče pri Zidanem mostu
Radenci
Radlje ob Dravi
Radovljica
Rakek
Ravne na Koroškem
Ribnica
Rogaška Slatina
Sevnica
Slovenske Konjice
Sombor
Srbobran
Sremska Mitrovica
Sremski Karlovci
Stari trg pri Ložu
Subotica
Šempeter pri Gorici
Šentjur pri Celju
Škofja Loka
Šmarje pri Jelšah
Šoštanj
Temerin
Titel
Tolmin
Tržič
Varaždin
Vipava
Vojnik
Vransko
Vrhnika
Vršac
Zagorje
Zagreb
Žabalj
Žalec
Železniki
Žiri

Ljubljanska banka

vaša banka v domovini